

Park prirode Stari Ulcinj – Plan upravljanja 2023-2027. godine

PARK PRIRODE STARI ULCINJ

PLAN UPRAVLJANJA

2023-2027.

Budva, januar 2023. godine

Sadržaj:

1.UVOD	1
1.1. Polazne osnove za izradu i donošenje Plana upravljanja za Park prirode Stari Ulcinj	1
1.2. Upravljač zaštićenim područjem Park prirode Stari Ulcinj	5
2.VREDNOVANJE ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	10
2.1. Karakteristike i vrijednosti zaštićenog područja.....	10
2.1.1. Fizičke karakteristike Parka prirode Stari Ulcinj i njegove okoline	10
2.1.2. Biološke karakteristike Parka prirode Stari Ulcinj i njegove okoline.....	15
2.1.3. Pejzaž i predione odlike zaštićenog područja	17
2.1.4. Kulturna baština zaštićenog područja	17
2.2. Prikaz prirodnih resursa i korisnika zaštićenog područja	20
2.2.1. Prirodni resursi zaštićenog područja	20
2.2.2. Korisnici zaštićenog područja i njegovih prirodnih i drugih resursa	22
2.3. Ocjena stanja zaštićenog područja	25
2.4. Namjena i režimi zaštite i korišćenja zaštićenog područja	30
2.5. Identifikovani pritisci i prijetnje u zaštićenom području	35
2.6. Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza) upravljanja zaštićenim područjem ..	39
3.CILJEVI UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM	40
3.1. Vizija zaštićenog područja.....	40
3.2. Opšti, dugoročni ciljevi zaštite i održivog razvoja zaštićenog područja.....	41
3.3. Ciljevi i aktivnosti upravljanja zaštićenim područjem.....	43
3.4. Analiza i ocjena uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite i ciljeva upravljanja.....	44
4.PLAN AKTIVNOSTI ZA UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM U PERIODU 2023-2027.	46
4.1. Plan aktivnosti upravljanja zaštićenim područjem	46
4.2. Način sprovođenja planiranih aktivnosti, mjera zaštite, očuvanja, upravljanja, unapređivanja i korišćenja zaštićenog područja	54
5.SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANIRANIH AKTIVNOSTI	56
6.SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE PLANIRANIH AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA I MJERA ZAŠTITE I IZVORI OBEZBJEĐIVANJA SREDSTAVA	58
6.1. Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore	58
6.2. Procjena finansijskih sredstva za zaštićeno područje	59
7.LITERATURA	73
8.PRILOZI	74

NOSILAC IZRADE PLANA UPRAVLJANJA

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Ulica Popa Jola Zeca bb

85310 Budva, Crna Gora

www.morskodobro.me

PRIPREMIO RADNI TIM JAVNOG PREDUZEĆA ZA UPRAVLJANJE MORSKIM DOBROM CRNE GORE:

Obrađivač Plana upravljanja za Park prirode Stari Ulcinj:

Marija Bajković, saradnica za zaštitu prirode i životne sredine

Saradnici u izradi Plana upravljanja:

Nemanja Malovrazić, koordinator za zaštitu prirode i životne sredine

Aleksandra Ivanović, saradnica za zaštitu prirode

Dijana Došljak, rukovoditeljka Službe za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra

Milica Marković, šefica knjigovodstva - računovođa

Nebojša Krivokapić, samostalni saradnik za ustupanje na korišćenje morskog dobra

Tamara Nikolić, viša samostalna saradnica za poslove katastra

Autori fotografija:

Nebojša Nišić, Arhiva Instituta za biologiju mora, Arhiva Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Napomena:

Plan upravljanja Parka prirode Stari Ulcinj izrađen je uz podršku projekta GEF „*Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore*”.

Skraćenice

AZZŽS – Agencija za zaštitu životne sredine	UCG – Univerzitet Crne Gore
BCG – Budžet Crne Gore	UIP – Uprava za inspekcijske poslove
DP – Direkcija za puteve	UP – Uprava policije
DN – Donacije	UPSUL – Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama
DZR – Direktorat za ribarstvo	UZZKD – Uprava za zaštitu kulturnih dobara
ISP – Inspekcija sigurnosti plovidbe	VCG – Volonteri Crne Gore
IBM – Institut za biologiju mora	VLCG – Vlada Crne Gore
JLS – Jedinice lokalne samouprave	VI – Vjerske institucije
EI – Ekološka inspekcija	ZK – Zakupci kupališta
JPMDCG – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore	ZHSCG – Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore
JPNPCG – Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore	ZMD – Zakon o morskom dobru
JUOŠ – Javne ustanove Osnovne škole	ZZP – Zakon o zaštiti prirode
JUSŠ – Javne ustanove Srednje škole	
K – Konsultant	
KPBR – Komunalno preduzeće Bar	
KPUL – Komunalno preduzeće Ulcinj	
KP – Komunalna preduzeća	
LK – Lučka kapetanija	
LS – Lokalno stanovništvo	
LTO – Lokalne turističke organizacije	
LU – Lokalna udruženja	
LP – Lokalni proizvođač	
MEPPU – Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	
MERT – Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	
MF – Međunarodni fondovi	
MP – Ministarstvo prosvjete	
MIN - Ministarstva	
MKI – Ministarstvo kapitalnih investicija	
MZ – Mjesne zajednice	
MPŠV – Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	
NMP – Nacionalni i međunarodni preduzetnici	
NTO – Nacionalna turistička organizacija	
NVO – Nevladine organizacije	
NP – Nacionalni parkovi	
OPBR – Opština Bar	
OPUL – Opština Ulcinj	
P – Preduzetnici	
PF – Profesionalni fotograf	
PS – Privatni sektor	
R – Ribari	
RI – Ribarska inspekcija	
RK – Ronilački klubovi	
TOBR – Turistička organizacija Bar	
TOUL – Turistička organizacija Ulcinj	

1. UVOD

1.1. Polazne osnove za izradu i donošenje Plana upravljanja za Park prirode Stari Ulcinj

Zakonodavni okvir

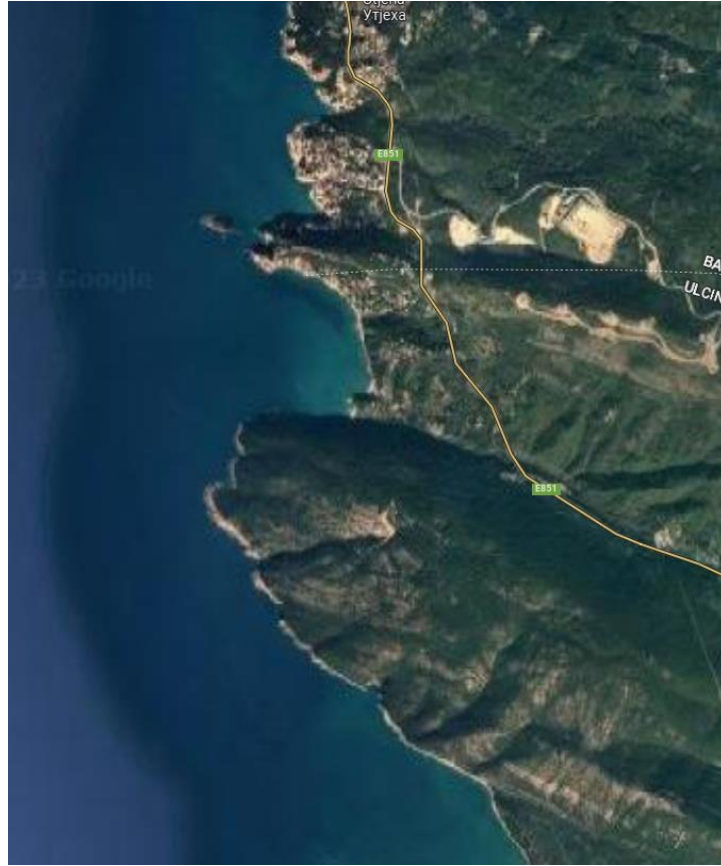
Geografski, područje Parka prirode Stari Ulcinj predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje se prostire od južne strane Karastanovog rta na sjeveru do sjevernog kraja plaže Valdanos na jugu, u kome se štite zaštićene i ekološki značajne morske i kopnene vrste i staništa. U pogledu svojinsko-pravnih odnosa, cjelokupna površina Parka prirode je u potpunosti u zoni Morskog dobra i iznosi 929.16 ha, od čega je: (i) u morskom dijelu 112.48 ha u II zoni zaštite i 797.92 ha u III zoni zaštite, dok je (ii) u kopnenom – obalnom dijelu u III zoni zaštite 17.03 ha. Shodno navedenom, cijelo područje je u vlasništvu države Crne Gore, odnosno Opštine Bar i Opštine Ulcinj, i to na katastarskim parcelama u katastarskim opštinama Kunje, Kruče, Krute i Ulcinj.

Park prirode Stari Ulcinj, koji je dobio naziv po vizuelno dominantnoj isturenoj tački u moru – ostrvu Stari Ulcinj (*Slika br. 1*), obuhvata morski akvatorijum sa pripadajućom obalom na dijelu Opštine Bar i Opštine Ulcinj i stavljeno je pod zaštitu *Odlukom Vlade Crne Gore 11. februara 2022.godine*¹, kao Park prirode Stari Ulcinj. Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode Stari Ulcinj (u daljem tekstu: Odluka) je donijeta u skladu sa odredbama iz člana 34 stav 5 *Zakona o zaštiti prirode* (Sl. list CG, 54/16 i 18/19) (u daljem tekstu: ZZZP) i objavljena u *Službenom listu CG br. 63/21, od 14. 06. 2021. godine*, a u njoj su pored predmeta/cilja zaštite i kategorije zaštićenog područja, definisane i granice i zone zaštite, principi i mjere zaštite i održivog razvoja. Takođe, ovom Odlukom je, shodno odredbama iz ZZZP, određen upravljač zaštićenog područja – Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (u daljem tekstu: JPMDCG), kao i njegove obaveze vezane za izradu i sprovođenje plana upravljanja, godišnjih programa upravljanja, kao i ostalih neophodnih akata.

Donošenje Odluke se temelji na zakonskim propisima u procesu proglašavanja određenog područja parkom prirode i prema tome, dodjeljivanja adekvatnog nivoa zaštite i upravljanja. Svrha zaštite ovog prostora je očuvanje prirodnog pejzaža i ekosistema, te njihovog biodiverziteta, ali i očuvanje vrijednosti i atraktivnosti ovog prostora za sprovođenje naučnih istraživanja, uz edukativnu funkciju. Prema odredbama iz člana 28 ZZZP postupak proglašavanja i kategorizacija određenog područja pokreće se Zahtjevom za izradu stručne studije (tj. Studije zaštite), a studiju priprema određeni specijalizovani organ uprave, u ovom slučaju, Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS)². Tokom izrade ove studije, pokreće se i proces vrednovanja i kategorizacije zaštićenog područja sa ciljem da se odredi obim zone, kao i režimi zaštite. Rezultati ovih procesa i Studije zaštite su osnova za *Akt o proglašavanju zaštićenog područja* koji, prema odredbama iz člana 32 ZZZP, sadrži sve neophodne tematske jedinice.

¹ Odluka o proglašavanju zaštićenog područja Parka prirode Stari Ulcinj, Sl. list Crne Gore br. 015/22 od 11. 02. 2022. godine

² Agencija za zaštitu životne sredine (2021): Studija zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj, Predlog, Knjiga 1 – Tekstualni dio Studije, Podgorica, septembar 2021.

Slika br. 1: Geografski položaj područja Stari Ulcinj

Završnim korakom ovog postupka smatra se proglašavanje zaštićenog područja, koje je, shodno zakonu (član 34 ZZP) urađeno od strane Vlade Crne Gore (morska zaštićena područja čija teritorija djelimično ili potpuno zalazi u zonu morskog dobra proglašava Vlada, osim nacionalnog parka). Takođe, nadležno Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (u daljem tekstu: MEPPU) je o namjeri Vlade da područje Starog Ulcinja stavi pod zaštitu obavijestilo javnost i sprovelo Javnu raspravu o Odluci – Aktu o proglašavanju zaštićenog područja i Studiji zaštite i tom prilikom je zainteresovanoj javnosti omogućen uvid u ta dva dokumenta.

U odredbi člana 24 ZZP utvrđena je definicija za kategoriju zaštićenog područja Park prirode čije uslove ispunjava područje Stari Ulcinj. Po odredbama iz prethodno navedenog člana ZZP: „*Park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivisano područje kopna i/ili mora, koje karakteriše visok nivo biološke raznovrsnosti i/ili geoloških vrijednosti sa značajnim predionim, kulturno-istorijskim vrijednostima i ekološkim obilježjima od nacionalnog i međunarodnog značaja. U parku prirode zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka.*”

Studijom zaštite, a potom i Odlukom, utvrđeno je da Park prirode Stari Ulcinj predstavlja integrisano obalno i morsko zaštićeno područje koje je svrstano u IV kategoriju zaštićenih područja (član 30, stav 5) u koju spadaju područja u kojima su zaštićene divlje vrste biljaka i životinja i njihova staništa u kojima se upravlja radi njihove zaštite.

Strategije, programi, politike, prostorno-planski dokumenti

Potrebno je istaći da je područje Stari Ulcinj prepoznato za zaštitu kao zona zaštićena za podvodne aktivnosti, u okviru kategorije spomenik prirode kojoj pripadaju i pjeskovito-šljunkovite plaže sa zaleđem i čini površinu od 2.5 ha u *Prostornom planu područja posebne namjene za Obalno područje Crne Gore (2018)*. Takođe, ovim dokumentom istaknuta je važnost zaštite ovog zaštićenog područja, čime je navedeno da isto treba da bude predmet posebne brige/zaštite od nelegalne divlje gradnje na kopnu i nelegalnog ribolova u morskom području.

Prostornim planom područja posebne namjene za obalno područje (2018) prepoznato je za zaštitu više lokaliteta, kao i određeni broj pojedinačnih stabala – dendroloških objekata, među kojima je ostrvo Stari Ulcinj. Područje Stari Ulcinj, zajedno sa područjem Platamuni i Katič ovim planom je prepoznato kao prioritetno za stavljanje pod zaštitu.

Nacionalnom Strategijom biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2010-2015. planirano je stavljanje pod zaštitu zone oko ostrva Stari Ulcinj sa Vučijom uvalom u kategoriji Spomenik prirode. Definisano je da zona Starog Ulcinja predstavlja zonu ekološki značajnih morskih habitata i predstavlja potencijalno morsko zaštićeno prirodno dobro i to zona od rta Komina kod ostrva Stari Ulcinj. Takođe, ostrvo Stari Ulcinj spada u arheološke lokalitete kopna i podmorja predloženih za zaštitu prema vrsti arhitekture i predloženo je kao lokacija za park šume i izletišta.

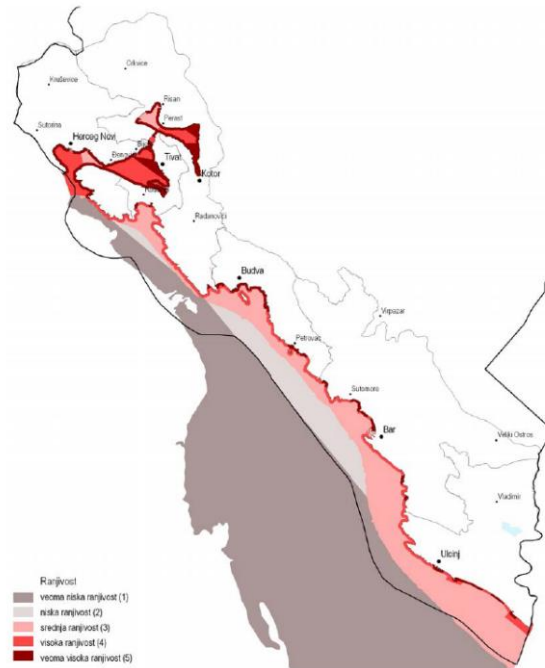
Drugom Nacionalnom Strategijom biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2016-2020. istaknuto je da Crna Gora nema nijedno morsko zaštićeno područje i prepoznaje zaštićeno područje Stari Ulcinj kao jedno od područja Emerald mreže.

Pored navedenih strategija, *Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine*, kao i *Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore 2015*, ističu da je neophodno proglasiti Stari Ulcinj zaštićenim područjem, zajedno sa ostalim morskim zaštićenim područjima na kojima su prethodnih godina vršena biološka istraživanja.

Međunarodni značaj

Zakonodavni okvir za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj obuhvata relevantne dokumente i zahtjeve koji su od značaja za dalji proces pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, što se odnosi na dijelom ispunjene zahtjeve u Poglavlju 27, a tiče se *Direktive o staništima* sa pripadajućim evropskim standardima. Realizacijom GEF-ovog projekta „*Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore*” omogućen je novi pristup stavljanja pod zaštitu staništa i vrsta značajnih za zaštitu po osnovu domaćih i međunarodnih standarda iz navedene Direktive, koji je primijenjen u slučaju novog morskog zaštićenog područja Stari Ulcinj. Potrebno je napomenuti da se iz okvira međunarodnih konvencija ovdje posebno primjenjuje *Konvencija o zaštiti divljih životinja i njihovih prirodnih staništa u Evropi*, poznatija kao Bernska Konvencija usvojena 1979. godine od strane Savjeta Evrope (ETS No.104). Pored navedene, značajna je i *Konvencija o zaštiti Mediterana od zagađenja*, poznatija kao Barselonska Konvencija, koja je stupila na snagu 1978. godine. Ova Konvencija je dopunjena 1995. godine i preimenovana u *Konvenciju o zaštiti morske životne sredine i obalnih područja Mediterana*, te nakon amandmana stupila na snagu 2004. godine. Potpisnici Konvencije se obavezuju na individualno ili zajedničko djelovanje i primjenu mjera propisanih ovom Konvencijom i Protokolima u cilju maksimalno mogućeg sprječavanja i eliminacije zagađenja u Mediteranu i zaštite morskog okruženja u cilju doprinosa održivom razvoju ovog područja. Crna Gora je postala potpisnica ove Konvencije 2007. godine.

Programom integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (CAMP) zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj prepoznato je kao srednje ranjivo područje sa aspekta ranjivosti na podizanje nivoa mora (Slika br. 2).

Slika br. 2: Ukupna ranjivost na more sa akcentom na zaštićeno područje Stari Ulcinj

Prema IUCN standardima, Park prirode Stari Ulcinj pripada IV kategoriji za upravljanje zaštićenim područjima prirode. Definicija zaštićenog područja IV kategorije prema IUCN-u (upravljanje prirodnim rezervatom) glasi: „Takva područja imaju za cilj očuvanje specifičnih vrsta ili staništa, što se ogleda u upravljanju tim područjem. Mnoga zaštićena područja IV kategorije trebaju redovne i proaktivne intervencije kako bi odgovorili na potrebe posebnih vrsta ili održavanju staništa.” Karakteristika koja je značajna za zaštićeno područje IV kategorije prema IUCN-u je ta da su obično formirani radi zaštite ili obnove flore i faune i/ili staništa koji ne moraju biti samodrživi (potrebno je redovno vršiti intervencije kako bi se osigurao opstanak specifičnih vrsta staništa i/ili vrsta). Veličina zaštićenih područja IV kategorije obično je mala, uglavnom zbog činjenice da je održavanje putem intervencija aktivnog upravljanja velikim područjima često veoma skupo.

Primarni cilj zaštićenih područja IV kategorije IUCN-a je održavanje, konzervacija i restauracija vrsta i staništa, iako nije u suprotnosti sa primarnim ciljem – razvojem objekata za edukaciju javnosti i vrednovanje vrsta i/ili staništa na lokalitetu. Svrstavanje zaštićenog područja u IV kategoriju treba da sadrži kopneni i/ili obalni/ostrvski i morski predio visokih pejzažnih vrijednosti, sa raznovrsnim staništima, florom i faunom zajedno sa oblicima jedinstvenog i tradicionalnog korišćenja zemljišta i društvenom organizacijom koja se reflektuje u ljudskim naseljima i lokalnim običajima, načinu života i vjerovanjima. Područje treba da omogući rekreaciju i turizam u okvirima normalnog načina življenja i ekonomskih aktivnosti. Svi navedeni sadržaji i aktivnosti ukazuju na to da je Park prirode Stari Ulcinj sa pravom svrstan u IV kategoriju upravljanja zaštićenim područjima prirode.

1.2. Upravljač zaštićenim područjem Park prirode Stari Ulcinj

Obaveze i djelatnosti Upravljača – Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Priprema *Plana upravljanja Parkom prirode Stari Ulcinj* je obaveza Upravljača – Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, sa sjedištem u Opštini Budva, shodno odredbama iz člana 8 *Odluke o proglašavanju*, ali i odredbi iz članova 58 i 59 ZZZP (Sl. list CG, 54/16 i 18/19). Po navedenim propisima, Plan upravljanja za period od pet godina koji predstavlja planski dokument sa utvrđenim mjerama i aktivnostima zaštite i očuvanja zaštićenog prirodnog dobra čime se obezbjeđuje plansko upravljanje i korišćenje prirodnog zaštićenog dobra za ekološke, ekonomske i socijalne namjene zavisno od nivoa kategorizacije zone i režima zaštite.

Plan upravljanja predstavlja osnovni upravljački akt zaštićenog morskog područja, odnosno njegov *modus operandi*, kojim se na jasan, decidan način postavljaju ciljevi, aktivnosti, smjernice i indikatori praćenja uspješnosti upravljanja predmetnim područjem. Upravljanje zaštićenim morskim područjem bez definisanog plana je neefikasno i neodrživo, te se upravljanjem zaštićenim morskim područjem bez unaprijed utvrđenog plana ne mogu postići zacrtani ciljevi koji se odnose na zaštitu i unapređenje.

Uloga i obaveze Upravljača određene su odredbama iz člana 55 ZZZP, u kome je propisano da upravljač može biti pravno lice koje ispunjava uslove u domenu profesionalnog kadra, organizacione sposobnosti za obavljanje poslova zaštite, unapređenja, promovisanja i održivog razvoja zaštićenog područja. Konkretno, upravljač zaštićenog područja određuje se *Aktom o proglašavanju zaštićenog područja*, kojim, ako se nalazi na području morskog dobra, upravlja pravno lice nadležno za upravljanje morskim dobrom.

Zahtjevima člana 56 ZZZP, propisane su dužnosti i obaveze Upravljača zaštićenim područjem, i to da donese *Godišnji program upravljanja zaštićenim područjem* i *Akt o unutrašnjem redu*, kao i da obezbijedi sredstva za službu zaštite prema godišnjem finansijskom planu zaštite i razvoja imenovanog područja. Takođe, potrebno je da upravljač obezbijedi adekvatne kapacitete za sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa ciljevima zaštite, zonama i režimima zaštite i da obilježeno zaštićeno područje čuva, unapređuje i promovise. U tom smislu, upravljač treba da obezbijedi održivo korišćenje zaštićenog područja čije stanje bi bilo redovno praćeno, a podaci monitoringa i analiza dostavljani organima uprave. Shodno navedenom, upravljač zaštićenog područja sačinjava *Izveštaj o stanju prirode i životne sredine na zaštićenom području* u skladu sa odredbama koje prate godišnje izvještavanje o sprovođenju plana monitoringa, a ta informacija sadrži podatke o rezultatima praćenja stanja vrsta i staništa, predlog mjera za očuvanje koje treba preduzeti za održavanje ili ponovno uspostavljanje povoljnog statusa za sve vrste koje su bile predmet monitoringa. Upravljač ima na raspolaganju sredstva za sprovođenje svojih redovnih aktivnosti koje dobija iz nekoliko izvora, kao što su budžet Crne Gore, naknade za korišćenje zaštićenog područja, donacije i drugi izvori u skladu sa zakonom.

Pored toga, Upravljač zaštićenog područja (i/ili ekološke mreže), daje mišljenje vezano za dozvolu o sprovođenju naučnih i obrazovnih istraživanja ukoliko se istraživanja vrše u zaštićenom području. Ova dozvola se uglavnom odnosi na istraživanje zaštite i očuvanja tipova prirodnih staništa ili zaštićenih vrsta, kao i istraživanja posebno ugroženih vrsta, uzimajući u obzir njihovu geografsku rasprostranjenost.

Prema *Pravilniku o bližim uslovima* koje mora da ispunjava Upravljač zaštićenog prirodnog dobra (Sl. list CG, 35/10) kada se radi o kategorijama regionalnih parkova i parkova prirode (član 2), obavezni su sljedeći uslovi u pogledu stručne i kadrovske osposobljenosti:

- da ima najmanje jedno zaposleno lice sa visokom stručnom spremom ili završenim specijalističkim studijama iz oblasti zaštite prirode (biološkog, šumarskog, poljoprivrednog, ekološkog ili geografskog smjera) sa radnim iskustvom u struci od najmanje tri godine.

Upravljači iz st. 2 ovog člana moraju imati organizovanu službu zaštite radi čuvanja zaštićenog prirodnog dobra sa jednim zaposlenim nadzornikom na 3,000 ha zaštićenog prirodnog dobra koji mora da ima najmanje srednju stručnu spremu, jednu godinu radnog iskustva i da ispunjava druge uslove utvrđene aktom upravljača.

Upravljač je dužan da obezbijedi unutrašnji red i čuvanje zaštićenog prirodnog dobra u skladu sa Aktom o unutrašnjem redu i službi zaštite. Tim Aktom se utvrđuju pravila za sprovođenje propisanog režima zaštite, a naročito:

- 1) način i uslovi ponašanja posjetilaca i korisnika prostora pri kretanju, plovidbi, boravku i obavljanju poslova u Parku prirode (u ovom slučaju na lokalitetu zaštićenog područja Stari Ulcinj);
- 2) lokaliteti i površine u kojima se ograničava plovidba, kretanje odnosno zabranjuje ili ograničava obavljanje određenih radnji;
- 3) vrste i staništa, kao i druge prirodne vrijednosti koje je zabranjeno uništavati i oštećivati, i morski organizmi čije je korišćenje, odnosno branje i sakupljanje ograničeno, kao i način i uslovi obavljanja tih radnji;
- 4) način saradnje sa fizičkim licima, preduzetnicima i pravnim licima koja po različitom osnovu koriste ili su zainteresovana za korišćenje prirodnih resursa i prostora;
- 6) uslovi zaštite prilikom obavljanja naučnih istraživanja, monitoringa i obrazovnih aktivnosti;
- 7) sprovođenje određenih mjera očuvanja i održavanja i vremensko trajanje tih mjera.

Takođe, ministarstvo nadležno za poslove životne sredine, koje shodno odredbama iz člana 58 donosi *Plan upravljanja Parkom prirode Stari Ulcinj* koji prethodno pripremi Upravljač i podnosi ga Ministarstvu na donošenje.

Zakon o zaštiti prirode je ostavio mogućnost da se za zaštićena područja i područja ekološke mreže u zoni Morskog dobra može izraditi jedan plan upravljanja koji obuhvata sva ta područja.

Očuvanje, unapređenje i održivo korišćenje prirodnih resursa Parka prirode Stari Ulcinj sprovodi se prema ovom Planu upravljanja koji sadrži elemente propisane *Zakonom o zaštiti prirode* i *Odlukom o proglašavanju*.

Pravila određena aktom, kao i druge neophodne informacije za sprovođenje režima zaštite, Upravljač je dužan da javno oglasi i na odgovarajući način učini dostupnim posjetiocima i korisnicima.

Shodno navedenim zakonskim propisima imenovani Upravljač zaštićenim područjem Stari Ulcinj, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, koristi sve raspoložive kapacitete i resurse kako bi se omogućilo kontinuirano praćenje stanja i zaštita Parka prirode Stari Ulcinj uz pružanje neophodne stručne pomoći organima uprave i resornom Ministarstvu u održavanju biodiverziteta i upravljanja prirodnim specifičnostima ovog područja.

Javna ovlaštenja Upravljača i drugih državnih organa vezana za zaštitu Parka prirode Stari Ulcinj

Pored ZZP, relevantnim za svakodnevno funkcionisanje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, posebno se primjenjuje i *Zakon o morskom dobru* (Sl. list RCG 14/92) (ZMD), čijom je odredbom člana 2, definisan pojam morskog dobra kako slijedi:

„Morskim dobrom, u smislu ovog zakona, smatra se morska obala, luke, lukobrani, navozi, nasipi, sprudovi, kupališta, hridi, limani, grebeni, vrulje, izvori i vrele na obali, ušća rijeka koje se ulivaju u more, kanali spojeni sa morem, podmorje, morsko dno i podzemlje, kao i unutrašnje morske vode i teritorijalno more, živa i neživa bogatstva u njima i živa i neživa bogatstva epikontinentalnog pojasa. Morskim dobrom, u smislu ovog zakona, smatraju se i obale vode rijeke Bojane na teritoriji Crne Gore.“

S tim u vezi, Morsko dobro Crne Gore obuhvata pojas kopna širok najmanje 6 m od horizontalne linije do koje dopiru najveći talasi za vrijeme najjačeg nevremena. Ukupna dužina obale u zoni morskog dobra je 336.62 km i obuhvata površinu od 58 km² kopna i 2,540 km² mora pri čemu su njegove granice definisane *Prostornim planom područja posebne namjene za obalno područje* (Sl. list CG, 56/18). Specifično, ZMD odredbom člana 17 definiše obim zaštite morskog dobra na sljedeći način:

„Zaštitom morskog dobra smatra se zaštita tog dobra od zagađivanja opasnim i štetnim materijama sa kopna i sa plovnih objekata. Opasnim i štetnim materijama smatraju se materije koje, dospjele u more, mogu da dovedu u opasnost život i zdravlje ljudi, odnosno opstanak biljnog i životinjskog svijeta ili prouzrokuju promjenu fizičkih, hemijskih ili prirodnih svojstava morske vode. Lučka kapetanija stara se o zaštiti morskog dobra.“

Prema tome, zabranjeno je ugrožavati morsko dobro ispuštanjem opasnih i štetnih materija i drugih otpadaka. ZMD je definisano da Lučka kapetanija može zabraniti isplavljenje broda, odnosno drugog plovnog objekta koji je prouzrokovao zagađenje morskog dobra, dok njegov vlasnik – zapovjednik ne položi iznos na ime osiguranja iz kojeg će se nadoknaditi šteta prouzrokovana zagađenjem.

Posebno je važno istaći da su nadležnosti i djelatnosti u zoni morskog dobra raspodijeljene na nekoliko uključenih državnih institucija. Shodno tome, Skupština Crne Gore je donijela *Prostorni Plan Posebne Namjene za Obalno Područje 2018. godine – PPPNOP*. Ukoliko je dozvoljeno korišćenje morskog dobra, naknada za njegovo korišćenje je prihod javnog preduzeća i koristi se za zaštitu, uređenje, unapređenje morskog dobra, kao i za izgradnju infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra. *Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma* donosi petogodišnji *Program objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra* za svih šest opština. Javno preduzeće donosi i petogodišnji *Program objekata obalne infrastrukture* kojim su definisane lokacije za čvrsta pristaništa i privezišta. Ribarstvo, pomorstvo, marikultura, zaštita životne sredine, saobraćaj, infrastruktura (vodovod, kanalizacija, čvrsti otpad) i druge djelatnosti koje se realizuju u zoni morskog dobra su u nadležnosti drugih Ministarstava i lokalnih samouprava.

Shodno odredbama iz člana 107 *Zakona o zaštiti prirode*, nadzor nad radom Upravljača Parka prirode Stari Ulcinj vrši *Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma*, a u zoni Morskog dobra nadzor i kontrolu obavljaju republički i opštinski inspekcijiski organi: urbanističko-građevinska inspekcija, turistička, komunalna inspekcija i komunalna policija, inspekcija za zaštitu životne sredine, za vode, ekološka, inspekcija za ribarstvo, uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, lučke kapetanije i inspekcija sigurnosti plovidbe, sektor granične policije Regionalni centar Jug. Konkretno, Statutom JPMDCG definisane su sljedeće djelatnosti:

- zaštita, uređivanje i unapređenje morskog dobra;

- upravljanje morskim dobrom;
- zaključivanje ugovora o korišćenjuorskog dobra;
- izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebeorskog dobra;
- ugoditeljstvo i turizam;
- trgovina;
- uređenje plaža i obale mora;
- korišćenje djelovaorskog dobra.

ZMD definisani su prostor, objekti i resursi koji ulaze u sastavorskog dobra, a koji su od posebnog značaja za Crnu Goru. Pored JPMDCG, u okvir nacionalnih nadležnosti u domenuorskog dobra i konkretno morskih zaštićenih područja, uključeni su i ostali relevantni akteri tj. veliki broj resora, organa državne uprave, institucija i organa lokalne samouprave koje imaju značajnu ulogu u integralnom upravljanju obalnim područjem Crne Gore, pri čemu se izdvajaju sljedeći:

- Resorno *Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma* koje ima nadležnost donošenja politike vezano za zaštitu prirode, donošenje zakonodavstva, usklađivanje zakonodavstva sa EU politikama i pravnom tekovinom koja se odnosi na zaštitu prirode, supervizije prostornog planiranja i urbanizma u Crnoj Gori i vrši nadzor nad AZZZS, JPMDCG i NP;
- ostala ministarstva Vlade Crne Gore (*Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo kapitalnih investicija, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo unutrašnjih poslova*);
- lokalne samouprave (opštine priobalnog područja), te konkretno za Park prirode Stari Ulcinj, opštine Bar i Ulcinj.

Pored izrade i donošenja opšte planske dokumentacije za sve navedene djelatnosti i nadležnosti, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom, u domenu upravljanja zaštićenim područjima u zoniorskog dobra, ima za obavezu i donošenje predloga Planova upravljanja zaštićenim područjem, što se odnosi i na konkretni slučaj Plana upravljanja za Park prirode Stari Ulcinj.

Kadrovski i tehnički kapaciteti Upravljača

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, osnovano je u skladu sa *Zakonom o morskom dobru* posebnom Odlukom Skupštine Republike Crne Gore 02.06.1992. godine (Sl. list RCG, 25/92), sa zadatkom da obezbijedi: zaštitu i unapređenje korišćenjaorskog dobra, upravljanje morskim dobrom, zaključivanje ugovora o korišćenjuorskog dobra, izgradnju i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebeorskog dobra. Tom prilikom donijeta je i Odluka o uslovima, vremenu korišćenja i visini naknade za korišćenjeorskog dobra (Sl. list RCG, 27/92).

Imajući u vidu principe poslovanja, misija, ciljevi i zadaci Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore se mogu sažeti u sljedećim tačkama:

- zaštita i unapređenje korišćenjaorskog dobra;
- zaključivanje ugovora o korišćenjuorskog dobra;
- izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata.

U vršenju svojih djelatnosti Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, raspolaže sa nekoliko službi čija je funkcija sprovođenje definisane misije, zadataka i ciljeva.

Pri tome, obim djelovanja ovih službi, kao i odgovornosti svih pojedinačnih zaposlenih su definisane važećim *Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta*, donesenim na osnovu odredbi iz članova 21 i 43 *Statuta Javnog preduzeća za upravljanja morskim dobrom Crne Gore*, od strane

Upravnog odbora Javnog preduzeća na sjednici održanoj dana 03. avgusta 1992. godine (Prečišćeni tekst Statuta usvojen u novembru 2017. godine). Ovim Pravilnikom su uređena radna mjesta, opis poslova i popis poslova na radnim mjestima, stepen stručne spreme određene vrste zanimanja, potrebna znanja i sposobnosti, drugi uslovi potrebni za rad na određenim mjestima i dr. Takođe, utvrđen je broj radnih mjesta i potrebnih radnika na određenim pozicijama u skladu sa zahtjevima ostvarivanja funkcija i zadataka Javnog preduzeća, organizacije rada, tekućim i perspektivnim planovima i programima razvoja.

Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom prikazana je *Grafikonom br.1*.

Prema važećoj sistematizaciji, Služba za opšte i pravne poslove koordinira i obavlja poslove: obezbjeđivanja opšte zakonitosti rada, izrade normativnih akata, pravnog zastupanja, javnih nabavki, informacionog sistema, zatim kadrovske poslove, administrativno-tehničke i druge opšte i pravne poslove Javnog preduzeća.

Ekonomsko-finansijska služba organizuje, koordinira i obavlja finansijsko-računovodstvene i analitičko-planske poslove. Obavlja poslove vođenja knjiga i ostalih evidencija o stanju i kretanju imovine, utvrđuje rezultate poslovanja, izrađuje godišnje finansijske iskaze, kao i izvještaje o poslovanju. Takođe, usklađuje stanje imovine i obaveza sa stvarnim stanjem koje se utvrđuje godišnjim popisom, zaključuje poslovne knjige po završetku poslovne godine i ostale administrativno-tehničke poslove.

Služba za ustupanje morskog dobra na korišćenje i upravljanje lukama organizuje, koordinira i obavlja poslove: obezbjeđivanja zakonitosti u radu službe, pripremanja i praćenja realizacije ugovora za ustupanje djelova morskog dobra, pripremanja predloga akata, informacija, izvještaja i analiza o korišćenju morskog dobra i druge administrativno-tehničke poslove. Specifično za nadležnost upravljanja lukama od nacionalnog značaja, kao integralni dio obalne infrastrukture, luke predstavljaju dobro u opštoj upotrebi od interesa za Crnu Goru i dostupne su na korišćenje pod jednakim uslovima svim zainteresovanim fizičkim i pravnim licima. *Zakon o lukama* (Sl. list CG, 51/08, 40/11) predviđa da lukama od lokalnog značaja u Crnoj Gori upravlja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom.

Zatim, Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra obavlja poslove planiranja, uređenja i izgradnje morskog dobra, izrade urbanističko-tehničkih uslova i rješenja o lokaciji, nadzora nad realizacijom investicionih aktivnosti i nad programom uređenja i korišćenja, prijavljivanja nepravilnosti nadležnim inspekcijским organima, praćenje ažurnosti podataka katastra morskog dobra, kontrole morskog dobra i druge administrativno-tehničke poslove.

Sljedeće ključne procese koje Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom redovno obavlja, Služba za kontrolu i održivi razvoj morskog dobra vrši sve poslove u zakonskim okvirima kontrole morskog dobra: obavlja poslove praćenja i kontrole izvršavanja svih ugovorenih obaveza na teritoriji opštine, obavlja poslove kontrole morskog dobra uopšte, kao i zaštićenih područja u moru. Takođe, koordinira i prati poslove vezane za realizaciju programa i projekata iz oblasti održivog razvoja, obavlja poslove vezane za međunarodnu saradnju, te prati realizaciju projekata i poslova iz oblasti zaštite prirode i poslove iz oblasti zaštite životne sredine, kao i realizaciju projekata i poslova iz oblasti uređenja kupališta.

Za obavljanje dijela poslova iz djelatnosti Javnog preduzeća, izvan sjedišta, organizovana su predstavništva i to za opštine: Herceg Novi, Tivat, Kotor, Bar i Ulcinj. Prema važećoj sistematizaciji, ukupan broj radnih mjesta je 118, sa pojedinačnim raspoređivanjem po organizacionim jedinicama:

- Rukovodni kadar - predsjednik Upravnog odbora, direktor, zamjenik, pomoćnici i sekretar (6);
- Kabinet direktora (7);
- Služba za opšte i pravne poslove (15);
- Ekonomsko-finansijska služba (8);
- Služba za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanje lukama (24);
- Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra (15);

- Služba za kontrolu morskog dobra (25)
- Služba za zaštitu i održivi razvoj morskog dobra (18).

Grafikon br. 1: Organizaciona struktura Javnog preduzeća za upravljanja morskim dobrom Crne Gore

2. VREDNOVANJE ZAŠTIĆENOG PODRUČJA

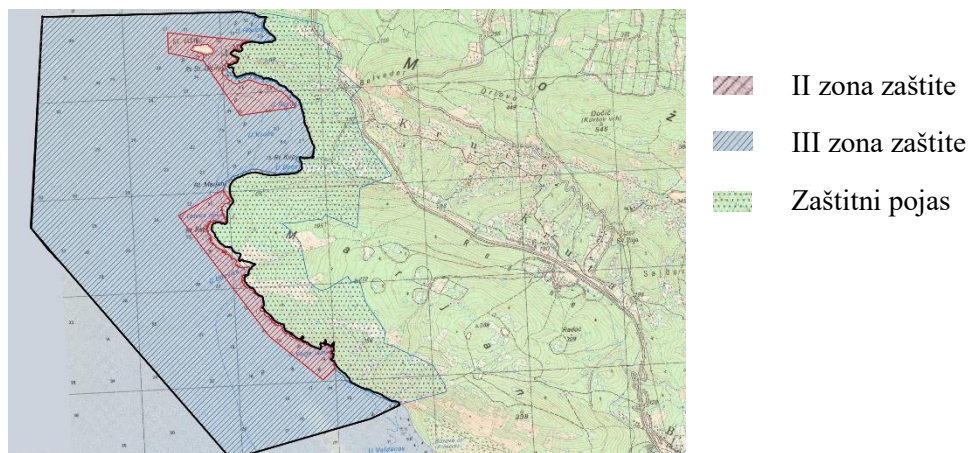
2.1. Karakteristike i vrijednosti zaštićenog područja

Podaci vezani za fizičke i biološke karakteristike i vrijednosti zaštićenog područja preuzeti iz Studije zaštite Parka prirode Stari Ulcinj i odnose se na šire geografsko područje Starog Ulcinja.

2.1.1. Fizičke karakteristike Parka prirode Stari Ulcinj i njegove okoline

Područje Park prirode Stari Ulcinj dijele obale opština Bar i Ulcinj, te seoska naselja Kruta, Kruče, Kunje i Bijela Gora. Prostire se od južne strane Karastanovog rta na sjeveru, do sjevernog kraja uvale Valdanos, dok se na kopnu granica zaštićenog područja prostire do Jadranskog magistralnog puta. Zauzima površinu od 929.16 ha, a dužina granice iznosi 17.62 km. Pristupnost lokaciji zaštićenog područja i samoj obali omogućena je lokalnim kolskim makadamskim saobraćajnicama.

Tektonski pokreti imali su odlučujuću ulogu na morfologiju georeljefa šire zone kojoj pripada Park prirode Stari Ulcinj. Uticajem orogeneze stvorene su krupne strukturne forme (čela navlaka, kraljušti), dok je uticaj epirogenoze uslovio izdizanje zaleđa i spuštanje primorskog pojasa. Smjenjivanje ovih pokreta dovodi do gravitacionog izravnjanja površine georeljefa. Za kamenite obale na otvorenom moru, posebno u dijelu obale, najkarakterističniji je abrazioni reljef. On se prepoznaje po strmim i stjenovitim karbonatnim stijenama, sa pojavom abrazionih klifova, uvala, potkapina i pećina. Najmarkantnije abrazijske geomorfološke oblike na području Parka prirode Stari Ulcinj predstavljaju klifovi i rtovi koje imamo cijelom dužinom predmetnog područja od sjevernog kraja uvale Valdanos do južne strane Karastanovog rta, uvale (Vučija jama, Udovica, Lalova Njiva, Doce, Rakita, Kruče, Hladna) i rtovi (Rep, Marjan, Kep, Stari Ulcinj, Karastanov) (Slika br. 3).

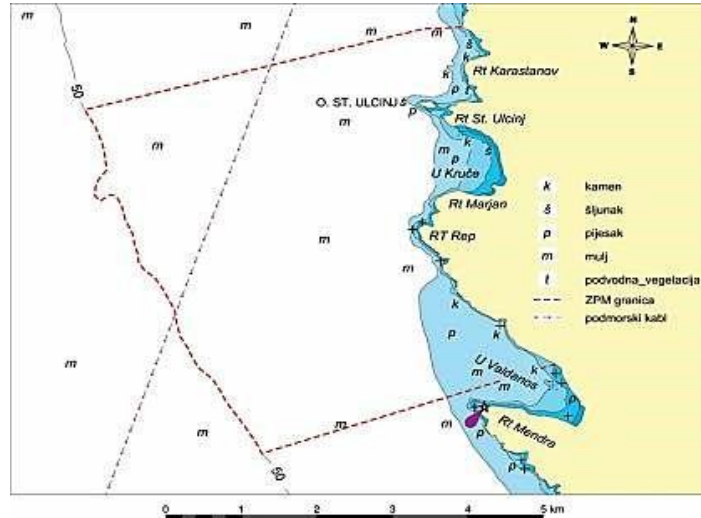
Slika br. 3: Kartografski prikaz Parka prirode Stari Ulcinj

Radom endogenih sila uslijed seizmo-tektonskih aktivnosti i pod dejstvom abrazionih i akumulacionih procesa nastalo je ostrvo Stari Ulcinj, po kome je ovaj Park dobio i ime. Ostrvo predstavlja predio izuzetnih odlika (2.5 ha) zaštićen IUCN kategorija IV. Obala ovog Parka je stjenovita i strma, sa par pješćanih i šljunkovitih plaža koje su smještene u uvalama.

Jedini dostupni podaci o karakteristikama površinskih sedimenata dna za ovo područje i širi obuhvat su postojeće topografske karte krupne razmjere i pomorske karte srednje razmjere. Na osnovu analiziranja dostupnih karata, može se zaključiti da je morsko dno ispred zaštićenog morskog područja raznovrsnog reljefa. Od obale prema većim dubinama sediment je raspoređen po veličini čestica, te stoga imamo: bliže obali pijesak, potom pijesak muljevit, pa mulj pjeskovit i na kraju mulj. Kamenito dno se nalazi samo neposredno uz obalu, dok se već na dubinama > 20 m pojavljuje samo mulj (Slika br. 4).

Od pomorskih instalacija u zaštićenom području Stari Ulcinj nalazi se samo jedan podmorski kabal koji je položen kroz sjeverozapadni dio područja.

Vizuelno posmatrano, kopneni dio koji okružuje granice zaštićenog područja upotpunjen je manjim uzvišenjima i manjim zaravnanjima na kojima su formirana naselja. Ova vrsta reljefa, karakteristična je za padine sa nagibom od oko 30° i predstavljen je strmim odsjecima, uskim i zaobljenim grebenima i brojnim jarugama. Područja sa ovakvim reljefom izložena su jakim denudacionim, erozionim, te seizmo-tektonskim aktivnostima koja mogu da prouzrokuju klizišta, odrone i sipare.

Slika br. 4: Kartografski prikaz površinskog sedimenta

Geološke i hidrološke karakteristike

U pogledu litologije i stratigrafije, a prema podacima iz Studije u geološkoj građi predmetnog područja učestvuju sediment trijaskog eocenskog fliša i krede – senon. Senonske sedimente koji se nalaze i na području parka prirode, karakteriše smjenjivanje dolomita, dolomitičkih krečnjaka i krečnjaka. U tektonskim zonama, pukotinski su anizotropni, sa osipanjem i odronjavanjem. Flišni tereni izgrađeni su od litoloških članova, od kojih su pojedini izrazito skloni trošenju i eroziji.

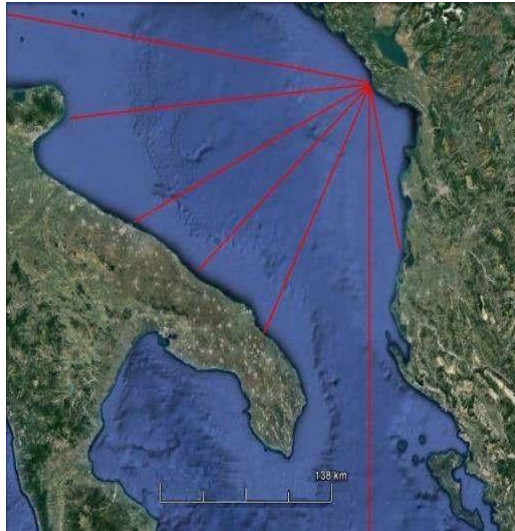
Kada su u pitanju hidrogeološke karakteristike područja, svi litotipi stijena se mogu svrstati u sljedeće grupe: sedimente gornje krede – senon (koje karakteriše izdanska zona i bogatstvo podzemnih voda) i sinklinale izgrađene od flišnih sedimenata gornjoeocenske starosti (koje predstavljaju hidrogeološke izolatore). Na predmetnom području se formiraju karstni akfiferi u sinklinalnim krednim krečnjacima, gledano od sjevera ka jugu, na području Šaskog brda i Kruta, te Možure i Briske Gore. Iz antiklinalne strukture Možure i Briske gore, u hidrološkom minimum prema Ulcinjskom polju otiče oko 50-100 l/s vode, dok iz antiklinalne strukture Šaskog brda i Kruda u hidrološkom minimum prema Bojani otiče oko 80 l/s vode.

Okeanografija

Studijom „Fizičko-oceanografska i hidroakustička svojstva Jadranskog pomorskog vojišta” koju je izradio Hidrografski institut Ratne mornarice 1990. godine, obrađeni su okeanografski parametri, kao i površinski talasi uzorkovani vjetrom. Zbog nedostataka podataka, kao najrelevantniji, podaci iz ove studije uzeti su za izradu Studije za zaštićeno područje Stari Ulcinj. Pojavu većih talasa u akvatorijumu ispred obala Crne Gore, potvrđuju i podaci sa valografske stanice u Dubrovniku.

Vizuelnim osmatranjem talasa, može se zaključiti da su na južnom Jadranu najčešći talasi u zimskom periodu NE (bura) i SE (jugoistok), a u ljetnjem periodu maestral (NW).

Opšta karakteristika područja na koje se nalazi Park prirode Stari Ulcinj je otvorenost prema potpunom južnom, zapadnom i sjeverozapadnom sektoru u pravcu otvorenog mora. Privjetrišta za talase iz ovih smjerova se veoma velika i protežu se preko cijelog Jadrana sve od italijanske obale i do sjeverne obale Afrike preko Otrantskih vrata (*Slika br. 5*). Zbog toga razorni talasi iz ovih pravaca prema obali ovog područja mogu nepredovati direktno sa otvorenog mora, te neometani preprekama razorno djelovati na obalnu liniju i na infrastrukturu.

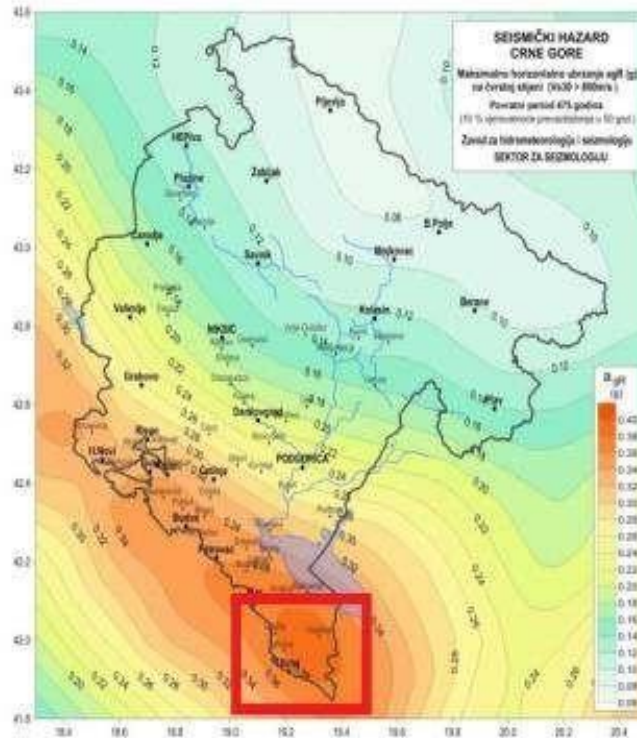

Slika br. 5: Slika dužine privjetrišta na Park prirode Stari Ulcinj

Geotektonske i seizmičke karakteristike

U geotektonskom smislu, područje Parka prirode pripada Jadransko-jonskoj zoni, tektonskoj jedinici Parautohton. Odlike ove tektonske jedinice jesu padovi svih formacija prema sjeveroistoku, sa blagim i srednjim padnim uglovima. U pitanju je teren koji je pod uticajem kolizijskih kretanja između Jadranske mikroploče i masiva Dinarida, što je dovelo do povlačenja fliša pod karbonatni mezozojski kompleks.

Prostor Barsko-Ulcinjskog primorja, u čijem zahvatu se nalazi Park prirode Stari Ulcinj nakon brojnih prethodno odrađenih elaborata, ekspertiza, planske dokumentacije i kartografskih prikaza, pripada prostoru koji predstavlja aktivnu seizmogenu zonu (*Slika br. 6*). Ovo područje pripada zoni povećanog seizmičkog rizika sa mogućim intenzitetom zemljotresa do 9° MCS skale. Najjači zemljotres koji je zabilježen na ovom prostoru iznosio je 9° MCS skale. Analizom učestalosti pojavljivanja maksimalnih ubrzanja tla, kod zemljotresa koji su do sada zabilježeni, u sljedećih 100 godina može se očekivati pojava zemljotresa jačine 8.3^o MM.

Slika br. 6: Kartografski prikaz seizmičkog hazarda sa fokusom na Park prirode Stari Ulcinj

Klimatske karakteristike

Klimatske karakteristike Parka prirode Stari Ulcinj rezultat su uticaja nadmorske visine, geografskog položaja, reljefa i Jadranskog mora. Studijom za zaštitu zaštićenog područja Stari Ulcinj detaljno su obrađeni klimatski podaci za ovo područje, a sve na osnovu parametara sa klimatske stanice Ulcinj. U zaštićenom morskom području, prepliću se mediteranska i hladnija kontinentalna klima, dok je srednja godišnja temperatura 15.5 °C, dok se u januaru mjesecu kreće u granicama od 6.9 °C, a u julu i avgustu 24.3 °C. Najsušniji mjesec je jul, a najobilnije padavine su u novembru i decembru mjesecu. Kada je u pitanju srednja godišnja temperatura mora, ona iznosi 17.1 °C, a najčešći vjetrovi koji se smjenjuju na području zaštićenog pojasa su iz pravca sjeveroistoka, istoka-sjeveroistoka i istoka. Srednja godišnja temperatura mora iznosi 17.1 °C. Srednje mjesečne vrijednosti sa temperaturom višom od 20.1 °C javljaju se u periodu jun-oktobar, a maksimalna 25.8 °C u avgustu.

Morske struje

Smjer kretanja talasa na Crnogorskom primorju definisan je na osnovu registrovane učestalosti vjetra, na pojedinim stanicama, uz izdvajanje pojava kada je more bez talasa (tiho). Izraženu učestalost kretanja talasa na stanici Ulcinj ima istočni vjetar 41.5 %, južni 28.8 %, te jugozapadni i zapadni smjer 12.7 %.

Pedološke karakteristike

Pedološki pokrivač zaštićenog područja Stari Ulcinj i uže okoline uglavnom je predstavljen crvenicom (*terra rossa*) koja se obrazuje na čistim ili jedrim krečnjacima u uslovima tople mediteranske klime.

2.1.2. Biološke karakteristike Parka prirode Stari Ulcinj i njegove okoline

Morska staništa značajna za zaštitu

Odlukom o proglašavanju zaštićenog područja (član 4) kao ciljane za zaštitu u morskom dijelu se izdvajaju sljedeća staništa:

- biocenoze naselja morske trave (*Posidonia oceanica*),
- koraligene biocenoze,
- infralitoralne asocijacije i
- polupotopljene pećine.

Naselja morske trave (*Posidonia oceanica*) (Slika br. 7) zauzimaju uglavnom sjeverniji dio istraživanog područja i najviše su skoncentrisana oko ostrva Stari Ulcinj. Zbog generalno smanjene prozirnosti morske vode, u južnom dijelu crnogorske obale ova naselja se prostiru najviše do 20 m. Posebnu specifičnost ovog područja, na protezu od rta Rep do Vučije vale u uvali Valdanos, čine koraligene biocenoze. Uglavnom na dubinama od 19 m do 22 m se nalazi facijes sa gustim naseljem zaštićene vrste sundera *Axinella cannabina*. Prema dosadašnjim saznanjima, ovo je najgušće naselje ove vrste u Crnoj Gori. U uvali Kruče takođe treba spomenuti specifičnost u smislu prisustva velike kolonije zaštićene vrste korala *Cladocora caespitosa*. Ova kolonija se nalazi na 10 m dubine uz južnu obalu uvale i prečnik kolonije je preko 2 m. Infralitoralne asocijacije više ekološki značajnih vrsta (*Cymodocea nodosa*, *Dasycladus vermicularis*, *Cystoseira compressa*, *Cladocora caespitosa*) identifikovane su u uvali Kruče, dok su polupotopljene pećine posebno izražene u uvali Valdanos, ali i u uvali Kruče.

Slika br. 7: Morska trava (*Posidonia oceanica*)

Morske vrste značajne za zaštitu

Područje Starog Ulcinja karakteriše stjenovita obala sa brojnim uvalama u kojima se najčešće smještene pjeskovite plaže. Na područjima gdje je zastupljena stjenovita podloga ona se spušta prema dubini od 20-ak metara i dalje nastavlja kao pjeskovito-muljeviti supstrat sa velikom količinom detritusa organskog porijekla. U gornjem dijelu, gdje vladaju uslovi velike količine svjetlosti, razvijaju se zajednice fotofilnih algi. Idući prema dubini, količina svjetlosti znatno opada i u takvim uslovima su brojni sciafilni organizmi koji grade koraligene zajednice.

Odlukom o proglašavanju zaštićenog područja (član 4) kao ciljane za zaštitu u morskom dijelu se izdvajaju sljedeće vrste visoke reprezentativnosti:

- morska trava (*Posidonia oceanica*),
- sunđer (*Axinella cannabina*),
- čvorasta morska resa (*Cyomodocea nodosa*),
- zelena morska alga (*Dasycladus vermicularis*),
- smeđa morska alga (*Cystoseria compressa*),
- kameni koral (*Cladocora caespitosa*),
- zelene filamentozne alge *Flabellia petiolata* i *Peyssonnelia squamaria*.

Pregled bentosnih vrsta flore i faune identifikovanih na području Starog Ulcinja sa konzervacijskim statusom na međunarodnom i nacionalnom nivou je dat u *Prilogu 2* ovog dokumenta. Vrste *Tursiops truncatus*, *Caretta caretta* i *Monachus monachus* tokom dosadašnjih istraživanja nisu zabilježene na terenu, međutim, nalaze se na spisku vrsta jer o njihovom prisustvu na ovom području postoje ili literaturni podaci ili personalna komunikacija.

Riblje zajednice

Ranija istraživanja ribljih zajednica na koje se poziva Studija su pokazala da su na ovom području prisutne vrste riba koje su karakteristične za Mediteran. U široj oblasti Ulcinja, koja obuhvata područje od uvale Valdanos do granice sa Albanijom, u periodu od 2012-2017. godine istraživani i analizirani su podaci o abundanci jaja i larvi incuna tokom ljetnjih mjeseci. Istraživanja proteklih godina ukazuju na visok intenzitet mriješćenja incuna u predmetnom području, te se sa sigurnošću može smatrati jednom od značajnih zona mriješćenja ove vrste. U okviru akustičnih istraživanja 2015. i 2016. godine obezbijedeni su podaci o biomasi adultnog dijela populacije incuna i srdele. Rezultati istraživanja ukazali su da je područje Stari Ulcinj značajno stanište u pogledu biomase male plave ribe.

Flora i vegetacija

Za područje Starog Ulcinja karakterističan je uticaj mediteranske klime koji se odlikuje relativno visokim temperaturama i neravnomjernom distribucijom padavina. Visoke temperature i male količine padavina u toku ljeta uslovljavaju pojavu izraženog sušnog perioda. Pedološku podlogu čini klimatogeni zonalni tip kisjelih zemljišta. Ovakvi ekološki uslovi uzrokovali su i razvoj vrlo specifične termofilne zimzelene vegetacije (makija).

Vegetaciju zaštićenog područja karakteriše klimatogena zajednica hrasta crnike (*Quercus ilex*) čije su sastojine danas većim dijelom degradirane i zamijenjene makijom, ali i garigom i kamenjarom.

Kopnena staništa ciljna za zaštitu

U kopnenom dijelu područja koje gravitira zonom od uvale Hladna do uvale Vladanos, izdvajaju se sljedeća staništa visoke reprezentativnosti:

1240 – mediteranske stjenovite obale obrasle endemičnim vrstama roda *Limonium*;
9340 – šume crnike (*Quercus ilex*).

Navedena staništa prepoznata su *Odlukom o proglašavanju zaštićenog područja (član 4)*.

Kopnene vrste ciljne za zaštitu

Zbog od ranije prepoznatih prirodnih vrijednosti šireg obalnog – priobalnog područja Stari Ulcinj u okviru glavnih ciljeva zaštite novog integrisanog morskog/obalnog zaštićenog područja sa nazivom Stari Ulcinj prepoznate su one kopnene vrste koje su značajne za zaštitu, u prvom redu zakonom zaštićene vrste (vrste iz *Rješenja o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta*, Sl. List RCG, 76/06), kao i vrste u *IUCN-ovim* kategorijama ugroženosti, a naročito *Natura 2000 vrste* koje se štite po osnovu primjene *Direktive Evropske unije o staništima (Habitat Directive 92/43/EEC, aneksi II-IV)*.

Rasprostranjenost vegetacijskih vrsta u okviru prepoznatih stanišnih tipova, od uvale Hladna – Utjeha do kraja Kruča – plaža Doce, data je u *Prilogu 3*, dok je u *Prilogu 4* dat prikaz vaskularnih biljaka koje su evidentirane na ovom području, a uživaju zaštitu prema opštoj *IUCN-ovoj Crvenoj listi i IUCN Crvenoj listi drveća*. U *Prilogu br. 5*, ovog dokumenta, dat je prikaz gljiva (*Makromicete*) čije je prisustvo evidentirano na zaštićenom području.

Shodno Studiji, životinjske vrste koje su identifikovane shodno *Direktivi o staništima (Natura 2000)*, a koje su od značaja za zaštitu u kopnenom dijelu područja Stari Ulcinj i zaštitnog pojasa Parka, su sljedeće:

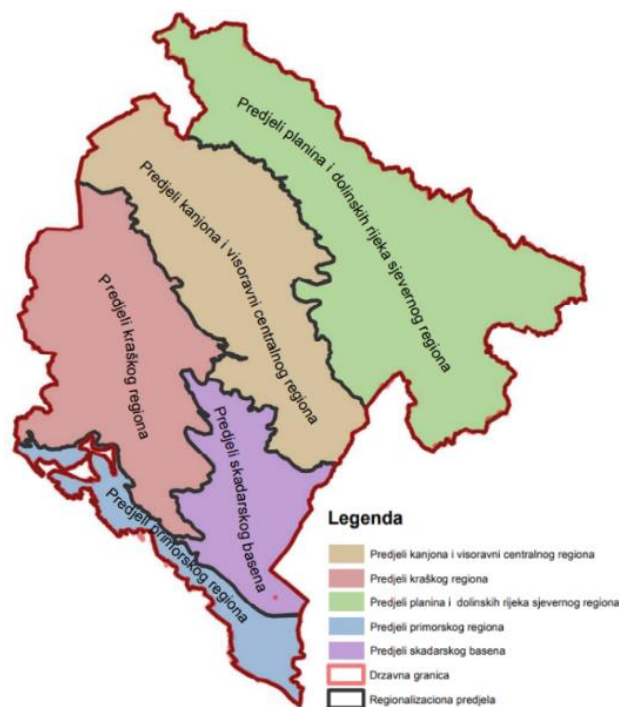
- mekušci (*Malakofauna*)
- insekti (*Coleoptera, Orthoptera i Lepidoptera*)
- gmizavci i vodozemci (*Herpetofauna i Batrahofauna*).

Detaljan opis ovih vrsta sa procjenom brojnosti populacije, kao i kvalitetom staništa dat je u *Prilogu br. 7*.

2.1.3. Pejzaž i predione odlike zaštićenog područja

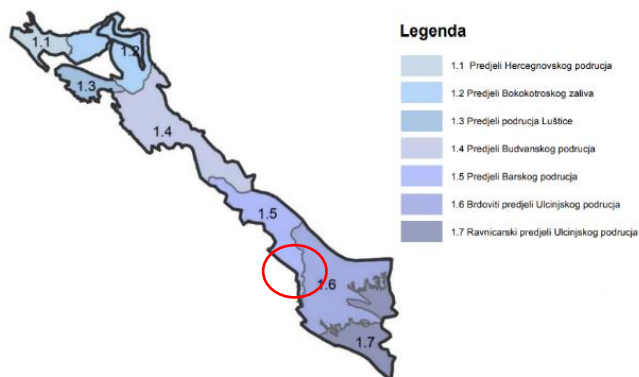
Park prirode Stari Ulcinj čini neraskidiv spoj podmorja, mora i kopna, kako kroz vjekove, tako i danas. Kao najisturenija tačka u ovom morskome zaštićenom području nalazi se ostrvo Stari Ulcinj, koje je od obale udaljeno svega 150 m. Pored njega, oličje ovog Parka su i strme i stjenovite obale izložene konstantnim udarima vjetra i talasa, a koje predstavljaju staništa posebnih vrsta. Sa stanovišta značaja za lokalno stanovništvo koje živi u zoni ovog zaštićenog područja, ističe se naselje Utjeha ili Uvala maslina, kao i Uvala hladna i naselje Kruče. Zbog svog položaja i otvorenosti ka moru, u uvali Hladna vala, kako je lokalno nazivaju, voda je veoma čista, što je čini jednom od najčistijih plaža na Crnogorskom primorju. Kopneni dio ovog područja, odnosno zaleđe naselja Kruče čine nepregledni maslinjaci koji su dio tradicije ovog područja i ukazuju na značaj bavljenja poljoprivrednim djelatnostima na ovom području.

Studijom *Mapiranje i topologija predjela Crne Gore*, koju je izradilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma 2015. godine, određena je regionalizacija predjela Crne Gore (*Slika br. 8*).

Slika br. 8: Regionalizacija predjela Crne Gore, Mapiranje i topologija

Na osnovu ove podjele, spomenutom Studijom, u primorskom regionu definisano je sedam predjela na regionalnom nivou, a sa aspekta značaja za Parka prirode Stari Ulcinj izdvojena su dva predjela – 1.5.: Priobalni predjeli Barskog područja i 1.6.: Brdoviti predjeli obalnog područja Ulcinja (Slika br. 9).

Slika br. 9: Podjela predjela na regionalnom nivou, mapiranje i topologija predjela Crne Gore

Na osnovu analize ova dva prediona elementa mogu se izdvojiti četiri podtipa: predio morskog akvatorijuma, izgrađeni predio, prirodni i antropogeni predio i agrikulturni predio u zaleđu. Upoređivanjem elemenata iz Studije *Mapiranje i topologija predjela Crne Gore*, te same situacije na terenu, Studijom zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj objedinjeni su podaci na osnovu kojih su određeni tipovi predjela karakteristični za područje Parka prirode Stari Ulcinj:

- izgrađeni predio (područje u uvali Hladna);
- šumovito brdsko zaleđe na krečnjacima (uvala Kruče);
- ogoljeni brdoviti tereni na krečnjacima (uvala Kruče);
- primorski grebeni i stjenovite obale (duž zaštićenog područja);
- plaže (prirodne i antropogene);
- tradicionalne terase sa maslinjacima (zaleđe naselja Kruče).

2.1.4. Kulturna baština zaštićenog područja

Podvodna kulturna baština u neraskidivoj je vezi sa onom prisutnom na kopnu, u pojasu neposredno uz more.

U okviru kopnenog dijela zone konstatovano je prisustvo arheoloških ostataka na ostrvu Stari Ulcinj, kulturno dobro „Kruče” (arheološki lokalitet), kao i širi pojas ambijentalne cjeline Valdanos.

Na ostrvu Stari Ulcinj postoje manji ostaci bedema, koji su bili masivno građeni lomljenim i pritesanim kamenom u malteru. Pored ostataka zidova, evidentirani su ostaci unutrašnjih građevina (manjih kuća, crkve sa ozidanom grobnicom u zapadnom dijelu). Tokom kratkih istraživanja koja su sprovedena 1984. godine primijećeno je prisustvo manastira i crkava iz srednjovjekovnog perioda. Na osnovu sprovedenog istraživanja, po čitavoj površini Ostrva zapaženi su ostaci helenističke, rimske, kasnoantičke i ranovizantijske keramike, vizantijskih i srednjovjekovnih kopči i pečata, te ribarskih tegova. Između opština Bar i Ulcinj nalazi se arheološki lokalitet „Kruče” koji je zaštićen, odnosno uživa status kulturnog dobra. Radi se o ostacima arhitekture *villa rustica*, koje su djelimično istražene sondažnim arheološkim radovima 1984. godine. Kulturno dobro danas je veoma zapušteno. Uvala Valdanos, koja djelimično ulazi u zonu, pored podvodne kulturne baštine posjeduje odlične ambijentalne vrijednosti, uzimajući u obzir ostatke crkve na rtu Mendra, a posebno maslinjake koji se prostiru duboko u zaleđe. Tradicionalni uzgoj maslina viševjekovno je odličje ovog područja.

Slika br. 10: Ostaci iz podmorja u okolini Starog Ulcinja

Glavnina pomorskog prometa od davnina odvijala se upravo sa ove strane Jadrana, što je uslovlila danas da je ovo područje bogato podvodnom kulturom baštinom. Stanje crnogorskog podmorja, iako nije dovoljno

istraženo, može se pretpostaviti da je veoma raznovrsno. Ovo područje je poznato kroz istoriju zbog većeg broja brodoloma trgovačkih brodova, iz helenističkog i antičkog perioda, galiona iz poznog Srednjeg vijeka, te onih koji su u prethodnom periodu korišćeni i u borbene svrhe. Uz obalu su konstatovane brojne uvale, koje su korišćene za sidrenje kroz dugi vremenski period.

2.2. Prikaz prirodnih resursa i korisnika zaštićenog područja

2.2.1. Prirodni resursi zaštićenog područja

Prirodne geografske karakteristike, položaj i struktura terena, ekološke specifičnosti kopnenog i morskog dijela, raznolikost biodiverziteta, kao i cjelokupni pejzaž zaštićenog područja ukazuju na veliki razvojni potencijal ovog područja koji se može ekonomski valorizovati u tri pravca:

- kreiranje modela održivih ekonomskih djelatnosti u ribarstvu poštujući ekološke principe o nenarušavanju životne sredine;
- balans između korišćenja kopnenih i morskih bioloških prirodnih resursa tako da se područje ekonomski valorizuje u granicama održivog razvoja, a bez urušavanja postojeće ravnoteže ekosistema i ugrožavanja životinjskih i biljnih vrsta;
- promocija održivog eko-turizma pri čemu bi se obezbijedila adekvatna institucionalna kontrola u smislu prevencije negativnih posljedica turističkih djelatnosti kao što su na primjer: masovni turizam, zagađenje kopnenog i morskog dijela, narušavanje prirodnog pejzaža sa neadekvatnom arhitekturom ili građevinskim zahvatima u zoni obale.

S tim u vezi, može se konstatovati da su morsko ribarstvo i eko-turizam primarni resursi sa direktnom ekonomskom vrijednošću, a koji moraju biti valorizovani u granicama održivog razvoja, uz primjenu zakonski dozvoljenog obima aktivnosti. Takođe, potrebno je istaći da na zaštićenom području Stari Ulcinj postoje ostali jednako važni prirodni i kulturni resursi, koji nemaju direktnu ekonomsku vrijednost, ali čine nezaobilazni element pejzaža i ambijentalne sredine ovog kraja. Pri tome se misli na dio biljnog i životinjskog biodiverziteta, te na prirodno geografsko/geološko nasljeđe koje se ne može komercijalizovati, ali ga zbog svojih specifičnosti treba sačuvati upravo u postojećem stanju i izgledu. Naravno, tradicionalno kulturno-sakralno nasljeđe čini još jednu specifičnost koja doprinosi raznovrsnosti materijalne i nematerijalne baštine ovog područja, koju takođe treba sačuvati u skladu sa zakonskim principima održavanja i čuvanja kulturnih dobara. Pored toga, kao komplementarna turizmu javlja se i poljoprivreda, koju treba usmjeriti ka optimalnom korišćenju prirodnih resursa i očuvanju vrijednosti područja. U ovom dijelu, poseban fokus je usmjeren na eko-turizam kao važan potencijal ekonomskog razvoja, ali i kao na osjetljivu djelatnost sa stanovišta ekološke prevencije i održivog razvoja.

Atraktivnost zaštićenih područja kao pretežnih turističkih destinacija leži u činjenici da ona predstavljaju primjere dobro očuvanih prirodnih ekosistema, živopisnih pejzaža, reprezentativnih geomorfoloških, hidrografskih, botaničkih i/ili drugih obilježja velikih rekreativnih mogućnosti. U zaštićenim područjima moguće je razviti različite oblike održivog turizma, u prvom redu aktivnog turizma, u skladu sa propisanim režimima zaštite. Povećani interes za održivi turizam, aktivni turizam i eko-turizam, odražava rastući talas društvene brige o kvalitetu prirodnog okruženja i mogućih uticaja turizma.

Ocjena stanja potencijala za razvoj turizma u zaštićenom području Stari Ulcinj i turističko zoniranje

Turistička zona je prostor koji predstavlja funkcionalnu i održivu cjelinu sa turističkom infrastrukturom i supstrukturom koja obezbjeđuje efikasno korišćenje i unapređenje razvoja turizma.

Zoniranje predstavlja sredstvo upravljanja koje služi za kontrolu aktivnosti u zaštićenom prirodnom dobru i koje definiše koje su aktivnosti dozvoljene, a koje zabranjene u određenim zonama. Kao osnovne elemente u procesu zoniranja potrebno je uzeti neke postojeće veoma bitne odlike i pojave u zaštićenom području. Postojeće značajne odlike ovog područja su:

- ostrvo Stari Ulcinj, prostor izuzetnih ambijentalnih vrijednosti;
- plaže i uvale sa izvrednim prirodnim karakteristikama (uvala Kruče, uvala Hladna, uvala Udovica i uvala Vučija jama);
- arheološke lokacije izuzetne vrijednosti, ogroman značaj u kulturno-istorijskom smislu;
- vidikovci i spomenici i zanimljiva tradicionalna naselja.

Potencijalni vidovi turizma koji se mogu razvijati u zaštićenom području Stari Ulcinj

Na predmetnom području postoji ogroman potencijal za razvijanje rekreativnih aktivnosti i uživanje u prirodnim vrijednostima kao što su ronjenje i plivanje u morskom dijelu i rekreativne šetnje na pojedinim pristupačnim djelovima morske obale. Pristupačnost obalnoj liniji sa kopna dovela je do toga da je u najvećoj mjeri ovo područje postalo izloženo antropogenim uticajima koji su manje prisutni u drugim zaštićenim područjima. Zbog toga ovo zaštićeno područje ima potencijal za razvoj naučno-obrazovnog turizma, a jedan od glavnih ciljeva njegove zaštite treba da bude sticanje i prenos znanja o (izvornoj) prirodi kroz programe vođene od strane upravljačke strukture zaštićenog područja.

U turističku ponudu potrebno je uključiti i kulturnu baštinu. Potrebno je podstaći lokalno stanovništvo da se bavi poljoprivrednim djelatnostima svojstvenim ovom podneblju kao što su maslinarstvo, vinogradarstvo i kozarstvo i od tih aktivnosti zajedno sa lokalnom zajednicom kreirati novu turističku ponudu.

Svi prethodno navedeni potencijali za razvoj turizma idu u prilog potrebi da se u zaštićenom području Stari Ulcinj u njegovom neposrednom okruženju – zaleđu (zaštitni pojas) razvija **održivi turizam**.

Po svojoj definiciju, održivi turizam uključuje ekološke, ekonomske i društvene aspekte razvoja turizma koje posmatra kroz njihovu međusobnu ravnotežu. U doskorašnjem intenzivnom i nekontrolisanom razvoju turizma nije se vodilo računa ne samo o toj ravnoteži, već je isti rezultirao mnogim negativnim uticajima i narušavanju životne sredine. Takvi negativni uticaji na životnu sredinu prouzrokovani su velikim korišćenjem/zauzimanjem prostora, prekomjernom upotrebom resursa, zagađivanjem, povećanim stvaranjem otpada, problemima u saobraćaju i zbog čega je njegov fundamentalni koncept postizanja što veće ekonomske koristi počeo da se zamjenjuje konceptom održivog razvoja.

Značajan doprinos zaštiti prirode i obogaćivanju turističke ponude mogu dati lokalne zajednice. S tim u vezi, potrebno je razvijati saradnju sa lokalnim zajednicama i edukovati iste o značaju razvijanja održivog turizma koji je u službi sveukupnog održivog razvoja.

Danas je najčešće u upotrebi konceptualna definicija načela održivog turizma koja se odnose na ekološke, ekonomske i socio-kulturne aspekte razvoja turizma, a između te tri dimenzije mora se uspostaviti odgovarajuća ravnoteža kako bi se garantovala njegova dugoročna održivost. U okviru navedenih dimenzija održivog razvoja treba da se sprovede sljedeće.

1. Osigura optimalna upotreba ekoloških resursa koji predstavljaju ključni element razvoja turizma, održavaju ključni ekološki procesi i pomaže očuvanje prirodnih resursa i biološke raznolikosti.

2. Poštuju društveno-kulturne autentičnosti lokalnih zajednica – domaćina, očuva njihova izgrađena i postojeća kulturna baština i tradicionalne vrijednosti i doprinese međukulturnom razumijevanju i toleranciji.

3. Osiguraju održive, dugoročne ekonomske aktivnosti, pružajući socio-ekonomske koristi svim učesnicima kroz njihovu pravičnu raspodjelu, stabilnost u zapošljavanju i zaradama, socijalnim uslugama lokalnih zajednica domaćina.

Nakon pregleda opšte ocjene stanja potencijala za razvoj turizma, moguće je konstatovati da na predmetnom području Stari Ulcinj ima izgleda za razvoj različitih vidova održivog turizma koji mogu odgovoriti zahtjevima zaštite prirode, od kojih se kao izvodljivi, izdvajaju sljedeći:

- kulturni turizam – uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu;
- naučni i edukativni turizam;
- sportsko-rekreativne aktivnosti (ronjenje, plivanje, pješačke ture, sportski ribolov, kampovanje);
- agro-eko turizam – podsticanje proizvodnje kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda na ekološki očuvanom prostoru (razvoj mediteranske poljoprivrede u zaleđu – maslinjaci);
- izletnički turizam i porodični turizam.

2.2.2. Korisnici zaštićenog područja i njegovih prirodnih i drugih resursa

Upravljač Parka prirode Stari Ulcinj razvijao je plan upravljanja kroz uključivanje lokalnog stanovništva, kao i svih ostalih zainteresovanih strana. Predstavnici Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom su učestvovali i vodili niz radionica sa lokalnim stanovništvom, kao i nacionalnim institucijama i organizacijama, odnosno sa svim korisnicima prostora. Održane su i radionice sa ciljanim zainteresovanim stranama u svrhu izrade ovog plana upravljanja. Rezultati radionica su se kontinuirano unapređivali, te se na osnovu njih izradile teme i aktivnosti u Planu upravljanja.

Polazeći od navedenih prirodnih karakteristika i resursa sa kojima raspolaže zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj, te zakonskih odredbi koje se tiču obima iskorišćavanja resursa ovog područja i upravljanje aktivnostima u okviru definisanih zona zaštite, neophodno je identifikovati grupu najvažnijih korisnika ovog područja, kao i njihove interese u domenu eksploatacije. Shodno tome, u *Tabeli br. 1* dat je prikaz najfrekventnijih korisnika i zainteresovanih strana sa aktivnostima koje vrše u vezi sa zaštićenim područjem Stari Ulcinj, kao i nivo uključenosti u korišćenje navedenih resursa. Pri tome, korisnici mogu zauzeti neki od sljedećih nivoa:

- A* – samo informisati;
- B* – pitati za informacije;
- C* – podsticati dobavljanje informacija (osigurati fondove za specifične informacije ili istraživanja);
- D* – tražiti povratni odgovor;
- E* – uključiti u analizu;
- F* – uključiti u planiranje i donošenje odluka.

Park prirode Stari Ulcinj – Plan upravljanja 2023-2027. godine

Tabela br. 1: Analiza korisnika zaštićenog područja i njihovih prirodnih i drugih resursa

Korisnik područja	Aktivnost i interes	Nivo uključenosti
Vlada Crne Gore	Osnivač Parka prirode Stari Ulcinj	B, C, D, E, F
Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	Upravni nadzor rada Upravljača i moguće finansiranje aktivnosti na području Parka	B, C, D, E, F
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Sprovodi neophodne upravne i stručne poslove iz područja ribarstva i ruralnog razvoja kao i inspeksijske poslove, finansira razvojne i naučno-istraživačke projekte.	B, C, E, F
Ministarstvo kapitalnih investicija	Sprovodi neophodne upravne i stručne poslove iz područja pomorstva, zaštite priobalnog pojasa, održavanje sigurnosti na moru, pomorsko-inspeksijske poslove, razvojne i istraživačke projekte.	B, C, D, E, F
Ministarstvo zdravlja	Sprovodi upravne i druge poslove praćenja implementacije zakona, propisa i akata u domenu zdravstvene legislative.	B, C, E, F
Uprava za inspeksijske poslove	Sprovodi inspeksijske, upravne i druge poslove praćenja implementacije zakona, propisa i akata u domenu sanitarnog nadzora.	B, C, E, F
Uprava policije	Vršenje nadzora nad pomorskim i kopnenim dijelom zaštićenog područja, obezbjeđenje graničnog nadzora	B, C, E, F
Uprava za zaštitu kulturnih dobara	Nadzor nad aktivnostima koje se tiču kulturne baštine i arheoloških pronalazaka na području	B, C, E, F
Uprava pomorske sigurnosti i upravljanja lukama	Održavanje visokog nivoa pomorske sigurnosti, monitoring pomorskog saobraćaja u zaštićenom području, zaštita mora od zagađenja sa plovnih objekata, održavanje objekata pomorske signalizacije	B, C, E, F
Inspekcija sigurnosti plovidbe - Ministarstvo kapitalnih investicija	Nadzor plovidbe na području parka, inspekcija plovidbe, monitoring pomorskog dobra	B, C, E, F
Agencija za zaštitu životne sredine	Izrađuje Studiju zaštite i izdaje različite dozvole i odobrenja.	B, C, E
Služba zaštite i spasavanja	Pripremanje i planiranje djelovanja operativnih ekipa u slučajevima požara, zaštite i spašavanja ljudi	B, C, E, F
Institut za biologiju mora	Vršenje redovnih istraživanja i kontinuirano praćenje flore i faune na području Parka, izvještavanje, studije	B, C, E, F
Opština Bar	Zaštićeno područje se nalazi na njenoj teritoriji	B, C, E, F
Opštine Ulcinj	Zaštićeno područje se nalazi na njenoj teritoriji	B, C, E, F
Komunalno preduzeće Bar	Sprovodi ekološke akcije u Parku, čišćenje morskog i kopnenog dijela, edukativne i rekreativne aktivnosti.	B, C, E
Komunalno preduzeće Ulcinj	Sprovodi ekološke akcije u Parku, čišćenje morskog i kopnenog dijela, edukativne i rekreativne aktivnosti.	B, C, E
Nacionalna turistička organizacije Crne Gore	Planira i sprovodi strategije u zemlji i inostranstvu od interesa za razvoj turističkog potencijala i sve subjekte turističkih aktivnosti, kreiranje imidža turističkog područja i njegova promocija.	A, B, C, D, E, F

Lokalna turistička organizacija Bar	Učestvuje u implementaciji donijetih planova turističkog razvoja područje i podstiče promociju njegovih prirodnih i kulturnih specifičnosti.	A, B, C, D, E, F
Lokalna turistička organizacija Ulcinj	Učestvuje u implementaciji donijetih planova turističkog razvoja područje i podstiče promociju njegovih prirodnih i kulturnih specifičnosti.	A, B, C, D, E, F
Nacionalni, prirodni i lokalni muzeji	Povremeno sprovođenje istraživanja na području Parka	B, C, E, F
Turističke agencije	Organiziraju turističke ture i programe na području.	B, C, F
Ekološke NVO	Sarađuju sa Parkom i sprovode ekološko-edukativne aktivnosti, doprinose povećanju ekološke svijesti i zalažu se za održivi razvoj.	A, B, C, E
Sportska društva (ribolovno, jedriličarsko, plivačko...)	Organizacija sportskih dešavanja, takmičenja, druženja	B, C, E, F
Samostalni istraživači	Sprovode istraživanja na području Parka zbog izrade službenih izvještaja i analiza.	B, C, E, F
Studenti	Sprovode istraživanja za potrebu izrade univerzitetskog akademskog rada.	A, B, E
Fakulteti i škole	Obilazak lokacija i nastava na terenu	B, C, E, F
Turisti (individualni ili organizovani posjetioci)	Pojedinci ili grupe turista koji dolaze preko turističke agencije na područje Parka	A, B, C, E, F
Ribari i poljoprivrednici	Ulov ribe i poljoprivredne djelatnosti	B, C, E, F
Preduzetnici (taxi brodovi, trgovci ...)	Vršenje ekonomske djelatnosti na području Parka	B, C, E, F
Nacionalni mediji i TV	Povremeno izvještavanje o događajima u Parku	A
Komisija EU	Povremeno finansiranje projekata u Parku	B, C, D, E, F

U cilju stimulanja načela održivosti u predmetnom području Parka prirode Stari Ulcinj, JPMDCG, kao i ostale relevantne institucije u okviru resornog Ministarstva, mogu pokretati ili biti dio inicijative ili projekta koji bi se bavili ovom tematikom. Ipak, na sadašnjem nivou, investicioni projekti koji bi pokrenuli održivi razvoj se ne mogu prepoznati, ali treba ostaviti mogućnost da se kroz funkcionisanje zaštićenog područja pojave projektne mogućnosti koje bi podstakle održivi razvoj u zaštićenom području (u oblasti turizma, poljoprivrede, ribarstva ili nečeg drugog). Važan preduslov za te projekte su izmjene u prostorno-planskoj dokumentaciji i definisanje zona za razvoj i vrste razvoja. Pored toga, učestvovanje u naučno-istraživačkim projektima, bilo da su finansirani iz nacionalnih, prekograničnih ili EU fondova, predstavlja značajan korak u pravcu jačanja stručnih i tehničkih kapaciteta za upravljanje ovih zaštićenim područjem i omogućava proširivanje baze akumuliranog znanja o prirodnim specifičnostima ovog Parka prirode.

2.3. Ocjena stanja zaštićenog područja

Ocjena postojećeg stanja područja, njegovih resursa i mogućnosti valorizacije opisana je u narednim pasusima i to po najznačajnijim tematskim cjelinama.

Morski ribarski resursi

Ocjena stanja data je na osnovu istraživanja sprovedenih na širem području tokom 2015. i 2016. godine. Istraživanja demerzalnih vrsta, koja su nezavisna od ribarstva, pokazala su prisustvo velikog broja vrsta u predmetnom području i njegovoj široj zoni, kao da i u široj zoni područja, koje je predloženo za zaštitu, postoje značajni resursi ekonomski važnih demerzalnih vrsta.

Realno stanje zaštićenog područja sa aspekta diverziteta ranih razvojnih stadijuma različitih vrsta pelagičnih i demerzalnih riba, kao i abudance vrsta kojima je predmetna oblast jedina od zona mriješčenja ili ishrane, ne može se definisati bez ciljanih istraživanja koje bi obuhvatilo užu oblast zaštite sa analizom svih neophodnih parametara. Takođe, na osnovu prosječne biomase utvrđeno je da je oblast značajan centar biomase male plave ribe, srdele i incuna.

Morski biodiverzitet

Vrste

Shodno istraživanjima koja su sprovedena u prethodnim godinama na području Starog Ulcinja, prema međunarodnim i nacionalnim aktima, identifikovane su brojne vrste koje su prepoznate kao ugrožene, zaštićene ili od posebnog ekološkog značaja. Zbog prevelikog pritiska kojem su izložene, ove morske vrste se dovode do visokog stepena ugroženosti.

U *Studiji zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj* jasno su tabelarno prikazane morske vrste, odnosno njihova ocjena stanja, kao i mogućnost iskorišćenosti ekonomski značajnih vrsta za život ljudi (*Tabela br. 2*).

Kada su u pitanju livade posidonije, odnosno vrsta morske cvjetnice *Posidonia oceanica* koja predstavlja mediteranski endem, može se zaključiti da je u veoma dobrom stanju, zajedno sa drugom vrstom morske trave *Cymodocea nodosa*. Bitnost očuvanja ovih vrsta jeste zbog njihovih ključnih ekoloških funkcija i usluga, poput visoke primarne proizvodnje, hrane i skloništa, oksigenacija vode, zadržavanja sedimenata i stabilizacije terena.

Kao najugroženija zaštićena vrsta smatra se školjka *L. Lithophaga*, koja je zbog svoje komercijalne vrijednosti, pretjeranog i nekontrolisanog izlova u velikoj mjeri ugrožena, zajedno sa jastozima *Homarus gammarus*, *Paliurus elephas*, *Scyllarus arctus* i *Scyllarides latus*.

Tabela br. 2: Ocjena stanja i mogućnosti iskorišćenosti ekonomski značajnih morskih vrsta

Vrste	Stanje populacija ³	Mogućnost iskorišćenosti populacije ⁴
<i>Cystoseira amentacea</i>	A	A
<i>Cystoseira corniculata</i>	A	A
<i>Cystoseira foeniculacea</i>	A	A
<i>Cystoseira spinosa</i>	A	A
<i>Holothuria tubulosa</i>	A	A
<i>Lithophyllum byssoides</i>	A	A
<i>Posidonia oceanica</i>	A	A
<i>Cymodocea nodosa</i>	A	A
<i>Axinella damicornis</i>	A	A
<i>Axinella verrucosa</i>	A	A
<i>Holothuria tubulosa</i>	A	A
<i>Lithophaga lithophaga</i>	D	D
<i>Luria lurida</i>	A	A
<i>Cladocora caespitosa</i>	A	A
<i>Ophidiaster ophidianus</i>	B	B
<i>Paliurus elephas</i>	D	D
<i>Paracentrotus lividus</i>	A	A
<i>Pinna nobilis</i>	A	D
<i>Sarcotragus foetidus</i>	A	A
<i>Tonna galea</i>	A	A
<i>Aplysina</i> sp.	A	A
<i>Spongia (Spongia) officinalis</i>	A	A
<i>Spongia lammela</i>	A	A

Staništa

Prema ocjeni stanja kopnenih stanišnih tipova u širem području Starog Ulcinja, utvrđeno je Studijom o zaštiti da više od polovine istih pripada degradiranom staništu, tj. *barrenu*. Oporavak ovakvih lokacija je veoma upitan jer zavisi umnogome od zaustavljanja dalje degradacije staništa koje su uzrokovane vađenjem prstaca, kao i drugim biotskim i abiotskim faktorima.

³ Studija zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj, str. 68.

(a) u veoma dobrom stanju očuvanosti (stanje populacije koja je u izuzetnom konzervatorskom statusu), (b) u dobrom stanju očuvanosti (stanje populacije koja je dobro razvijena, bez izraženih pritisaka, ali ipak ne brojna uprkos odgovarajućim uslovima), (c) djelimično (ili malo) ugrožena (stanje populacije koja je iz poznatog ili nepoznatog razloga slabo razvijena) i (d) značajno ugrožena (stanje populacije koje je u znatnoj mjeri devastirano).

⁸ Studija zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj, str. 68.

(a) nema iskorišćavanja vrste, (b) iskorišćavanje je na niskom nivou i ne utiče na stabilnost populacije, (c) iskorišćavanje je na održivom nivou i populacija je stabilna, (c₁) iskorišćavanje je većeg obima koje negativno utiče na stabilnost populacije, (d) iskorišćavanje je prisutno u značajno većem obimu koje dugoročno negativno utiče na stabilnost populacije i normalno odvijanje životnih funkcija.

Kopneni biodiverzitet

Vrste

Od kopnenih vrsta koje su identifikovane na širem području Starog Ulcinja, jedan dio je prepoznat zbog komercijalnog značaja i predstavlja ekonomski značajne resurse. U pitanju su uobičajene vrste koje se srijeću u ostalim djelovima Crnogorskog primorja, a vezane su za prirodne resurse koji su ili mogu biti značajni za sljedeće vidove iskorišćavanja: (i) ispašu (biljne vrste koje učestvuju u zajednicama pašnjaka i travnjaka), (ii) ogrijev (drveće), (iii) ljekovite i farmaceutski značajne biljne vrste, (iv) medonosne biljne vrste značajne za pčelarstvo, (v) jestive biljne vrste značajne za ishranu, (vi) lovne vrste – lovnu divljač, (vii) kolekcionarstvo (naročito insekti, ali i vodozemci i gmizavci).

Navedeni vidovi iskorišćavanja kopnenih biljnih i životinjskih vrsta mogu biti komercijalni (za ostvarivanje ekonomskih dobiti), ali i nekomercijalni.

Staništa

Kopnena prirodna staništa koja se nalaze na području Starog Ulcinja, nisu prepoznata kao posebni prirodni resursi koji bi mogli biti predmet ekonomskog iskorišćavanja. Ovo se isključivo odnosi na sljedeća staništa:

1240 – mediteranske stjenovite obale obrasle endemičnim vrstama roda lat. *Limonium*;

5330 – termomediteranski prepustinjski žbunjaci.

Većina staništa koja su evidentirana na kopnenom dijelu zaštićenog područja u dobrom su stanju očuvanosti, bez značajnijih vidova njihove ugroženosti. Međutim, prilikom terenskog istraživanja za potrebe pripreme Studije zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj, nije zabilježeno prisustvo jednogodišnje vegetacije na pokretnim morskim obalama, već su korišteni podaci iz ranijih istraživanja. U narednom periodu potrebno je utvrditi realno postojanje ovog tipa vegetacije na području Parka prirode Stari Ulcinj.

Geofizičke karakteristike

U Studiji zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj koju je izradila AZŽS jasno je prikazana opšta ocjena stanja geofizičkih karakteristika zone Starog Ulcinja. Ocjenama A, B, C ocijenjeni su uticaji vezani za stanje ključnih elemenata životne sredine (Tabela br. 4).

Tabela br. 3: Opšta ocjena stanja geofizičkih karakteristika

Uticaji na fizičko-geografske/geofizičke karakteristike	Ukupna ocjena uticaja⁵
Nelegalni ribolov	C
Devastacija morskog dna i sedimenta kočarenjem ili nedozvoljenim sredstvima za ribolov (uslovno data ocjena)	
Otpadne vode	B

⁵ Značenja ocjena: A = veliki uticaj, B = srednji uticaj i C = mali uticaj

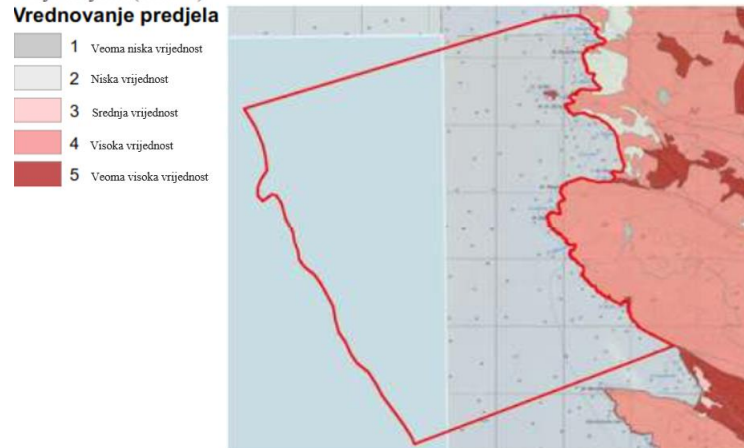
Postoji uticaj potencijalno nelegalnih turističkih objekata – ne postoji komunalna infrastruktura kao što su komunalni ispusti, odvodi ili podmorski cjevovodi. Ali ne postoji ni kanalizaciona mreža.	
Spiranje pesticida, herbicida i drugih hemikalija	
Mali uticaj potencijalno karstnog zaleđa i njegovih geokoloških karakteristika – crvenica. Pojava površinskih i podzemnih slatkih voda uslovljava mogućnost i ovakvog uticaja uslijed korišćenja agrotehničkih mjera za pojedine kulture. Posebno u zoni većih seoskih naselja.	
Čvrsti otpad	
Potencijalni uticaj na karstno zaleđe i njegove geološke karakteristike. U neposrednoj blizini postoji i uređeno regionalno odlagalište za čvrsti otpad „Možura“.	C
Sidrenje	
Potencijalna i stvarna devastacija morskog dna – ne preporučuje se sidrenje u zoni akvatorija zaštićenog područja Stari Ulcinj.	C
Invazivne vrste	
Podaci iz domena ekspertskog rada morskog biologa	/
Nelegalna gradnja	
U kopnenom dijelu postoji trend povećanja uticaja litorizacije obale, posebno od manjih turističkih objekata. Postoje divlje plaže i neuređena kupališta – geoprostor se fizički prilagođava tim aktivnostima.	A
Turizam	
Potencijalni uticaj – prenamjenom poljoprivrednog zemljišta, posebno trend njegovog pretvaranja u građevinsko zemljište.	B
Požari	
Skromna protivpožarna infrastruktura, nepristupačan kraški teren, njegova topografija – jako izražena opasnost od požara.	B
Napuštanje poljoprivredne djelatnosti i depopulacija područja	
Posredan uticaj – prenamjenom poljoprivrednog zemljišta, posebno trend njegovog pretvaranja u građevinsko zemljište.	B
Pošumljavanje neautohtonim biljnim vrstama	
Ne postoje podaci.	/
Preovladajuća ocjena uticaja evidentiranih aktivnosti i pritisaka	B (C)

Nakon sagledavanja tabelarnog prikaza, može se zaključiti da za područje Stari Ulcinj preovladava ocjena B (srednji uticaj). Značajna je uloga fizičko-geografskih karakteristika sa ocjenom A (veliki uticaj), posebno geoprostorni položaj Starog Ulcinja, njegovih seizmičkih i okeanografskih karakteristika.

U okviru geofizičkih karakteristika ističu se abrazioni oblici karakteristični za kamenite obale na otvorenom moru, posebno u dijelu obale gdje su litofacijalni članovi različite geneze i fizičko-mehaničke otpornosti. Obala koja pripada Starom Ulcinju je izgrađena od karbonatnih stijena (K₂), po pravilu je strma, stjenovita sa pojavom serija abrazionih klifova manje ili veće visine, posebno u zoni gornjokrednih krečnjaka koji su ispresijecani dijaklazama i dijastromama, uslijed čega se često javljaju uvale, potkapine i pećine. Seriju ovih oblika susrijećemo duž obalne linije Starog Ulcinja.

Pejzažne vrijednosti

Tokom dosadašnjeg istraživanja ovog zaštićenog područja, grafički je prikazana ocjena postojećeg stanja pejzažnih vrijednosti, kao i sa njima povezanih resursa i mogućnosti valorizacije. Ovaj grafički prikaz izrađen je u Studiji zaštite za zaštićeno područje Stari Ulcinj, koju je izradila AZZZŠ (Slika br. 11).

Slika br. 11: Vrednovanje predjela

Na osnovu grafičkog prikaza i tekstualnog dijela objašnjenja, može se zaključiti da je zona Starog Ulcinja ocijenjena kao predio visoke vrijednosti, sa određenim djelovima obojenih bijelom bojom koji ukazuju na nisku vrijednost predjela. Detaljnija objašnjenja nalaze se u tabelarnom prikazu br. 5.

Tabela br. 4: Ocjena vrijednosti predjela i kriterijumi

Ocjena vrijednosti		Kriterijum
1	Veoma niska vrijednost (narušeni i degradirani predjeli)	Izgrađene površine građevinskog područja naselja, industrijska i degradirana područja u kojima je izgubljena kulturnost/prirodnost.
2	Niska vrijednost (predjeli bez posebnih karakteristika)	Područja bez osobitosti, područja naselja, područja ugostiteljsko-turističke namjene i poslovne namjene.
3	Srednja vrijednost (uobičajen autohton predio)	Područja ispreplitanja mješovitog, prirodnog i kulturnog predjela, područja u kojima su prisutni kulturni elementi, ali nisu očuvani ili su neizraziti, prirodna područja sa većom bioraznolikošću, područja sa većim udjelom netradicionalnih urbanih elemenata.
4	Visoka vrijednost (vrijedni predjeli)	Područja s prepoznatljivim, izrazitim, očuvanim karakteristikama na regionalnom ili lokalnom nivou – prirodna područja i područja sa istaknutim kulturno i predionim karakterom, primjeri karakteristične kombinacije predionih elemenata, područja koja odražavaju veliku preglednost prostora, zanimljive vizure, područja značajnijih vizura.
5	Veoma visoka vrijednost (izuzetno vrijedni predjeli)	Izuzetna područja s posebnim, istaknutim karakteristikama i/ili značajem na nacionalnom nivou – prirodno (područja zanimljivih reljefnih oblika) ili kulturno očuvanim predionim karakterom (suhozidi, terase, tradicionalni maslinici), uključujući područja istorijskog urbanog i ruralnog predjela.

2.4. Namjena i režimi zaštite i korišćenja zaštićenog područja

Uspostavljanje modela zaštite područja ima za cilj očuvanje prirode u korist održivog razvoja. Donošenje odluka o zaštiti područja na nacionalnom nivou mora pratiti komunikacija sa lokalnom zajednicom, kako bi se izbjegli konflikti između lokalnih interesa i zaštite prirode.

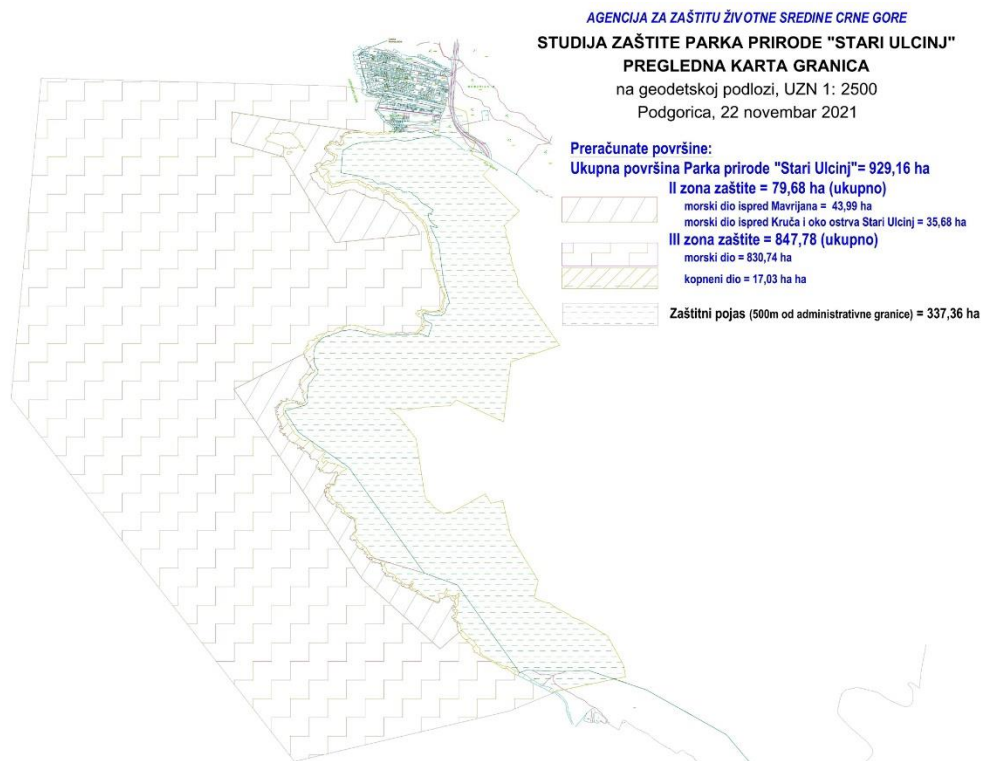
Osnovni cilj zaštićenog područja je zaštita i očuvanje svih značajnih vrijednosti, zbog koga je i proglašeno zaštićenim područjem, te shodno tome i sprječavanje potencijalno negativnih posljedica aktivnosti koje se mogu dogoditi u Parku prirode i u zaštitnom pojasu područja. Shodno navedenom, na području Parka definisane su zone zaštite, kao i propisane dozvoljene i zabranjene aktivnosti (*Slika br. 12*). Imajući u vidu navedeno, za sve aktivnosti i planirane zahvate primjenjuju se posebni uslovi i mjere zaštite prirode.

U Parku prirode Stari Ulcinj određene su dvije zone/režima zaštite, i to:

1. Zona zaštite II – aktivni režim zaštite, koja obuhvata okolinu ostrva Stari Ulcinj sa Hladnom uvalom i sjevernom stranom uvale Kruče, priobalna zona Mavrijana od uvale Doce do sjevernog kraja plaže Valdanos obuhvatajući rt Rep, uvalu Latova njiva, uvalu Udovica i uvalu Vučija jama;
2. Zona zaštite III – režim održivog korišćenja, koja obuhvata kopneni dio uz obalnu liniju obuhvatajući morske klifove, ali i stijene i padine velikog nagiba, a na moru dio akvatorijuma između obalne linije i administrativne granice zaštićenog područja na udaljenosti od oko 1NM, isključujući lokacije iz Zone zaštite I.

Propisano je da se u Zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu: sprovoditi akcije restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa. U Zoni zaštite III sa režimom održivog korišćenja mogu se sprovoditi intervencije u cilju restauracije i unapređenja zaštićenog područja, kao i razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne narušavaju osnovne vrijednosti područja.

Razvoj turizma, shodno smjernicama Prostornog plana posebne namjene za obalno područje Crne Gore (2018), podrazumijeva valorizaciju prirodnog i kulturnog potencijala i poštovanje režima korišćenja i zaštite prostora (očuvanje vrijednih predjela, ambijentalnih cjelina, zaštićenih područja, vrijednih poljoprivrednih površina). Razvoj kvalitetnog turizma je usmjeren na urbana središta i područja van naselja u užem obalnom pojasu, a planirano je intenzivno aktiviranje zaleđa kao podrška aktivnom prostoru uz more.

Slika br. 12: Zone zaštite u Parku prirode Stari Ulcinj prema Odluci o proglašavanju

Sa druge strane, jedan od osnovnih generatora razvoja poljoprivrede treba da bude jačanje veze između poljoprivrede i turizma i valorizacija proizvoda kroz turističku potrošnju. Razvoj seoskog turizma mora biti povezan sa razvojem organske poljoprivredne proizvodnje.

Održivi razvoj naselja i lokalnih zajednica na ovom području su ključni elementi za očuvanje ovog prostora i njegovu zaštitu. Pri tome u Studiji zaštite se jasno navodi da će jedino racionalno planiranje aktivnosti omogućiti održivi razvoj na način da su životna sredina i predjeli usaglašeni sa ekonomskim, socijalnim i kulturnim razvojem, a u cilju čuvanja priobalnih područja za dobrobit sadašnjih i budućih generacija. Tradicionalni način iskorišćavanja morskih resursa potrebno je promijeniti i usmjeriti ga prema korišćenju usmjerenom na aktivnosti sa najmanjim uticajem na životnu sredinu, kao što su rekreacija i turizam.

Stoga, od ključnog interesa za upravljanje i razvoj morskog zaštićenog područja je uspostavljanje balansa između zaštite i ekonomskog razvoja u cilju postizanja održivog razvoja područja.

Imajući u vidu ekološka obilježja međunarodne i nacionalne važnosti i predionih vrijednosti parka prirode Stari Ulcinj, te u skladu sa definisanim zonama zaštite II i III, neophodno je ispuniti određene zahtjeve koji odgovaraju nivou potrebne zaštite ekosistema na ovom području. S tim u vezi, u morskome dijelu zaštićenog područja, za zaštitu vrsta i staništa značajnih za zaštitu formirana je **Zona zaštite II** sa aktivnim režimom zaštite, dok je ostali dio zaštićenog područja u moru izdvojen u **Zonu zaštite III** sa režimom održivog korišćenja. U kopnenom dijelu zaštićenog područja, za zaštitu vrsta i staništa značajnih za zaštitu formirana je **Zona zaštite III** sa režimom održivog korišćenja na koju se nadovezuje **zaštitni pojas** u cilju sprječavanja, odnosno ublažavanja spoljnih faktora koji mogu uticati negativno na zaštićeno područje kao što su: otpadne vode, čvrsti otpad, invazivne vrste, nelegalna gradnja, turizam, spiranje pesticida, herbicida i drugih hemikalija, požari, pošumljavanje neautohtonim biljnim vrstama i drugim mogućim faktorima (član 31, stav 7 i 8 ZZP).

S obzirom na zakonski obim aktivnosti koje mogu biti planirane u okviru parka prirode, za **Zone zaštite II i III** potrebno je primjenjivati **zabrane i ograničenja** koje su utvrđene odredbama člana 31, stavovi 4, 5 i 6 ZZP, koje glase:

- 4) Zona zaštite II – aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom području u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa, ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.
- 5) U Zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu se: sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.
- 6) U Zoni zaštite III sa režimom održivog korišćenja mogu se: sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; razvijati naselja i prateća infrastruktura u mjeri u kojoj se ne izaziva narušavanje osnovnih vrijednosti područja; vršiti radovi na uređenju objekata kulturno-istorijskog nasljeđa i tradicionalne gradnje; sprovoditi očuvanja tradicionalnih djelatnosti lokalnog stanovništva; selektivno i ograničeno koristiti prirodni resursi.

Gorenavedeni, zakonom propisani (opšti) uslovi zaštite, te zabrane i ograničenja u zonama zaštite (II i III) obavezno će se primjenjivati u postupcima izdavanja:

- a) Akta o uslovima i smjernicama zaštite prirode (član 18 ZZP) i
- b) Dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom području prirode (član 40 ZZP).

Uopšte, u zaštićenom području Park prirode mogu se obavljati one radnje, aktivnosti i djelatnosti koje neće dovesti do oštećenja tog zaštićenog područja. Sa druge strane, u zaštićenom području Park prirode ne mogu se obavljati one radnje, aktivnosti i djelatnosti koje će dovesti do oštećenja tog zaštićenog područja (član 39 ZZP), a naročito:

- oštećenje prirodnih staništa i populacija vrsta značajnih za zaštitu;
- oštećenje zemljišta i gubitak njegove prirodne plodnosti;
- oštećenje površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti;
- zagađenje područja i njegovih prirodnih vrijednosti (zemljište, podzemne i površinske vode, biodiverzitet);
- oštećenje zbog značajnijeg osiromašenja prirodnog fonda divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva;
- oštećenje zbog značajnijeg smanjenja biološke i predione raznovrsnosti.

Dozvoljene i zabranjene aktivnosti u Parku prirode Stari Ulcinj

Budući da se Park prirode Stari Ulcinj nalazi u II i III zoni zaštite, predviđene su zabrana i dozvola (član 6 *Odluke o proglašavanju zaštićenog područja*) izvođenja nekoliko aktivnosti (*Tabela br. 6*). Važno je navesti da su dozvoljene i nedozvoljene aktivnosti u zaštitnom pojasu definisane sa ciljem pravnog ograničenja obima aktivnosti koje ne ometaju ekosistemsku i biodiverzitetSKU ravnotežu.

Tabela br. 5: Zabranjene i dozvoljene aktivnosti u zonama PP Stari Ulcinj

Zona	Dozvoljene aktivnosti	Zabranjene aktivnosti
<p>ZONA II</p> <p>Lokacije u morskom dijelu područja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - okolina ostrva Stari Ulcinj sa Hladnom uvalom i sjevernom stranom uvale Kruče; - priobalna zona Mavrijana od uvale Doce do sjevernog kraja plaže Valdanos obuhvatajući rt Rep, uvalu Latovanjiva, uvala Udovica i uvala Vučija jama. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) privredni i sportsko-rekreativni ribolov plutajućim parangalima i udičarskim alatima koji nemaju dodir sa morskim dnom i ne oštećuju vrste i staništa na morskom dnu, a u skladu sa uslovima izdatim u ribolovnim dozvolama, dajući prednost nosiocima dozvola za privredni ribolov; 2) postavljanje i korišćenje podvodnih ronilačkih staza za interpretaciju prirode – maksimalno dvije staze u izdvojenim dijelovima II zone zaštite koji će se odrediti na osnovu odgovarajuće stručne osnove; 3) kontrolisana naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa; 4) kontrolisana posjeta u obrazovne, rekreativne i turističke svrhe, isključivo u dijelu II zone zaštite koji će se odrediti na osnovu odgovarajuće stručne osnove; 5) zaštitne, sanacione i druge neophodne mjere za potrebe zaštite područja; 6) sprovođenje posebnih interventnih mjera na zaštiti morskog ekosistema. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ribolov, izuzev privrednog i sportsko rekreativnog ribolova plutajućim parangalima i udičarskim alatima koji nemaju dodir sa morskim dnom i ne oštećuju vrste i staništa na morskom dnu, a u skladu sa uslovima izdatim u ribolovnim dozvolama; 2) nekontrolisano korišćenje prirodnih resursa, kojima se ugrožavaju primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa; 3) sidrenje plovila; 4) kretanje plovila na motorni pogon brzinom većom od 10 čvorova, osim službenih plovila upravljača i nadležnih službi za kontrolu aktivnosti na moru; 5) marikultura; 6) postavljanje ili izgradnja objekata; 7) promjena namjene površina; 8) rastjerivanje, hvatanje, uznemiravanje i ubijanje životinjskih i biljnih vrsta; 9) naseljavanje alohtonih i invazivnih vrsta; 10) preduzimanje radova koji bi mogli da dovedu do oštećenja vrsta i staništa i arheoloških vrijednosti; 11) upotreba materija koji mogu da ugroze vitalnost i temeljne prirodne vrijednosti morskog ekosistema; 12) slučajno ili namjerno odlaganje ili odbacivanje komunalnog i bilo kog drugog otpada; 13) oštećenje podmorskih geoloških i geomorfoloških vrijednosti; 14) osiromašenje prirodnog fonda divljih vrsta; 15) zagađenje ili ugrožavanje mora.
<p>ZONA III</p> <ul style="list-style-type: none"> - na kopnu gdje prati obalnu liniju obuhvatajući morske klifove, ali i stijene i padine velikog nagiba i - na moru gdje obuhvata 	<ol style="list-style-type: none"> 1) privredni i sportsko-rekreativni ribolov, u skladu sa propisima koji regulišu morsko ribarstvo, do sticanja uslova za uvođenje ograničenja, zasnovanih na naučnim podacima ciljanog istraživanja resursa ribarstva u zaštićenom području koja će 	<ol style="list-style-type: none"> 1) postavljanje ili izgradnja objekata koji zagađuju, oštećuju ili ugrožavanje morski i obalni ekosistem, prirodna staništa i vrste; 2) promjena namjene površina; 3) rastjerivanje, hvatanje, uznemiravanje i ubijanje životinjskih vrsta; 4) naseljavanje alohtonih vrsta.

<p>akvatorijum između obalne linije i administrativne granice zaštićenog područja na udaljenosti od oko 1NM, isključujući lokacije koje su izdvojene u II Zonu zaštite</p>	<p>se definisati u Planu upravljanja zaštićenog područja, ribolovnim dozvolama i propisima za oblast morskog ribarstva;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) kretanje i zaustavljanje plovila na motorni pogon; 3) uređenje i korišćenje pješačkih i rekreativnih staza na kopnu; 4) kontrolisano postavljanje i izgradnja jednog avanturističkog parka i jedne uzletne i jedne sletne tačke (zone) za paraglajding; 5) intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unapređenja zaštićenog područja; 6) naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa; 7) sprovođenje zaštitnih i sanacionih mjera; 8) interventne mjere na zaštiti ekosistema u slučaju elementarnih nepogoda i udesa. 	
<p>ZAŠTITNI POJAS</p> <p>- formiran je u kopnenom dijelu u obuhvatu koji je udaljen 500 m linearno u odnosu na administrativnu granicu zaštićenog područja uz prilagođavanje njegove konturne linije postojećim naseljima/izgrađenim površinama.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) izgradnja objekata u skladu sa važećom prostorno-planskom dokumentacijom uz primjenu uslova i smjernica zaštite prirode, kao i mjera za zaštitu životne sredine koja je vezana za prostorno-plansku i projektnu dokumentaciju, a sprovode se kroz postupke stateške procjene uticaja i procjene uticaja na životnu sredinu; 2) izgradnja sistema za sakupljanje/odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda, uz ukidanje korišćenja septičkih jama i upojnih bunara; 3) razvoj aktivnosti i projekata agro-eko turizma sa izgradnjom objekata malog smještajnog kapaciteta, radi očuvanja prostora, u zonama koje se budu definisale odgovarajućim planskim dokumentom. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) izgradnja objekata koji svojim otpadnim vodama zagađuju podzemne i površinske vode ili je efikasnost njihovog sistema za prečišćavanje ispod zakonom propisanih standarda i parametara kvaliteta; 2) izgradnja objekata i obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti kojima se otpadne vode ispuštaju bez prečišćavanja u podzemlje (septičke jame i bunare); 3) izgradnja objekata koji dovode do značajne degradacije prirodnih staništa.

Režimi i ograničenja u cilju zaštite Parka prirode Stari Ulcinj

Prema Studiji zaštite, pored očuvanja prirodnih vrijednosti, staništa i vrsta značajnih za zaštitu, morsko i obalno zaštićeno područje Stari Ulcinj treba da omogući lokalnoj zajednici, koja zavisi od mora i morskih resursa, otvaranje novih mogućnosti za sticanje prihoda i rast životnog standarda. Prirodni fenomeni i ljepote zaštićenog područja Park prirode Stari Ulcinj čine osnovu za razvoj turizma zasnovanog na prirodi ovog područja. Ipak, turizam uključuje i ekonomske aktivnosti koje mogu negativno uticati na prirodni svijet (izgradnju infrastrukture, zagađenje, prevelik broj posjetilaca i dr).

U slučaju Starog Ulcinja, sticanjem statusa zaštićenog područja ograničeno je korišćenje resursa. Tu se prvenstveno misli na kontrolisani ribolov i njegovo praktikovanje. Takođe, Studija zaštite, kao relevantni izvor procjene stanja na ovom području, za sada ne identifikuje veći pritisak od turizma na predmetnoj oblasti, ali sa izvjesnim intenziviranjem u budućnosti se isti očekuje, shodno sagledavanju razvojnih pravaca koji su definisani u važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji. Neophodno je prilagoditi veličinu hotelskih objekata shodno datom prostoru i obezbijediti da oni budu adekvatno uklopljeni u ambijentalne vrijednosti ovog područja. Isto tako, neophodno je riješiti na adekvatan način odvođenje i tretman – prečišćavanje otpadnih voda na način da iste ne proizvode negativan uticaj na biodiverzitet i stanovništvo na moru. Betoniranje obale, kao i nivelisanje stjenovite obale u cilju dobijanja površine pogodne za kupaće, dovodi do trajnog gubitka staništa. Ovo se prevashodno odnosi na staništa koja su značajna za zaštitu shodno EU Direktivi o staništima, a to je vegetacija mediteranskih morskih klifova obraslih endemičnim vrstama roda *Limonium spp.* koja je prisutna uz samu obalu. Izgradnja platformi, napera, brana, pristanišne infrastrukture, takođe može imati negativan uticaj na morski ekosistem, posebno na staništa morske trave *Posidonia oceanica*.

2.5. Identifikovani pritisci i prijetnje u zaštićenom području

Imajući u vidu značaj i kvalitet očuvanosti prirodnih i kulturnih resursa u zaštićenom području Parka prirode Stari Ulcinj, urađena je analiza ključnih pritisaka i prijetnji koji bi mogli ugroziti postojeću ravnotežu ekosistema na ovom području i dovesti do određenih neželjenih posljedica. Prema tome, u donjoj Tabeli br. 7 je, na osnovu Studije zaštite iz 2021. godine, napravljen popis osnovnih rizika i prijetnji koje treba kontinuirano pratiti i po mogućnosti preuzeti akcije njihovog ublažavanja i uklanjanja. Identifikovani su posredni i neposredni pritisci i prijetnje i kategorizacija po nivou ozbiljnosti uticaja prijetnje za očuvanje, po oznakama A – veliki uticaj, B – srednji uticaj i C – mali uticaj („nema prijetnje”, „manja”, „srednja”, „veća” i „razarajuća”). Takođe, u Tabeli br. 8 je dat spisak najvažnijih vrijednosti koje Park prirode Stari Ulcinj posjeduje, kao i pojedinih prijetnji koje ugrožavaju navedene identifikovane vrijednosti.

Tabela br. 6: Identifikovani pritisci i prijetnje na zaštićenom području Stari Ulcinj⁶

Neposredna prijetnja	Značaj za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj	Kategorija
Elementarne nepogode (prirodni događaji na terenu kao što su požari i zemljotresi)	U ovu grupu prijetnji spadaju prirodne elementarne nepogode koje mogu ugroziti ekološki biodiverzitet, infrastrukturu, konfiguraciju terena, privatnu i državnu imovinu, a obuhvataju prvenstveno požare, zemljotrese, dugotrajne suše i ostalo.	A

⁶ Značenja ocjena; A = veliki uticaj, B = srednji uticaj i C = mali uticaj

	<p>Sagledavanjem prethodno urađenih elaborata, ekspertiza, kartografskih priloga i planske dokumentacije, ukazuju da prostor Barsko-Ulcinjskog primorja tj. prostor kome pripada predmetno područje, predstavlja aktivnu seizmogenu zonu. Ovo područje pripada zoni povećanog seizmičkog rizika sa mogućim intezitetom zemljotresa do 9° MCS skale.</p> <p>Požari predstavljaju veliku opasnost po vegetaciju i uopšte prirodna staništa na kopnenom dijelu ovog područja. Opasnost od požara postoji tokom cijele godine, najrizičniji su ljetnji mjeseci. U cilju efikasnije zaštite od požara, neophodno je uspostaviti redovno nadgledavanje i blagovremeno reagovanje, te obezbijediti sistem za efikasno suzbijanje požara, kao i raditi na edukaciji lokalnog stanovništva o prevenciji od požara.</p>	
Zagađenje koje dolazi sa mora i brodova	Otpad u morskome dijelu donosi strujanje mora, najčešće potiče od nesavjesnih korisnika turističkih i drugih brodova. Takođe, jedan od problema je i otpad koji stvaraju posjetioci obližnjih plaža koji se prenosi morskim strujama, ali i od obilazaka terena od strane posjetilaca.	B
Invazivne vrste biljaka i životinja	Od invazivnih vrsta u moru konstatovana je alga lat. <i>Caulerpa cylindracea</i> i to u vrlo malim naseljima. Evidentirano je prisustvo i plavog raka <i>Callinectes sapidus</i> , koji se može koristiti u ishrani ljudi i samim tim se smanjiti populacija.	C
Nelegalna gradnja i širenje građevinskih područja	Negativni antropogeni uticaji na predmetno područje ogleda se kroz nelegalnu i neprikladnu gradnju objekata (terase, balkoni, pristaništa – mula i mandraći) što je dovelo do izmjene obalne linije. U nekim djelovima ovog područja planirana je i u toku je realizacija izgradnje građevinskih objekata u funkciji turizma bez uređenog sistema za rješavanje otpadnih voda. Potrebno je zaustaviti dalju nelegalnu gradnju, a dokumentima prostornog uređenja definisati uslove gradnje unutar zaštićenog područja prirode i zaštitnog pojasa, sa naglaskom na važnost očuvanja tradicionalne arhitekture i korišćenja tradicionalnih materijala, te uklapanje objekata u ambijentalne vrijednosti ovog područja.	B
Neodrživi masovni turizam	Izgradnja većih turističkih kapaciteta na obali može negativno uticati na zaštićeno područje u smislu izmjene prirodnih i pejzažnih vrijednosti, te zagađenja mora.	B
Širenje – izgradnja infrastrukture	Izgradnja pristupnih puteva koji često vode do same morske obale, sa ili bez bilo kakve dozvole, da bi se ti putevi potom „urbanistički uklapali“ i legalizovali. Nakon stavljanja područja pod zaštitu ove aktivnosti se moraju prekinuti s obzirom da nisu u skladu sa članom 39 ZZZP.	A
Neodgovarajuće ili nestručne radnje, procesi i resursi za tehničko upravljanje i upravljanje zaštićenim područjem	Zaštićeno područje ima upravljača, ali je potrebno unaprijediti broj i stručnost kadra, kao i obezbijediti službu zaštite.	A

Sidrenje	Za sada nema većeg uticaja, međutim sa porastom inteziteta turizma može se očekivati i porast ovog uticaja.	C
----------	---	---

Posredna prijetnja	Značaj za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj	Kategorija
Nekontrolisano ribarstvo	Od velikog značaja za održavanje prirodne ravnoteže i biodiverziteta, kao i očuvanja količine autohtonih vrsta ribe na ovom području, jeste uvođenje kontrole ribarstva. Time bi se spriječilo ozbiljno narušavanje ribljeg fonda i smanjenje mogućnosti razmnožavanja vrsta riba koje u ovom dijelu područja imaju svoja mrijestilišta.	A
Krivolov na morskom i kopnenom dijelu	Neke od aktivnosti koje imaju značajne posljedice na ekosistem područja Stari Ulcinj se najčešće odnose na ribarstvo i ilegalne radnje u vezi sa ribarstvom, kao što su ribarenje eksplozivom, sakupljanje prstaca i drugih morskih organizama, nedozvoljeni lov podvodnom puškom, korištenje drugih nedozvoljenih sredstava za ribolov, kočarenje. Dinamitašenje je destruktivno ne samo po jata riba koja se tom prilikom ciljano love, već i po sve ostale morske organizme i samo stanište. Uništavanjem riblje mladi ne omogućava se da riba odraste i ostavi potomstvo. U cilju suzbijanja navedenih krivolovnih radnji, u junu 2017. godine, formirana je Radna grupa za borbu protiv svih vrsta nelegalnog ribolova.	A
Otpadne vode	Izlivanje otpadnih voda u more, bez prečišćavanja, predstavlja problem za živi svijet u moru, a na ovom području nije nađen niti jedan ispus, pa shodno tome nije veliki uticaj.	C
Čvrsti otpad	Čvrsti otpad (građevinskih materijala, itd), napuštene ribarske mreže i slično su potencijalna opasnost za morski i kopneni biodiverzitet. Najviše čvrstog otpada je konstatovano na potezu od rta Rep ka uvali Valdanos, a to je ujedno i najspecifičniji dio područja koje posebno treba zaštititi. Ovo je vjerovatno u vezi sa neadekvatno skladištenim otpadom na obližnjoj deponiji Možura.	C
Klimatske promjene (kopno i more)	Za sada nemaju veliki uticaj na područje, ali u skladu sa globalnim otopljanjem može se očekivati prije svega veći broj morskih termofilnih vrsta koje mogu izazvati promjene u sastavu ekosistema i u lancima ishrane. Slična situacija se može očekivati i na kopnu.	C
Sportovi na vodi	Za sada ovi sportovi nemaju značajan intezitet na predmetnom području. Povremeno su u manjem broju prisutni ronjoci uglavnom u okolini ostrva Stari Ulcinj, dok su skuteri veoma rijetki. Aktivnosti raznih drugih plovila se vezuju uglavnom za ljetnju turističku sezonu, a nepostojanje marine ili privezišta gdje bi plovila bila sigurna tokom loših meteo uslova uslovljava da na ovom području duže ne boravi veći broj plovila.	C
Spiranje pesticida i drugih hemikalija	Može da utiče na živi svijet u moru, ali za sada nema značajnog uticaja, jer je u zaleđu ovog područja poljoprivreda na veoma	C

	niskom stepenu razvoja. Eventualno spiranje deponije Možura može da ima značajan uticaj.	
Pošumljavanje neautohtonim biljnim vrstama	Nije izraženo, uglavnom se odnosi na gajenje nekih vrsta za potrebe hortikulture.	C

Tokom već pomenutih radionica organizovanih u svrhu izrade plana upravljanja, napravljene su identifikacije ključnih vrijednosti, kao i prijetnji, uz aktivno učestvovanje svih zainteresovanih strana.

U Tabli br. 8 je detaljan prikaz prirodnih vrijednosti, te prijetnji koje ih ugrožavaju koje su raspoređene u tri kategorije.

Tabela br. 7: Vrijednosti Parka prirode Stari Ulcinj i prijetnje koje ih ugrožavaju

	Prirodne vrijednosti:	Kulturno - istorijske vrijednosti:	Socio - ekonomske vrijednosti:
Ključne vrijednosti PP „Stari Ulcinj”	<ul style="list-style-type: none"> - vruća tačka kopnenog diverziteta - vruća tačka morskog biodiverziteta (uvala Kruče, okolina ostrva Stari Ulcinj, rt Rep ka uvali Valdanos) - vazduh – čist morski - reljef (stepenasta struktura stijena) - zemljište – kamenito/stjenovita obala prekrivena makijom - klima – blaga mediteranska - hidrologija – bogatstvo podvodnim izvorima, najčistija voda za kupanje - biodiverzitet – flora, fauna, koraligene biocenoze, natura stanište, zaštićene vrste prema međunarodnim konvencijama. 	<ul style="list-style-type: none"> - arheološki ostaci na ostrvu Stari Ulcinj - arheološki lokalitet Kruče - uvala Valdanos - podvodno kulturno bogatstvo (ostaci trgovačkih brodova iz helenističkog i antičkog perioda i Srednjeg vijeka). 	<ul style="list-style-type: none"> - ekološka poljoprivreda - proizvodnja aromatičnog i ljekovitog bilja, kao i cvijeća - vinogradarstvo, maslinarstvo, kozarstvo - ribarska naselja - turizam, valorizacija pješačkih staza - infrastruktura – vidikovci - posmatranje ptica - rekreativno ronjenje - tradicionalni način izlova ribe - izleti brodom – razgledanje pejzaža - vožnja bicikla.

Prijetnje koje ugrožavaju vrijednosti	Prirodne vrijednosti:	Kulturno-istorijske vrijednosti:	Socio-ekonomske vrijednosti:
	<ul style="list-style-type: none"> - otpad – napušteni ribarski alati - invazivne vrste - požari – vremenske nepogode - ilegalni ribolov - neregulisano sidrenje - neefikasno djelovanje inspeksijskih organa - potencijalna urbanizacija zaleđa. 	<ul style="list-style-type: none"> - neodržavanje (restauracija) kulturnih spomenika i nasleđa - devastacija (otuđivanje) podvodnih i kopnenih arheoloških nalazišta - devastacija stijena prilikom izlova prstaca. 	<ul style="list-style-type: none"> - komunalno održavanje - otpadne vode - nedostatak saradnje sa lokalnim MZ - nelegalna gradnja - krivolov.

2.6. Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza) upravljanja zaštićenim područjem

U skladu sa svim prethodno identifikovanim vrijednostima i prijetnjama područja Parka prirode Stari Ulcinj, napravljena je analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji (SWOT analiza) u kontekstu opšteg upravljanja zaštićenim područjima. Shodno tome, uočen je velik broj prednosti koje čine ovo područje atraktivnim za mnoge važne aktivnosti kao što su naučno-istraživački rad i edukacija, kao i turistička djelatnost u vidu obilaska izuzetne prirodne baštine sa kopna i sa mora. Pored toga, odlične prilike za održivi razvoj ovog nacionalnog prirodnog resursa su prepoznate u aktivnostima kao što su implementacija EU projekata za zaštitu parka prirode, regulisane mjere i periodi dozvole ribolova u ovom području, uključivanje u nacionalnu turističku ponudu na način organizacije tura radi uživanja u prirodi. Nasuprot tome, slabosti su identifikovane u nedovoljno dobroj infrastrukturi ovog područja, potencijalnim zagađenjima, sa prijetnjom od intenzivnog ribarstva koje bi loše uticalo na riblji fond i ostale morske vrste na ovom području, kao i od potencijalnog neadekvatnog urbanističkog razvoja, čime bi mogao da se ugrozi prirodni ekosistem. U Tabeli br. 9 je dat pregled najvažnijih prednosti, slabosti, prilika i prijetnji identifikovanih na ovom području.

Tabela br. 8: SWOT Analiza zaštićenog područja Stari Ulcinj

Snage:	Slabosti:
<ul style="list-style-type: none"> - materijalni i ljudski kapaciteti, zakonski okvir dosadašnja iskustava, postignuća, saradnje; - zakonodavni okvir/odluke, planovi; - ljudski kapaciteti/motivacija, znanja; - međuinstitucionalna saradnja; - vrijednosti morskih zaštićenih područja; - proglašena morska zaštićena područja/podaci istraživanja, stručne studije; - iskustvo u upravljanju zaštićenim područjima; - iskustvo u upravljanju morskim dobrom; 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna svijest javnosti; - slaba komunikacija/edukacija i informisanje; - nedovoljno praktično iskustvo u upravljanju MZP; - izbjegavanje sprovođenja zakonskih obaveza; - slabo sprovođenje inspeksijskog nadzora i kaznenih odredbi; - jaz između sektorskih politika i zaštite prirode; - nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za efikasan nadzor MZP;

<ul style="list-style-type: none"> - iskustvo u realizaciji međunarodnih projekata; - državno vlasništvo morskih zaštićenih područja; - saradnja s nevladinim organizacijama; - strateški okvir/politička volja; - upravljač morskim dobrom; - vlastiti prihodi upravljača MZP. 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljni ljudski kapaciteti; - složene birokratske procedure; - nepotizam; - sistem izdavanja građevinskih i drugih dozvola/izdavanje dozvola neusklađenih sa zakonom; - neadekvatna prostorno-planska dokumentacija; - nepostojanje detaljne prostorno-planske dokumentacije za pojedina područja.
<p><i>Prilike:</i></p>	<p><i>Prijetnje:</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - razmjena iskustva sa zemljama regiona; - dostupni međunarodni fondovi i nacionalni eko-fond; - proširenje ponude održivog turizma; - članstvo u međunarodnim mrežama upravljača MZP; - formiranje saradničkog tijela za upravljanje pojedinim MZP; - uspostavljanje koordinacionog tijela i definisanje procedura o postupanju; - uspostavljanje novih saradnji u sprovođenju monitoringa prirodnih vrijednosti/NVO, naučne institucije; - očuvanje i poboljšanje stanja ciljnih vrsta i staništa; - razvijanje platforme za sprovođenje edukativnih i naučnih programa; - uspostavljanje podmorskih edukativnih staza; - nova radna mjesta u MZP; - dodatni mehanizmi za ostvarenje finansijskih prihoda za obavljanje djelatnosti u MZP (npr. plava taksa, boravišna taksa, zakupci plaža...); - reafirmacija ideje/statusa Crne Gore kao prve ekološke države. 	<ul style="list-style-type: none"> - klimatske promjene; - svjetska ekonomska kriza; - otpad u moru; - nelegalna gradnja; - devastacija obale; - neizgrađena i neadekvatna komunalna infrastruktura (npr. odvođenje i tretman otpadnih voda); - loše navike lokalnog stanovništva (npr. upravljanje otpadom); - političke promjene; - invazivne vrste; - pad svijesti (stanovništva i turista) o važnosti zaštite prirode; - korupcija; - neadekvatno sprovođenje procedura/neobjektivnost kod donošenja odluka/pristrasnost za izdavanje dozvola; - dugi sudski procesi bez adekvatnih mjera / nerazumijevanje zaštite prirode/ ciljano izigravanje zakona; - neadekvatne kazne za nedozvoljene radnje u zaštiti prirode; - nedosljednost u sprovođenju kazni; - nizak prioritet zaštite prirode u praksama i politikama; - ilegalne aktivnosti u MZP (krivolov, itd).

3. CILJEVI UPRAVLJANJA ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM

3.1. Vizija zaštićenog područja

Kao i svaki planski i strateški dokument sa ciljevima i aktivnostima predviđenim za određeni rok, Plan upravljanja zaštićenim područjem mora imati usvojenu opštu viziju koja u suštini predstavlja dugoročni cilj upravljanja zaštićenim područjem. Po pravilu, ona se postavlja za period koji je i duži od same realizacije Plana. Prema tome, ukoliko se status zaštićenog područja ne promijeni, vizija bi trebalo da bude ista i pri sljedećoj izradi plana upravljanja, osiguravajući tako kontinuiranost upravljanja područjem. Uz to, ako

nema nekih većih promjena u statusu zaštićenog područja, opšti ciljevi plana trebalo bi da ostanu nepromijenjeni barem za narednu deceniju.

Za definisanje vizije razvoja u zoni Parka prirode Stari Ulcinj održane su konsultacije sa lokalnim akterima, institucijama i organizacijama i ona glasi:

Mistična ljepota Parka prirode Stari Ulcinj na morskim vratima Crne Gore čuva viševjekovne vrijednosti koje čovjek koristi na održivi način.

Vizija budućnosti ovog zaštićenog područja prvenstveno je usmjerena na zaštitu prirodnih i predionih vrijednosti i kulturne baštine ovog područja, kao i promociju održivog korišćenja prirodnih resursa kroz razvoj turističkih potencijala. Uz kontinuiranu edukaciju lokalnog stanovništva i njihovu uključenost u očuvanje viševjekovnih vrijednosti koje trebaju da se koriste na održivi način.

3.2. Opšti, dugoročni ciljevi zaštite i održivog razvoja zaštićenog područja

Prema Konvenciji o biodiverzitetu, koncept održivog razvoja podrazumijeva „*korišćenje komponenti biodiverziteta na način i u obimu koji ne vodi ka dugoročnom smanjenju biodiverziteta, održavajući na taj način njegov potencijal radi zadovoljenja potreba i težnji sadašnjih i budućih generacija*“.

Održivi razvoj naselja i lokalnih zajednica na ovom području su ključni elementi za očuvanje ovog prostora i njegovu zaštitu. Racionalno planiranje aktivnosti omogućit će održivi razvoj na način da su životna sredina i predjeli usaglašeni sa ekonomskim, socijalnim i kulturnim razvojem, a u cilju čuvanja priobalnih područja za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

Ciljevi održivog razvoja i obaveze iz međunarodnih sporazuma, koji su unijeti u nacionalno zakonodavstvo zajedno sa zahtjevima lokalnog razvoja, predstavljaju najvažniji instrument za rješavanje dugoročnog i prilično složenog zadatka razvoja zaštićenih morskih područja. Tradicionalni način iskorišćavanja morskih resursa potrebno je promijeniti i usmjeriti ga prema aktivnostima sa najmanjim uticajem na životnu sredinu, kao što su rekreacija i turizam. U tom smislu, potrebno je naći ravnotežu između ekonomskog, društvenog i kulturnog razvoja sa načelima održivog razvoja. Takođe, neophodno je opšte ciljeve održivog razvoja primijeniti na način da se identifikovane biljne i životinjske vrste na svim staništima Parka prirode Stari Ulcinj adekvatno sačuvaju uz optimalan razvoj prepoznatih ekonomskih potencijala ovog područja.

Konkretno, *ciljevi održivog razvoja* primijenjeni na područje Starog Ulcinja, obuhvataju:

- obezbjeđenje nivoa očuvanja vrijednih predjela, ambijentalnih cjelina, zaštićenih područja, vrijednih poljoprivrednih površina, primjenom mjera zaštite i monitoringom;
- očuvanje morskih i kopnenih biljnih i životinjskih zajednica, kao i čistoću prirodnog okruženja;
- spovođenje principa održivog eko-turizma i ekološke-organske poljoprivrede;
- kontrolu i prostorno-periodična ograničenja ribarske djelatnosti u morskome dijelu;
- očuvanje prirodnih staništa u Zonama II i III, kao i utvrđenog biodiverziteta zabranom građevinskih poduhvata na obalno područje koji bi izmijenili kvalitet i odlike staništa;
- sprječavanje unutrašnjih i spoljašnjih negativnih uticaja na ugrožene vrste i predjele.

Pored toga, prema ciljevima upravljanja zaštićenim područjem koji se predlažu Studijom zaštite iz 2021. godine, na Park prirode Stari Ulcinj bi se mogle primijeniti smjernice iz IUCN-ove kategorije IV za

upravljanje zaštićenim područjima prirode. U ovu kategoriju spadaju zaštićena područja čiji je prioritetni cilj zaštita/očuvanje određenih vrsta ili staništa. Veliki dio područja u ovoj kategoriji zahtijeva redovne, aktivne intervencije za zadovoljavanje potreba određenih vrsta ili za održavanje staništa, ali to nije uslov za ovu kategoriju upravljanja zaštićenim područjima. Primarni cilj kategorije IV je održavanje potrebnog nivoa zaštite, očuvanja ili obnavljanja vrsta i staništa.

S tim u vezi, navodi se definicija *Kategorije IV* kao: *Područje zemlje, morske obale i mora, gdje je međusobno dejstvo ljudi i prirode tokom vremena oblikovalo prepoznatljive osobine područja sa značajnim estetskim, ekološkim i/ili kulturnim vrijednostima, često praćeno visokom biološkom raznovrsnošću. Očuvanje jedinstva tradicionalnih međudejstava prirode i čovjeka od značaja je za zaštitu, očuvanje i razvoj ovakvih područja.*

U skladu sa navedenim, *ciljevi upravljanja i zaštite* područja klasifikovanim pod kategorijom IV IUCN-a su sljedeći:

- očuvanje skladne interakcije prirode i kulture kroz zaštitu kopnenih i/ili morskih predjela i očuvanje tradicionalnih vidova korišćenja zemljišta, načina gradnje i društvenih i kulturnih manifestacija;
- podrška načinu života i ekonomiji koja je u skladu sa prirodom i zaštitom društvenog i kulturnog miljea zajednice;
- očuvanje diverziteta predjela, staništa, pridruženih vrsta i ekosistema;
- eliminacija i dalje sprječavanje korišćenja zemljišta i prostorno zahtjevnih aktivnosti;
- mogućnost korišćenja kroz rekreaciju i turizam u skladu sa osnovnim kvalitetima područja;
- podrška naučnim i obrazovnim aktivnostima koje će doprinijeti dugoročnoj dobrobiti lokalnog stanovništva i razvoju javne podrške zaštiti takvih područja;
- doprinos dobrobiti lokalne zajednice kroz obezbjeđenje prirodnih proizvoda (šumski i ribolovni proizvodi) i usluga (kao što je čista voda ili prihod iz održivih oblika turizma).

Uzevši u obzir da ovo zaštićeno područje posjeduje značajni biodiverzitet, identifikovan je potencijal za razvoj naučno-obrazovnog turizma, a jedan od glavnih ciljeva njegove zaštite treba da bude sticanje i prenos znanja o (izvornoj) prirodi kroz programe vođene od strane upravljačke strukture zaštićenog područja. Takođe, budući da je postizanje održivog ili eko-turizma u zaleđu zaštićenog područja „Stari Ulcinj” jedan od opštih i dugoročnih ciljeva, očekuje se od opštinskih i državnih organa nadležnih za izdavanje dozvola i planiranje prostora da obezbijede planiranje i kontrolu svih aktivnosti na zaštićenom području, prvenstveno kroz postupke planiranja, izdavanja dozvola, identifikovanja protivzakonitih radnji, aktivnosti i pojava, prijavljivanja, pokretanja i vođenja prekršajnih i krivičnih postupaka.

Stoga, od ključnog interesa za upravljanje i razvoj morskog zaštićenog područja je uspostavljanje balansa između zaštite i ekonomskog razvoja u cilju postizanja održivog razvoja područja.

Realizacija ovih ciljeva se u dijelu zaštite prirodnih vrsta i staništa odnosi konkretno na prirodne/ekološke karakteristike i vrijednosti/obilježja područja Parka prirode Stari Ulcinj, a kojima se potvrđuje prisustvo reprezentativnih staništa i vrsta u morskom i kopnenom dijelu zaštićenog područja.

Polazni i dugoročni ciljevi zaštite i održivog razvoja Parka prirode Stari Ulcinj u skladu su sa pravnom regulativom ZZP. Na osnovu izvršene analize stanja i identifikovanog značajnog nivoa kopnenog i morskog biodiverziteta, ovim Planom se usvajaju sljedeći *ciljevi zaštite*:

- očuvanja i unapređivanja biološke (genetičke, specijske, ekosistemske), geološke i predione raznovrsnosti;
- očuvanja i unapređivanja pojedinačnih prirodnih dobara;
- utvrđivanja i praćenja stanja prirode;

- usklađivanja ljudskih aktivnosti, ekonomskih i društvenih razvojnih planova, programa i projekata sa održivim korišćenjem obnovljivih i racionalnim korišćenjem neobnovljivih prirodnih vrijednosti i resursa, radi njihovog trajnog očuvanja;
- sprječavanja aktivnosti sa štetnim uticajem na prirodu koje su posljedica linearne zavisnosti ekonomskog rasta i upotrebe prirodnih resursa;
- zaštite i očuvanja prekograničnih vrijednih djelova prirode i zaštićenih prirodnih dobara;
- očuvanja prirodnih svojstava zemljišta, očuvanja kvaliteta, količine i dostupnosti vode, uključujući i kvalitet morske vode.

Ovi ciljevi će se sprovesti kroz posebne tematske oblasti sa detaljnijim planom aktivnosti koje će biti realizovane u petogodišnjem periodu. U narednoj sekciji, dati su *specifični ciljevi* za identifikovane relevantne oblasti, a u planu aktivnosti, svaka pojedinačna aktivnost koja prati realizaciju i postizanje utvrđenih ciljeva.

3.3. Ciljevi i aktivnosti upravljanja zaštićenim područjem

Ključni ciljevi upravljanja zaštićenim područjem su definisani kroz mapiranje relevantnih oblasti djelovanja Upravljača kojima se pokrivaju najvažniji aspekti upravljanja i postižu definisani parametri aktivnosti. Prije svega, ovi ciljevi se odnose na uspostavljanje preciznijeg definisanja obima zaštite i očuvanja prirodnih vrijednosti, podsticanje edukacije zainteresovanih strana, adekvatno upravljanje posjećivanjem i interpretacijom, i naravno značajnijim rezultatima u domenu razvoja kapaciteta upravljača, kao i proširenjem saradnje sa relevantnim državnim institucijama i firmama privatnog sektora. U tom smislu, metodološki postupak obuhvata definisanje dugoročnih i specifičnih ciljeva koji će bliže odrediti obim aktivnosti i usmjeriti fokus Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom na postizanje prioritarnih rezultata.

Prateći navedenu viziju, kao i opšte ciljeve zaštite i upravljanja, ovim Planom upravljanja definisane su tri tematske oblasti sa odgovarajućim dugoročnim i specifičnim ciljevima, kao i konkretne aktivnosti sa indikatorima sprovođenja koje treba realizovati u vremenu planiranom za sprovođenje ovog Plana, tj. u periodu od 2023-2027. godine. Te oblasti su definisane kako slijedi:

- 1. Prirodne vrijednosti**
- 2. Edukacija i posjećivanje**
- 3. Kapaciteti upravljača i saradnje.**

U okviru prve tematske oblasti „**Prirodne vrijednosti**”, dugoročni cilj je očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika parka prirode. Kako bi se pratilo ostvarivanje ovog cilja definisan indikator je očuvana staništa i stabilne populacije karakterističnih vrsta minimalno na nivou ocjene stanja reprezentativnosti.

U okviru ove tematske oblasti definisani su sljedeći specifični ciljevi.

AA. Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje prethodno evidentirano u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.

AB. Očuvati povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje prethodno evidentirano u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.

U okviru druge tematske oblasti „**Edukacija i posjećivanje**”, dugoročni cilj je organizovano posjećivanje na području Parka prirode Stari Ulcinj uz ponudu edukativnih sadržaja zainteresovanim posjetiocima. Indikator cilja se reflektuje kroz uspostavljen sistem posjećivanja i sprovedene edukativne sadržaje.

Specifični ciljevi

BA. Posjećivanje Parka prirode Stari Ulcinj zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima.

BB. Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.

BC. Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne i kulturne vrijednosti zaštićenog područja.

Specifični ciljevi biće postignuti kroz ekološko osvježavanje i redovno edukovanje zainteresovanih, uključivanje područja Stari Ulcinj u nacionalnu turističku ponudu, kao i predstavljanje područja na turističkim sajmovima/događajima/medijima u zemlji i inostranstvu.

Što se tiče treće tematske oblasti „**Kapaciteti upravljača i saradnja**”, dugoročni cilj su ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unapređenje saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem. Definisani su indikator cilja i to:

- sistematizacija radnih mjesta prilagođena potrebama upravljanja morskim zaštićenim područjem;
- stečena znanja i vještine, te obezbijeđena oprema efikasno se primjenjuju;
- broj različitih vidova saradnje koje doprinose efikasnijem upravljanju su realizovane.

Specifični ciljevi

CA: Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode.

CB: Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem.

CC: Unaprijeđene postojeće i ostvarene nove saradnje s organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Specifični ciljevi biće postignuti kroz održavanje dobrih odnosa sa korisničkim grupama i institucijama, donošenjem sporazuma o saradnji sa korisnicima resursa, kao i unapređenjem infrastrukture za posjetioce.

3.4. Analiza i ocjena uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite i ciljeva upravljanja

Analiza i ocjena uslova bazira se na procjeni kapaciteta sprovođenja plana upravljanja i uslova za realizaciju predviđenih aktivnosti u petogodišnjem periodu, prema utvrđenim tematskim oblastima i odnosnim ciljevima. Plan upravljanja zaštićenim područjem se sprovodi na osnovu raspoloživih materijalnih i ljudskih resursa za izvršavanje planiranih aktivnosti, te u skladu sa zakonodavnim okvirom.

Počev od prve tematske oblasti, „**Prirodne vrijednosti**”, može se konstatovati da postavljene specifične ciljeve, kao i realizaciju aktivnosti koje ih prate, je u značajnoj mjeri moguće postići na osnovu trenutno dostupnih ljudskih i tehničkih resursa sa kojima raspolaže JPMDCG. Evidentno je da za aktivnosti

biološkog monitoringa treba nastaviti saradnju sa stručnim institucijama za ovu oblast, prvenstveno sa Institutom za biologiju mora i Agencijom za zaštitu životne sredine. Takođe, u predstojećem periodu je planirano da JPMDCG intenzivira aktivnosti kontrole i evidencije korišćenja prirodnih resursa na dijelu zaštićenog područja, kao i ograničenje opsega dozvoljenih aktivnosti u zonama zaštite, što će svakako biti realizovano uz saradnju sa državnim institucijama u domenu pomorskog sektora.

Posebnu pažnju treba usmjeriti na sektor ribarstva i podsticati učesnike u ovoj djelatnosti na savjesno i planirano iskorišćenje prirodnih resursa na održiv način kako bi se riblji fond očuvao, a s tim i ostale vrste morskog biodiverziteta. Takođe, intenzivni naponi se očekuju u dijelu prevencije negativnih uticaja čovjeka na kvalitet vode i zemljišta na dijelu zaštićenog područja, prevencije zagađenja, akcije čišćenja i kontrole posjetilaca na ovom području.

Uzevši u obzir sve navedeno, JPMDCG u domenu sprovođenja Plana upravljanja zaštićenim područjem Parkom prirode Stari Ulcinj treba da aktivno radi na prevazilaženju identifikovanih problema, što ukazuje na potrebu da se Planom predvide mjere i načini za saradnju, koordinisano djelovanje, unapređenje ljudskih, tehničkih i finansijskih kapaciteta, kao i edukacija i podizanje svijesti različitih korisničkih grupa. Finansijski troškovi za ovu grupu ciljeva ne bi trebalo da predstavljaju prepreku u realizaciji istih.

Tematska oblast „**Prirodne vrijednosti**” obuhvatiće aktivnosti kao što su monitoring vrsta i staništa, analizu podataka dobijenih od Agencije za zaštitu životne sredine, analizu uticaja čovjeka na biocenuzu na osnovu ispitivanja kvaliteta vode, uspostaviti kontrolu sidrenja iznad naselja morske trave (lat. *Posidonia oceanica*), pratiti invazivne vrste i učestvovati u programu monitoringa i čišćenja otpada iz mora. Pored toga, u okviru ove oblasti, značajan napor će biti uložen i u saradnju sa partnerskim institucijama i organizacijama, uglavnom po pitanjima održavanja povoljnog stanja obalnih/kopnenih staništa i vrsta, izrade i donošenja sporazuma o saradnji, revizije ugovora sa zakupcima plaža i drugo.

Što se tiče druge tematske oblasti „**Edukacija i posjećivanje**”, fokus je na aktivnostima kao što su održavanje komunikacije sa zainteresovanim obrazovnim institucijama i turističkim sektorom. Prvenstveno, biće uloženo u turističku infrastrukturu kako bi se omogućio bolji kontakt sa posjetiocima kroz postavljanje info tabli, putokaza, mapa sa zonom ronjenja, kreiranje *web* stranice i poveznice za društvene mreže, podsticanje edukativnih programa i saradnje sa obrazovnim institucijama.

S tim u vezi, JPMDCG će ostvariti saradnju sa privatnim sektorom, Direkcijom za puteve i Upravom za kulturna dobra, kao i nevladinim organizacijama oko postavljanja i kreiranja predmeta edukativnog sadržaja. Pri tome se očekuje planiranje i realizacija programa edukacije i promocije Parka prirode Stari Ulcinj, što predstavlja važan segment upoznavanja šire javnosti o značaju, osobenostima i prirodnim vrijednostima ovog područja. U ovom dijelu se očekuje saradnja i sa raznim NVO, turističkim organizacijama, medijima, kao i ostalim vidovima promocije i edukacije sa ciljem da se privuku domaći i strani turisti.

Od primarnog je značaja očuvati ekološki nivo Parka prirode, te obezbijediti održivi turizam, po mogućnosti pasivni, a ekonomske aktivnosti ograničiti na određen obim koji neće narušiti ravnotežu ekosistema. Jedan od većih pritisaka je proširenje građevinskog područja, i u tom dijelu se očekuje neizostavna pomoć lokalnih samouprava i ministarstava i ostalih institucija kako bi se spriječila dalja ekspanzija privatnih građevinskih poduhvata koji narušavaju prirodni izgled ambijentalne cjeline zaštićenog područja. Takođe, JPMDCG ima neophodne kapacitete i dobru saradnju sa institucijama u domenu sprovođenja zakona, pri čemu se misli na očuvanje povoljnog stanja obalnih/kopnenih staništa i vrsta.

Shodno planu upravljanja i procjeni finansijskih sredstava kojima bi se pokrile navedene aktivnosti, zbog veće količine potrebnih resursa nego u odnosu na prethodnu tematsku oblast, ovdje bi bila neophodna pomoć i podrška države kako bi se planirane aktivnosti realizovale u predviđenom periodu.

U domenu treće tematske oblasti „**Kapaciteti upravljača i saradnje**” opredijeljeni su resursi za aktivnosti jačanja sopstvenih kapaciteta, učešća na međunarodnim seminarima i radionicama, posjeta i razmjena iskustava sa regionalnim institucijama sa istim i sličnim djelatnostima, ulaganje u bolju tehničku opremljenost, nabavku savremene opreme i sredstava za kontrolu i zaštitu Parka prirode Stari Ulcinj.

Ova oblast je i najzahtjevnija oblast kojom su predviđene značajnije aktivnosti, pa samim tim i veća investiciona sredstva koja bi doprinijela da Park prirode Stari Ulcinj bude obezbijeđen u potpunosti, te dobije adekvatnu zaštitu, potpuno razvijene kapacitete upravljača, kao i neophodnu opremu za pojedine aktivnosti. U tom smislu očekuje se aktivna podrška nacionalnih i međunarodnih institucija i fondova koji bi mogli da se iskoriste preko realizacije investicionih i istraživačkih projekata bilo da se radi o projektima regionalnog ili međunarodnog nivoa.

4. PLAN AKTIVNOSTI ZA UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PODRUČJEM U PERIODU 2023-2027.

4.1. Plan aktivnosti upravljanja zaštićenim područjem

U skladu sa vizijom razvoja zaštićenog područja Parka prirode Stari Ulcinj, kao i definisanim ciljevima, u ovom poglavlju napravljena je detaljnija razrada planiranih aktivnosti upravljanja ovim područjem po predloženim tematskim oblastima, a koje prate navedene ciljeve. U tabelama koje slijede prikazane su aktivnosti, planirani vremenski raspored njihovog sprovođenja prema godinama, te su navedeni subjekti i saradnici realizacije aktivnosti bez kojih bi izvršenje pojedinih elemenata ili cijele aktivnosti bilo nemoguće.

S obzirom na važnost tematskih oblasti u svrhu očuvanja i zaštite područja, te zbog ograničenih ljudskih i finansijskih kapaciteta Upravljača definisani su različiti stepeni prioriteta planiranih aktivnosti.

- Prioritet 1 – aktivnosti koje se moraju sprovesti za vrijeme trajanja Plana upravljanja. Ovo su ključne aktivnosti i njihovo ispunjavanje pokazuje uspješnost Plana.
- Prioritet 2 – aktivnosti koje se bi se trebale sprovesti za vrijeme trajanja Plana upravljanja. Postoji određena fleksibilnost u periodu sprovođenja.
- Prioritet 3 – aktivnosti koje se mogu sprovesti kada vrijeme i/ili sredstva postanu dostupni nakon izvršenja aktivnosti 1. i 2. stepena prioriteta.

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

Tabela br. 9 Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „Prirodne vrijednosti“

Dugoročni cilj: Očuvano evidentirano stanje populacija vrsta i staništa značajnih za zaštitu, te predionih karakteristika Parka prirode											
KOD	Mjere i aktivnosti	Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti	PRIORITET	Dinamika sprovođenja					Subjekti i saradnici realizacije	Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti	Izvori obezbjeđivanja sredstava
				G1	G2	G3	G4	G5			
Specifični cilj AA: Očuvati povoljno stanje morskih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.											
AA1	Sprovoditi monitoring biocenoza naselja morske trave (<i>Posidonia oceanica</i>) u skladu sa nacionalnim i međunarodnim protokolima.	Izveštaj o stanju	1						JPMDCG, IBM, AZŽS, NVO	7,500.00	JPMDCG, MF, BCG, JLS
AA2	Sprovoditi monitoring staništa CARLIT metodom u cilju izračunavanja indexa ekološkog stanja.	Izveštaj o stanju	1						JPMDCG, IBM, AZŽS	3,500.00	JPMDCG, MF, BCG, JLS
AA3	Sprovoditi monitoring brojnosti sunđera <i>Axinella cannabina</i> i analiza koraligena na prostoru PP Stari Ulcinj.	Izveštaj o stanju	1						JPMDCG, IBM, AZŽS	6,000.00	JPMDCG, MF, BCG, JLS
AA4	Prikupljati dostupne podatke monitoringa stanja morske sredine od AZŽS.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja Baza podataka	3						JPMDCG, AZŽS, IBM	0.00	JPMDCG
AA5	Uspostaviti i sprovođiti redovnu kontrolu sidrenja/aktivnosti iznad naselja morske trave (<i>Posidonia oceanica</i>) u II Zoni zaštite.	Službene zabilješke Dnevnik o terenskom radu Službe čuvara prirode - zaštitara	1						JPMDCG, UPSUL, UP, ISP, UIP	0.00	JPMDCG, BCG
AA6	Prikupljati dostupne podatke monitoringa invazivnih morskih vrsta.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	3						JPMDCG, AZŽS, IBM, NVO, RK, R	0.00	JPMDCG
AA7	Učestvovati u realizaciji Programa monitoringa otpada u moru, prema potrebama i mogućnostima.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	3						JPMDCG, AZŽS, IBM, JLS, NVO	0.00	JPMDCG

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

AA8	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	2						JPMDCG, MEPPU, IBM, AZŽS, JLS, NVO, RK, KPUL, KPBR, UPSUL	10,000.00	JPMDCG, MEPPU, AZŽS, JLS, NVO, MF, DN
AA9	Podsticati sektor ribarstva u praćenju stanja ribljih populacija na području PP Stari Ulcinj.	Broj sastanaka Broj dopisa	1						JPMDCG, MPŠV/DZR, IBM, NVO, R	0.00	JPMDCG
AA10	Voditi evidenciju o ribarskim aktivnostima u području PP Stari Ulcinj.	Baza podataka	1						JPMDCG, MPŠV, JLS, RI	0.00	JPMDCG
AA11	Evidentirati pojavljivanje zaštićenih vrsta riba, morskih gmizavaca i sisara.	Baza podataka	3						JPMDCG, IBM, NVO, RK, R	0.00	JPMDCG, BCG
AA12	Prikupljati dostupne podatke monitoringa morskih ptica.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	3						JPMDCG, AZŽS, NVO	0.00	JPMDCG
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste <i>Pinna nobilis</i> i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	2						JPMDCG, IBM	2,500.00	JPMDCG, IBM
AA14	Pratiti čovjekov uticaj na morski ekosistem PP Stari Ulcinj na osnovu sanitarnog kvaliteta morske vode.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja Izveštaj o sanitarnom kvalitetu morske vode na javnim kupalištima	2						JPMDCG, IBM	0.00	JPMDCG, IBM
AA15	Prikupljati dostupne podatke o speleološkim objektima na području PP Stari Ulcinj.	Baza podataka	1						JPMDCG, IBM, JLS, LS, NVO, AZŽS	0.00	JPMDCG
AA16	Unaprijediti postojeću bazu podataka sa podacima o morskim zaštićenim područjima.	Funkcionalna baza podataka	1						JPMDCG, NVO, AZŽS, IBM	7,500.00	JPMDCG
Specifični cilj AB: Očuvati povoljno stanje obalnih/kopnenih staništa i vrsta u odnosu na stanje predstavljeno u Studiji zaštite za zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj 2021.											
AB1	Sprovoditi inventarizaciju kopnenih staništa (1240, 5330) značajnih za zaštitu.	Izveštaj o stanju	1						JPMDCG, AZŽS, UCG, NVO	1,000.00	JPMDCG, AZŽS, MF, BCG, UCG, NVO
AB2	Sprovoditi akcije uklanjanja otpada iz pećina i sa plaža u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja	2						JPMDCG, MEPPU, AZŽS, IBM, JLS, KPUL, KPBR, NVO	5,000.00	JPMDCG, MEPPU, AZŽS, JLS, NVO, MF, DN

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

AB3	Revidovati Atlas crnogorskih plaža i kupališta u cilju prepoznavanja kupališta koja se nalaze u zaštićenom području PP Stari Ulcinj.	Revidovani Atlas crnogorskih plaža i kupališta	1						JPMDCG	0.00	JPMDCG
AB4	Inicirati i učestvovati u reviziji Programa privremenih objekata u zoni morskog dobra uvažavajući ograničenja aktivnosti shodno režimu zaštite III stepena.	Broj dopisa i sastanaka	1						JPMDCG, MEPPU	0.00	JPMDCG
AB5	Revidovati Ugovore sa zakupcima kupališta u zaštićenom području PP Stari Ulcinj sa ciljem prepoznavanja mjera zaštite životne sredine ovog područja.	Broj revidovanih ugovora	1						JPMDCG, AZZZŠ, ZK	0.00	JPMDCG
AB6	Sarađivati sa UIP u cilju kontrole poštovanja predviđenih mjera zaštite životne sredine na kupalištima u prostoru PP Stari Ulcinj.	Broj upućenih dopisa Broj zajedničkih kontrola Službene zabilješke	3						JPMDCG, UIP, JLS ZK	0.00	JPMDCG

Tabela br. 10: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „Edukacija i promocija“

Dugoročni cilj: Posjećivanje na području Parka prirode Stari Ulcinj je organizovano, te se posjetiocima nude edukativni sadržaji											
KOD	Mjere i aktivnosti	Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti	PRIORITET	Dinamika sprovođenja					Subjenti i saradnici realizacije	Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti	Izvori obezbjeđivanja sredstava
				G1	G2	G3	G4	G5			
Specifični cilj BA: Posjećivanje Parka prirode Stari Ulcinj zasniva se na saradnji upravljača i turističkog sektora i obogaćeno je novim posjetiteljskim sadržajima.											
BA1	Osmisliti i sprovesti edukativne programe i programe posjećivanja PP Stari Ulcinj.	Broj osmišljenih programa	2						JPMDCG, MERT, NTO, LTO, NVO, K	6,000.00	JPMDCG, MF

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

BA2	Sprovoditi edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru.	Osmišljen edukativni program Broj održanih radionica za pružatelje usluga u turizmu	2						JPMDCG, NTO, LTO, NVO, R, RK, LS	6,000.00	JPMDCG, MF, NTO
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	Broj edukativnih aktivnosti Broj učenika uključenih u programe	1						JPMDCG, JUOŠ, JUSŠ	7,500.00	JPMDCG, MEPPU, JUOŠ, JUSŠ, NVO, MF
BA4	Inicirati uvrštavanje teme morskih zaštićenih područja u zvanične programe edukacije turističkih vodiča.	Broj dopisa Broj sastanaka	1						JPMDCG, MP, UCG, FBT, VCG, NTO, LTO	0.00	JPMDCG
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program.	Broj upućenih dopisa Broj održanih manifestacija	3						JPMDCG, NTO, LTO, JLS, NVO	0.00	JPMDCG, NVO, JLS
Specifični cilj BB: Povećana je informisanost i svijest posjetilaca o prirodnim, kulturnim i tradicionalnim vrijednostima Parka prirode Stari Ulcinj u odnosu na stanje prije proglašenja zaštićenog područja.											
BB1	Izraditi foto i video materijal sa područja PP Stari Ulcinj.	Baza foto i video dokumentacije	1						JPMDCG, PF	7,500.00	JPMDCG
BB2	Izraditi i održavati posebnu <i>web</i> stranicu PP Stari Ulcinj u okviru postoje <i>web</i> stranice JPMDCG.	Izrađena i funkcionalna <i>web</i> stranica	1						JPMDCG, P, K	4,500.00	JPMDCG
BB3	Otvoriti i održavati profile PP Stari Ulcinj na društvenim mrežama <i>Instagram</i> i <i>Facebook</i> .	Otvoren profil na društvenoj mreži <i>Instagram</i> Otvoren profil na društvenoj mreži <i>Facebook</i>	1						JPMDCG	0.00	JPMDCG
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	Obilježen Dan PP Stari Ulcinj	2						JPMDCG	3,500.00	JPMDCG
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Stari Ulcinj.	Broj izrađenih promotivno-edukativnih materijala	2						JPMDCG	7,500.00	JPMDCG
BB6	Razviti (osmisлити) programe volontiranja.	Razvijeni programi	2						JPMDCG, VCG	2,000.00	JPMDCG, MF

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

BB7	Inicirati učešće u TV i radioemisijama koje imaju za cilj informisanje javnosti o značaju i zaštiti PP Stari Ulcinj.	Broj TV i radio gostovanja	2					JPMDCG	0.00	JPMDCG
BB8	Osmisliti i sprovesti ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku.	Broj anketiranih posjetilaca Parka	2					JPMDCG, NVO	2,000.00	JPMDCG, MF, NVO
BB9	Organizovati stručno-naučnu konferenciju sa međunarodnim učesćem.	Izveštaj o organizovanoj stručno-naučnoj konferenciji	2					JPMDCG, MEPPU, AZZZŠ, UCG, NVO	6,000.00	JPMDCG, MF
BB10	Izraditi i održavati mobilnu aplikaciju posvećenu morskim zaštićenim područjima.	Izrađena mobilna aplikacija	2					JPMDCG	15,000.00	JPMDCG, MF
Specifični cilj BC: Posjetiteljska infrastruktura zadovoljava potrebe posjetilaca, a uvažava prirodne i kulturne vrijednosti zaštićenog područja.										
BC1	Redovno održavati postojeće informativne table.	Izveštaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja Ugovor o održavanju infrastrukture	1					JPMDCG, P	5,000.00	JPMDCG
BC2	Inicirati postavljanje putokaza za PP Stari Ulcinj na glavnim putevima.	Broj dopisa Broj održanih sastanaka	3					JPMDCG, MERT, DP	0.00	MERT, DP
BC3	Izraditi Analizu mogućnosti uspostavljanja zona ronjenja i definisati kriterijume za korisnike.	Izrađena Analiza Predlog zona ronjenja sa definisanim kriterijumima za korisnike	2					JPMDCG, IMB, UZZKD, RK	8,000.00	JPMDCG
BC4	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza.	Izveštaj o realizaciji godišnjeg programa Ugovor o održavanju infrastrukture	1					JPMDCG, JLS, KPUL, KPBR, NVO	7,000.00	JPMDCG, MEPPU, AZZZŠ, JLS, KP, MF
BC5	Izraditi studiju za definisanje lokacija sidrenja i postavljanje eko bova na području Parka prirode Stari Ulcinj.	Izrađena Studija	1					JPMDCG, UPSUL, ZHSCG, K	12,000.00	JPMDCG, NVO, MF

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

Tabela br. 11: Prikaz mjera i aktivnosti za tematsku oblast „Kapaciteti upravljača i saradnje“

Dugoročni cilj: Ojačani kadrovski i materijalni kapaciteti upravljača i unaprijeđene saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou za potrebe efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem											
KOD	Mjere i aktivnosti	Indikator sprovođenja mjera i aktivnosti	PRIORITET	Dinamika sprovođenja					Subjekti i saradnici realizacije	Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera I aktivnosti	Izvori obezbjeđivanja sredstava
				G1	G2	G3	G4	G5			
Specifični cilj CA: Podignut nivo znanja i vještina zaposlenih u JPMDCG o upravljanju zaštićenim područjem u odnosu na stanje prije proglašenja Parka prirode											
CA1	Prilagoditi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta potrebama upravljanja morskim zaštićenim područjem.	Broj sistematizovanih radnih mjesta za pitanja zaštite prirode	1						JPMDCG	0.00	JPMDCG
CA2	Inicirati i učestvovati na nacionalnim i međunarodnim radionicama, obukama i sastancima sa temom upravljanja morskim zaštićenim područjima.	Broj upućenih inicijativa Broj radionica, obuka i sastanaka na kojima su predstavnici JPMDCG uzeli učešće	2						JPMDCG, UCG, NVO	6,000.00	JPMDCG, MF
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustava.	Broj realizovanih posjeta Broj predstavnika JPMDCG	2						JPMDCG, NVO, MF	12,000.00	JPMDCG, NVO, MF
CA4	Organizovati i učestvovati na obukama za korišćenje i rad u GIS bazama podataka.	Broj obuka Broj obučeni predstavnici upravljača	2						JPMDCG, NMP	5,000.00	JPMDCG, MF
Specifični cilj CB: Povećana opremljenost JPMDCG u cilju efikasnijeg upravljanja morskim zaštićenim područjem											
CB1	Obezbijediti plovilo za vršenje kontrole sa morskog strane zaštićenog područja.	Broj kupljenih plovila	1						JPMDCG	66,666.00	JPMDCG, MF
CB2	Obezbijediti uniformu za lice zaduženo za poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra – zaštitara.	Popis uniforme	1						JPMDCG	10,000.00	JPMDCG, MF

Park prirode „Stari Ulcinj” – Plan upravljanja 2023-2027.godine

CB3	Obezbjediti opremu za svakodnevni rad zaštitara na terenu (<i>dvogled, fotoaparat, megafon, pištaljka i sl.</i>)	Popis opreme	1						JPMDCG	8,000.00	JPMDCG, MF
CB4	Obezbjediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Stari Ulcinj (<i>foto kamere, foto zamke, lap top, dron...</i>)	Popis opreme	2						JPMDCG	44,000.00	JPMDCG, MF
CB5	Obezbjediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	Izveštaj o održanoj obuci	2						JPMDCG	1,000.00	JPMDCG, MF, NVO
CB6	Obezbjediti eko bove za sidrenje plovila.	Broj kupljenih bova	2						JPMDCG	23,000.00	JPMDCG, MF
Specifični cilj CC: Unaprijeđene postojeće i ostvarene nove saradnje sa organizacijama i institucijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou											
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Stari Ulcinj u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog.	Broj održanih sastanaka Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa	2						JPMDCG, MEPPU, AZZZS, JLS, NVO, LS, TO, IZB	2,500.00	JPMDCG
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama.	Upućene inicijative Potvrde o učlanjenju	2						JPMDCG	5,000.00	JPMDCG
CC3	Inicirati saradnju sa Opštinama Bar i Ulcinj u cilju izrade Plana zaštite od požara.	Broj dopisa Broj sastanaka	1						JPMDCG, OPUL, OPBR	0.00	JPMDCG
CC4	Inicirati i učestvovati u postupcima izmjene i donošenja zakonskih i podzakonskih akata, te planskih dokumenata relevantnih za morska zaštićena područja.	Broj dopisa Broj sastanaka	1						JPMDCG, JLS, MIN, NVO, UCG	0.00	JPMDCG
CC5	Inicirati uključivanje JPMDCG kao aktera u radu komisija i radnih tijela koja donose odluke u vezi sa zaštićenim područjima.	Broj dopisa Broj sastanaka	1						JPMDCG, MEPPU, AZZZS, JLS, OPBR, OPUL	0.00	JPMDCG

4.2. Način sprovođenja planiranih aktivnosti, mjera zaštite, očuvanja, upravljanja, unapređivanja i korišćenja zaštićenog područja

Kao preporuka za realizaciju budućih aktivnosti nameće se potreba intenzivne komunikacije i saradnje između Upravljača i relevantnih institucija, među kojima su, osim nadležnih organa lokalne samouprave, prepoznate naučne institucije, predstavnici lokalnog stanovništva, udruženja ribara, turističke organizacije, udruženja poljoprivrednih proizvođača i dr.

Glavni nosilac i inicijator aktivnosti utvrđenih Planom upravljanja Parka prirode Stari Ulcinj je JPMDCG, pri čemu će se određeni dio ovih aktivnosti sprovoditi uz pomoć sopstvenog kadra, dok će aktivnosti koje zahtijevaju stručnu i operativnu saradnju biti izvršene u skladu sa sporazumima sa relevantnim naučnim i stručnim institucijama i organizacijama. S tim u vezi, predviđeni su sporazumi/protokoli o saradnji u vremenskom periodu sprovođenja ovog plana i to sa: Institutom za biologiju mora, Agencijom za zaštitu životne sredine, Upravom pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, Upravom za inspeksijske poslove, Upravom policije, resornim ministarstvima, lokalnim samoupravama na čijoj se teritoriji nalazi zaštićeno područje, obrazovnim institucijama, kao i ostalim partnerima definisanim u dijelu odnosa sa zainteresovanim korisnicima. Sve aktivnosti ovog Plana, koje se planiraju sprovesti sa spoljnim saradnicima i subjektima realizacije istih, potrebno je sprovesti u skladu sa zakonodavnim okvirom javnih nabavki.

Upravljač će kreirati promotivne sadržaje o zaštićenom području Parka prirode Stari Ulcinj i distribuirati raznim komunikacionim kanalima sa ciljem boljeg upoznavanja mogućih korisnika sa prirodnim i kulturnim specifičnostima, a preko aktivnosti na društvenim mrežama, publikacija koje sadrže relevantne podatke i informacije o zaštićenom području i putem održavanja društvenih događaja na lokaciji Parka. S tim u vezi, biće izrađen promotivno-edukativni materijal o vrijednostima Parka prirode Stari Ulcinj. Generalno unapređenje promotivnih sadržaja o zaštićenom području, kao izrada visokokvalitetnih snimaka predjela za potrebe turističke promocije i edukativne baze za biološka istraživanja, angažovanje profesionalnih fotografa i snimatelja za kreiranje galerije slika, video i promotivnog materijala.

Za potrebe redovne kontrole, Upravljač će obezbijediti i održavati dodatno plovilo za vršenje praćenja i kontrole sa morske strane zaštićenog područja, a isto tako i dron sa kamerom za područje Parka, za čije korišćenje će obezbijediti i obuku zaposlenima.

Upravljač će podsticati sprovođenje istraživanja u naučne i edukativne svrhe, te razvijati saradnju sa stručnim i akademskim institucijama koje vrše naučna istraživanja u oblasti biologije, ekologije, životne sredine, geologije i ostalih prirodnih nauka relevantnih za ovu tematiku.

U okviru svojih djelatnosti, uključujući kvalitet usluga i procesa koje obavlja, Upravljač će pružiti administrativni i stručno-tehnički doprinos kroz opremu za istraživanja i aktivnosti za unapređenje morskog područja, kao i zaposlene ljudske resurse. Takođe će učestvovati na nacionalnim i međunarodnim radionicama, te organizovati posjete drugim zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustva.

Upravljač će sprovesti i posebne obuke za zaposlene u čijoj je nadležnosti upravljanje i praćenje zaštićenog područja Parka prirode Stari Ulcinj, s tim da će u adekvatno vrijeme organizovati interno obučavanje na određene teme od značaja za integritet ovog područja.

Takođe, iniciraće se uključivanje JPMDCG kao aktera u radu komisija i radnih tijela koja donose odluke u vezi zaštićenih područja i saradnja s Opštinama Bar i Ulcinj. Neophodno je održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama od značaja za zaštitu morskih područja. Isto tako, neophodno je nastaviti

saradnju sa kulturnim i vjerskim institucijama, u smislu promocije vrijednosti šireg područja Parka prirode Stari Ulcinj.

Shodno potrebama Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom u dijelu realizacije Plana upravljanja, biće uspostavljena saradnja i sa privatnim sektorom, kao i određeni oblici saradnje sa lokalnim stanovništvom, raznim udruženjima, ribarima i dr. U cilju postizanja veće efikasnosti Upravljač će inicirati formiranje savjetodavnog tijela koje će obuhvatiti sve zainteresovane strane i ključne korisnike područja Stari Ulcinj, a čiji će zadatak biti usklađivanje zajedničkih aktivnosti i procesa donošenja odluka od značaja za zaštićeno područje. Buduća saradnja između privatnog i javnog sektora će se odvijati u pravcu poboljšanja i održavanja uslova i statusa Parka prirode Stari Ulcinj. Ovim savjetodavnim tijelima će predsjedavati Upravljač, a sastajace se najmanje jednom godišnje, kao i povodom zajedničkih aktivnosti i dešavanja na Parku prirode onako kako je predviđeno detaljnim petogodišnjim Planom aktivnosti. Pored relevantnih institucionalnih partnera iz javnog sektora, u savjetodavna tijela biće uključeno lokalno stanovništvo, mjesne zajednice, škole i obrazovne institucije, razna udruženja npr. ribara, sportskih ribolovaca, ronilaca, turističkih agencija, itd. Na sastancima će se razmatrati važne aktuelne teme sa uticajem na stanje i dešavanja u Parku prirode, saopštavati nove inicijative i predlozi za unapređenje područja, diskutovati o pozitivnim i negativnim efektima sprovedenih aktivnosti i ostale teme značajne za očuvanje i unapređenje područja.

Kod organizacije događaja i manifestacija u zaštićenom području parka, broj ljudi se ograničava na najviše 50 (kapacitet jednog autobusa). Događaji se organizuju bez dodatne buke i po pravilu samo u vremenu kada je zaštićeno područje otvoreno za posjetu.

U validaciji popisanih aktivnosti koristiće se indikatori praćenja realizacije ciljeva koji uglavnom obuhvataju numeričke kriterijume, a verifikovani su sljedećim izvještajima i dokumentacijom: Izvještaj o stanju, Plan kontrole, Službene zabilješke, Dnevnik o terenskom radu Službe za kontrolu, Izvještaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja, broj sastanaka i dopisa, broj zajedničkih kontrola, efikasna i multimedijalna baza podataka, broj učešća na TV i radioemisijama, broj anketa, broj edukativnih aktivnosti i radionica, broj publikacija, broj realizovanih akcija obilježavanja, profili na društvenim mrežama itd. Kompletan pregled planiranih aktivnosti po tematskim jedinicama, ciljevima, indikatorima i periodima realizacije dat je u tabelama u narednoj sekciji.

5. SMJERNICE ZA SPROVOĐENJE PLANIRANIH AKTIVNOSTI

Shodno tematskim oblastima definisanim u Planu aktivnosti upravljanja daju se sljedeće smjernice.

1. Prirodne vrijednosti

- Upravljač će sprovesti aktivnosti inventarizacije i monitoringa kopnenih i morskih staništa, biljnih i životinjskih vrsta u skladu sa preporukama naučnih i stručnih institucija i organizacija u optimalnim vremenskim periodima za svaku pojedinačnu vrstu monitoringa. Shodno tome, Upravljač će periodično sprovesti aktivnosti monitoringaorskog područja zavisno od vrsta i fenomena koji se prate, a definisani su planom aktivnosti.
- Prikupljanje podataka o invazivnim vrstama i stanju morske životne sredine će uslijediti nakon monitoringa, pri čemu će biti formirana baza podataka sa najvažnijim informacijama vezanim za morsko zaštićeno područje Park prirode Stari Ulcinj.
- Kontrola sidrenja i nedozvoljenih aktivnosti u zaštićenom području će se sprovesti preko nadzornih kamera, kao i alarma dobijenih od strane partnerskih institucija čija je nadležnost nadzor mora.
- Upravljač će zajedno sa ostalim nadležnim opštinskim službama vršiti periodične akcije uklanjanja otpada iz zaštićenog područja uključujući morski i kopneni dio Parka.
- U određenim intervalima sprovođiće se procjena uticaja aktivnosti ljudskog faktora na ekosistem zaštićenog područja preko mjerenja kvaliteta vode u zaštićenom području.
- Kroz saradnju sa sektorom ribarstva pratiće se stanje ribljeg fonda, te napraviti evidencije o ribarskim aktivnostima.
- Kroz saradnju sa svim korisnicima prostora evidentiraće se pojavljivanje zaštićenih vrsta riba, morskih gmizavaca i sisara i dr. na području Parka.
- Od strane Upravljača izvršiće se revizija nekoliko važnih dokumenata, kao što je Atlas crnogorskih plaža i kupališta u cilju prepoznavanja kupališta koja se nalaze u zaštićenom području Parka prirode Stari Ulcinj.
- Kroz saradnju sa nadležnim organima revidovaće se Program privremenih objekata u zoniorskog dobra, uvažavajući ograničenja aktivnosti za zonu zaštite III stepena, a samim tim i ugovori sa zakupcima kupališta kako bi se adekvatno sprovele sve mjere zaštite.

2. Edukacija i posjećivanje

- Za potrebe postavljanja i mogućnosti redovnog održavanja informativnih tabli, mapiraće se lokacije od strane Upravljača, a za izradu istih koristiti materijale otporne na meteorološke uslove.
- Kroz saradnju sa nadležnim organima postaviće se putokazi na magistralnim putevima radi usmjeravanja posjetilaca.
- U skladu sa razvojem zakonodavnog okvira iniciraće se izrada Analize mogućnosti i definisanja morskih zona u kojima će biti dozvoljeno ronjenje uz propisane uslove.
- Kroz izradu studije za postavljanje plutača definišaće se smjernice i uslovi za vezivanje plovila na morskom dijelu Parka.
- Sadržaj promocije i interaktivni komunikacijski alati na posebnoj *web* stranici za Park prirode Stari Ulcinj i posebni profili na društvenim mrežama biće prilagođeni različitim dobnim i interesnim skupovima.
- Upravljač će razvijati i prilagođavati različite oblike informisanja posjetioca i korisnika o pravilima ponašanja na području Parka.

- U svim promotivnim materijalima primjenjivaće se definisani vizuelni identitet Parka uključujući i slogan „Zagrlj more”.
- Upravljač će aktivno saradivati sa lokalnim zajednicama i podsticati ponudu lokalnih tradicionalnih proizvoda i gastro specifičnosti ovog kraja.
- Organizacija kulturnih, sportskih i drugih manifestacija će se sprovoditi i promovisati u saradnji sa zainteresovanim stranama u skladu sa režimima zaštite.
- Upravljač će kontinuirano saradivati sa nacionalnom i lokalnim turističkim organizacijama na aktivnostima promocije prirodne i kulturne baštine Parka na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou.
- Kako bi se doprinijelo većoj osviješćenosti javnosti o vrijednostima prirode i potrebi njenog očuvanja, Upravljač će kroz bliske saradnje sa javnim obrazovnim ustanovama razvijati programe edukacije, te ih nuditi različitim korisnicima i posjetiocima Parka.
- Audio-video snimanja u komercijalne svrhe obavljaju se samo uz prethodno odobrenje i ugovor sa Upravljačem, koji prati snimanje i može tražiti i naknadu zbog nadzora. Izvođač snimanja ne smije snimanja izvoditi na način koji je štetan za prirodu.
- U cilju adekvatne informisanosti korisnika i posjetioca Parka, Upravljač će razviti i ponuditi programe edukacije za pružaoce usluga (agencije, RK, organizatori izleta brodom, turistički vodiči i dr).

3. Kapaciteti upravljača i saradnja

- Upravljač će svakodnevno pratiti aktivnosti i stanje na cijelom području Parka, a za nadzor morskog dijela koristiće online platformu *Pelagus*. Nadzor se izvodi kontinuirano od strane ovlaštenog čuvara prirode-zaštitara u saradnji sa nadležnim organima.
- Upravljač će sprovoditi kontinuirano praćenje i redovan obilazak zaštićenog područja sopstvenim plovilima i drugom odgovarajućom opremom koja će ujedno biti na raspolaganju i kao podrška izvođenju aktivnosti istraživanja i monitoringa prisutnih vrsta.
- Upravljač će prilagoditi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta potrebama upravljanja morskim zaštićenim područjem za Park prirode Stari Ulcinj.
- U svrhu jačanja kapaciteta zaposlenih na stručnim i nadzornim poslovima zaštite prirode, Upravljač će učestvovati u naučno-istraživačkim projektima i inicijativama, finansiranim iz nacionalnih ili međunarodnih fondova, te specijalizovanim obukama iz različitih domena važnih za efikasno upravljanje morskim zaštićenim područjima.
- Učlanjivanjem u regionalne i međunarodne mreže upravljača morskim zaštićenim područjima, Upravljač će uspostaviti razmjenu iskustva i primjere dobrih praksi efikasnih upravljanja.
- Kao primjer dobre prakse uključivanja zainteresovanih strana u upravljanje morskim zaštićenim područjima, Upravljač će formirati savjetodavno tijelo za Park prirode Stari Ulcinj.
- Upravljač će pokazati interes za učestvovanje u postupcima donošenja zakonskih i podzakonskih akata, te planskih dokumenata relevantnih za morska zaštićena područja.

6. SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE PLANIRANIH AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA I MJERA ZAŠTITE I IZVORI OBEZBJEĐIVANJA SREDSTAVA

6.1. Finansiranje Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore osnovano je i posluje u javnom interesu, što znači da nema akumulaciju dobiti, već su ukupni prihodi jednaki rashodima.

Ciljevi koji treba da budu ispunjeni su:

- zakonitost korišćenja sredstava, korišćenje sredstava za namjene utvrđene Zakonom o morskom dobru,
- koordinacija sa primorskim opštinama u postupku definisanja prioriternih ulaganja, veći stepen komunalnog održavanja i uređenja zone morskog dobra u saradnji sa primorskim opštinama sa planiranjem više sredstava i iz više različitih izvora za ovu namjenu,
- zaštita, očuvanje i uređenje prirodnih plaža i izgradnja novih kupališta, održavanje i unapređenje stanja u zaštićenim prirodnim dobrima u zoni morskog dobra, unapređenje zone kroz integralno upravljanje obalom,
- realizacija važnih infrastrukturnih investicija, realizacija zakonskih obaveza Javnog preduzeća.

Na osnovu ZMD i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, donosi se Godišnji plan korišćenja finansijskih sredstava Javnog preduzeća po sljedećem postupku:

- priprema nacрта Plana u okviru stručne službe Javnog preduzeća;
- usvajanje Plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća;
- dobijanje saglasnosti od Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma;
- dobijanje saglasnosti od Vlade Crne Gore;
- plan korišćenja finansijskih sredstava je osnov za izradu Plana javnih nabavki;
- postupanje i praćenje pozicija iz Plana korišćenja sredstava;
- na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (*bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje i izvještaj menadžmenta*);
- završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća;
- usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i Carina (Ministarstvo finansija i socijalnog staranja);
- sredstva za nerealizovane aktivnosti se prenose u sljedeću godinu i imaju posebnu poziciju u Planu korišćenja sredstava kao „prenesene aktivnosti“.

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti JPMDCG.

Raspodjela prihoda i rashoda se vrši na osnovu godišnjeg Plana korišćenja finansijskih sredstava JPMDCG (na osnovu Zakona o morskom dobru i Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata). Plan se sastoji od:

- investicionih ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- tekućeg održavanja zone morskog dobra (sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima i dr);
- monitoringa i praćenja stanja životne sredine (kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u parkovima prirode, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr);
- ostalih poslovnih rashoda (troškovi struje, vode, telefona, interneta, reklama, zakupa prostorija, kancelarijskog materijala, održavanja higijene i ostali režijski troškovi);
- učešća u međunarodnim projektima (kofinansiranje);
- nabavke osnovnih sredstava (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostalih ličnih primanja zaposlenih;
- prenesenih aktivnosti.

Finansiranje preduzeća vrši se iz budžeta Javnog preduzeća koji obuhvata sljedeće prihode i rashode.

- **Prihodi:**
 - naplata naknade za korišćenje morskog dobra (*kupališta, privremeni objekti, terase, pristaništa, privežišta, sidrišta, objekti na rijeci Bojani, ustupanje luka od lokalnog značaja, i sl*);
 - ostali poslovni prihodi (*naplata garancija, otkup tenderske dokumentacije, izdavanje UT uslova, prihodi od međunarodnih projekata refundacija, donacije i sl*).
- **Rashodi:**

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- investiciona ulaganja (*izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom*);
- tekuća održavanja zone morskog dobra (*sanacije obale, uklanjanje objekata, ugovori sa lokalnim Komunalnim preduzećima, i dr*);
- monitoring i praćenje stanja životne sredine (*kvalitet vode za kupanje, praćenje stanja u rezervatima/parkovima prirode u morskome području, istraživanje i mapiranje bioloških i ekoloških parametara obale i mora, i dr*);
- ostali poslovni rashodi (*troškovi struje, vode, telefona, interneta, reklama, zakupa prostorija, kancelarijskog materijala, održavanja higijene i ostali režijski troškovi*);
- učešće u međunarodnim projektima (*kofinansiranje*);
- nabavka osnovnih sredstava (*nabavka opreme, vozila i dr*);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

6.2. Procjena finansijskih sredstava za zaštićeno područje

Planiranje godišnjeg fiskalnog okvira zasnovano je na ciljevima koji treba da se ostvare. Za procjenu neophodnih sredstava potrebno je napraviti specifikaciju opreme i sistematizaciju radnih mjesta, što će zavisiti od aktivnosti koje će upravljač obavljati. Izgradnju kapaciteta treba razvijati postupno u narednih pet godina, pa se na samom početku ne može očekivati da će upravljač u potpunosti moći sopstvenim

kapacitetima da odgovori na sve zahtjeve. Vežano za planirani razvoj, urađene su projekcije finansijskih pokazatelja za period od jedne fiskalne godine. Uzeti su u obzir trendovi poslovanja u prethodnim godinama, i poslovna politika menadžmenta, vezana za budući rast i razvoj preduzeća.

Finansijska sredstva za rad JPMDCG osiguravaju se iz sopstvenih prihoda.

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti A

KOD	Mjere i aktivnosti	PRIORITET	Dinamika sprovođenja					Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti
			G1	G2	G3	G4	G5	
AA1	Sprovođiti monitoring biocenoza naselja morske trave (<i>Posidonia oceanica</i>) u skladu sa nacionalnim i međunarodnim protokolima.	1	0.00	0.00	0.00	0.00	7.500,00	7.500,00
AA2	Sprovođiti monitoring staništa CARLIT metodom u cilju izračunavanja indexa ekološkog stanja.	1	0.00	0.00	3.500,00	0.00	0.00	3.500,00
AA3	Sprovođiti monitoring brojnosti sunđera <i>Axinella cannabina</i> i analiza koraligena na prostoru PP Stari Ulcinj.	1	0.00	3.000,00	0.00	3.000,00	0.00	6.000,00
AA8	Sprovođiti akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	2	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	10.000,00
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste <i>Pinna nobilis</i> i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	2	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	2.500,00
AA16	Unaprijediti postojeću bazu podataka sa podacima o morskim zaštićenim područjima.	1	3.500,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	7.500,00
UKUPNO:			6.000,00	6.500,00	7.000,00	6.500,00	11.000,00	37.000,00
AB1	Sprovođiti inventarizaciju kopnenih staništa (1240, 5330) značajnih za zaštitu.	1	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.000,00
AB2	Sprovođiti akcije uklanjanja otpada iz pećina i sa plaža u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	2	0,00	0,00	0,00	2.500,00	2.500,00	5.000,00
UKUPNO:			1.000,00	0,00	0,00	2.500,00	2.500,00	6.000,00
UKUPNO Tematska oblast A			7.000,00	6.500,00	7.000,00	9.000,00	13.500,00	43.000,00

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti B

KOD	Mjere i aktivnosti	PRIORITET	Dinamika sprovođenja					Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti
			G1	G2	G3	G4	G5	
BA1	Osmisliti i sprovesti edukativne programe i programe posjećivanja PP Stari Ulcinj.	2	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00	6.000,00
BA2	Sprovesti edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru.	2	0,00	0,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	6.000,00
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	1	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	7.500,00
UKUPNO			4.500,00	4.500,00	3.500,00	3.500,00	3.500,00	19.500,00
BB1	Izraditi foto i video materijal sa područja PP Stari Ulcinj.	1	2.500,00	2.500,00	0,00	2.500,00	0,00	7.500,00
BB2	Izraditi i održavati posebnu web stranicu PP Stari Ulcinj u okviru postojeće web stranice JPMDCG.	1	2.500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	4.500,00
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	2	700,00	700,00	700,00	700,00	700,00	3.500,00
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Stari Ulcinj.	2	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	7.500,00
BB6	Razviti (osmisliti) programe volontiranja.	2	0,00	0,00	0,00	1.000,00	1.000,00	2.000,00
BB8	Osmisliti i sprovesti ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u Parku.	2	0,00	500,00	500,00	500,00	500,00	2.000,00
BB9	Organizovati stručno-naučnu konferenciju sa međunarodnim učesćem.	2	0,00	0,00	0,00	0,00	6.000,00	6.000,00
BB10	Izraditi i održavati mobilnu aplikaciju posvećenu morskim zaštićenim područjima.	2	0,00	7.500,00	7.500,00	0,00	0,00	15.000,00
UKUPNO			7.200,00	13.200,00	10.700,00	6.700,00	10.200,00	48.000,00
BC1	Redovno održavanje postojeće informativne table.	1	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	5.000,00

Park prirode Stari Ulcinj – Plan upravljanja 2023-2027. godine

BC3	Izraditi Analizu mogućnosti uspostavljanja zona ronjenja i definisati kriterijume za korisnike.	2	0,00	8.000,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00
BC4	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza.	1	1.400,00	1.400,00	1.400,00	1.400,00	1.400,00	7.000,00
BC5	Izraditi studiju za definisanje lokacija sidrenja i postavljanja eko bova na području Parka prirode Stari Ulcinj.	1	0,00	12.000,00	0,00	0,00	0,00	12.000,00
UKUPNO:			2.400,00	22.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	32.000,00
UKUPNO Tematska oblast B			14.100,00	40.100,00	16.600,00	12.600,00	16.100,00	99.500,00

Godišnji troškovi po tematskoj oblasti C

KOD	Mjere i aktivnosti	PRIORITET	Dinamika sprovođenja					Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti
			G1	G2	G3	G4	G5	
CA2	Inicirati i učestvovati na nacionalnim i međunarodnim radionicama, obukama i sastancima sa temom upravljanja morskim zaštićenim područjima.	2	0,00	3.000,00	0,00	3.000,00	0,00	6.000,00
CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru sa ciljem razmjene iskustava.	2	4.000,00	0,00	4.000,00	0,00	4.000,00	12.000,00
CA4	Organizovati i učestvovati na obukama za korišćenje i rad u GIS bazama podataka.	2	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	5.000,00
UKUPNO			5.000,00	4.000,00	5.000,00	4.000,00	5.000,00	23.000,00
CB1	Obezbijediti plovilo za vršenje kontrole sa morske strane zaštićenog područja.	1	66.666,00	0,00	0,00	0,00	0,00	66.666,00
CB2	Obezbijediti uniformu i za lice zaduženo za poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra – zaštitara.	1	0,00	5.000,00	0,00	0,00	5.000,00	10.000,00
CB3	Obezbijediti opremu za svakodnevni rad zaštitara na terenu (dvočlen, fotoaparati, megafon, pištaljka i sl).	1	2.666,67	0,00	2.666,67	0,00	2.666,67	8.000,00

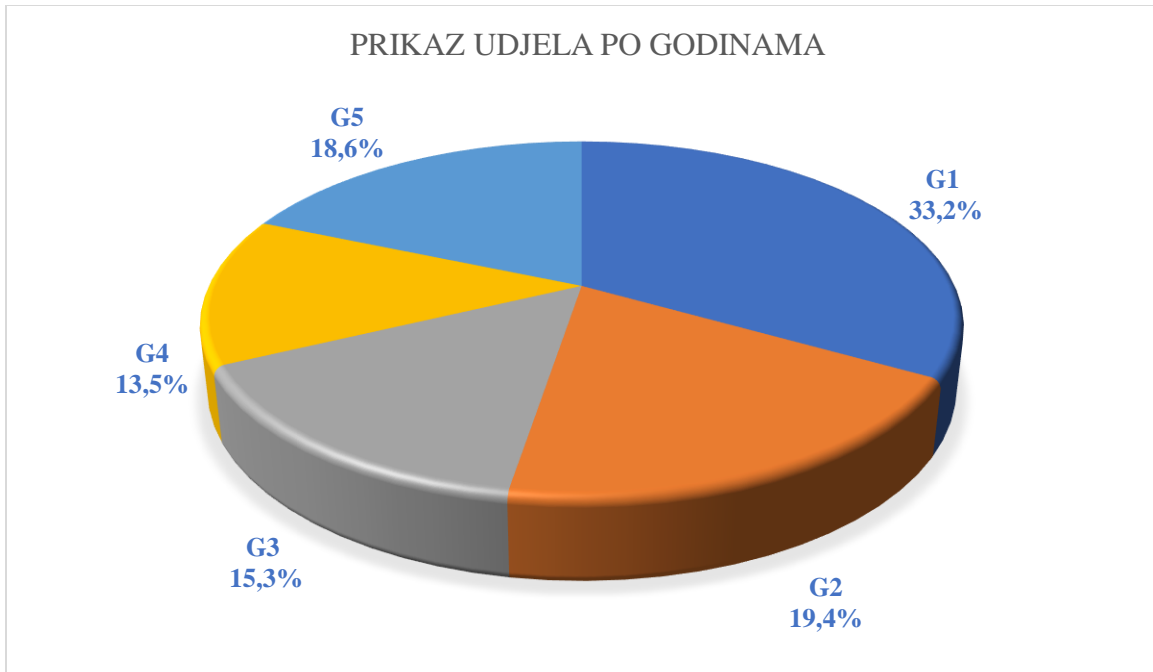
Park prirode Stari Ulcinj – Plan upravljanja 2023-2027. godine

CB4	Obezbijediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Stari Ulcinj (foto kamera, foto zamke, lap top, dron, jetski itd).	2	11.000,00	0,00	11.000,00	11.000,00	11.000,00	44.000,00
CB5	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	2	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	1.000,00
CB6	Obezbijediti eko bove za sidrenje plovila.	2	0,00	5.750,00	5.750,00	5.750,00	5.750,00	23.000,00
UKUPNO			80.532,67	10.950,00	19.616,67	16.950,00	24.616,67	152.666,00
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Stari Ulcinj u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog.	2	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	2.500,00
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama.	2	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	5.000,00
UKUPNO			1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	1.500,00	7.500,00
UKUPNO Tematska oblast C			87.032,67	16.450,00	26.116,67	22.450,00	31.116,67	183.166,00

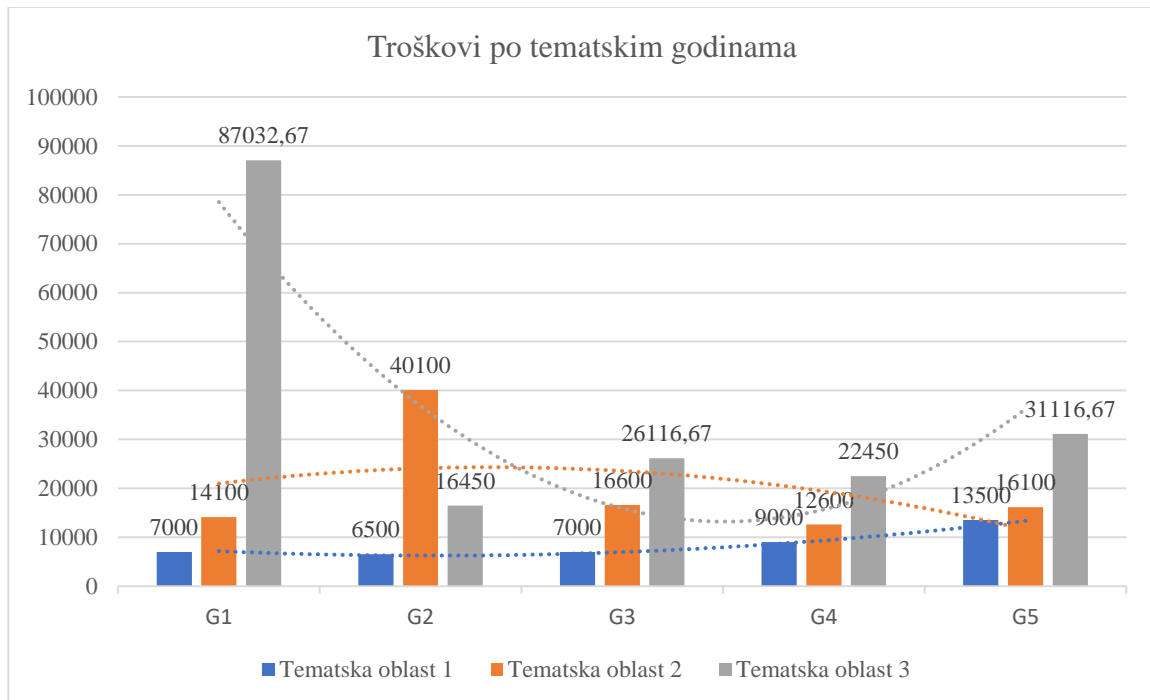
Ukupna sredstva potrebna za sprovođenje Plana upravljanja između 2023. i 2027. godine iznose 325,666.00 EUR, što je i prikazano sa sumarnim pregledom u donjoj tabeli i grafički predstavljeno na slici.

Tabela br. 12: Raspodjela ukupnih troškova PU u petogodišnjem periodu

	G1	G2	G3	G4	G5	UKUPNO	Postotak
Tematska obalast A	7.000,00	6.500,00	7.000,00	9.000,00	13.500,00	43.000,00	13,2%
Tematska obalast B	14.100,00	40.100,00	16.600,00	12.600,00	16.100,00	99.500,00	30,5%
Tematska obalast C	87.032,67	16.450,00	26.116,67	22.450,00	31.116,67	183.166,00	56,3%
UKUPNO	108.132,67	63.050,00	49.716,67	44.050,00	60.716,67	325.666,00	100,00%
<i>Postotak</i>	33,2%	19,4%	15,3%	13,5%	18,6%	100,00%	

Grafikon br. 2: Prikaz raspodjele ukupnih troškova po godinama

Grafikon br. 3: Prikaz raspodjele ukupnih troškova po godinama i temama

U nastavku su date odnosne tabele sa proračunom sredstava po aktivnostima i temama, kao i procjena ukupnih troškova realizacije Plana upravljanja Parkom prirode Stari Ulcinj.

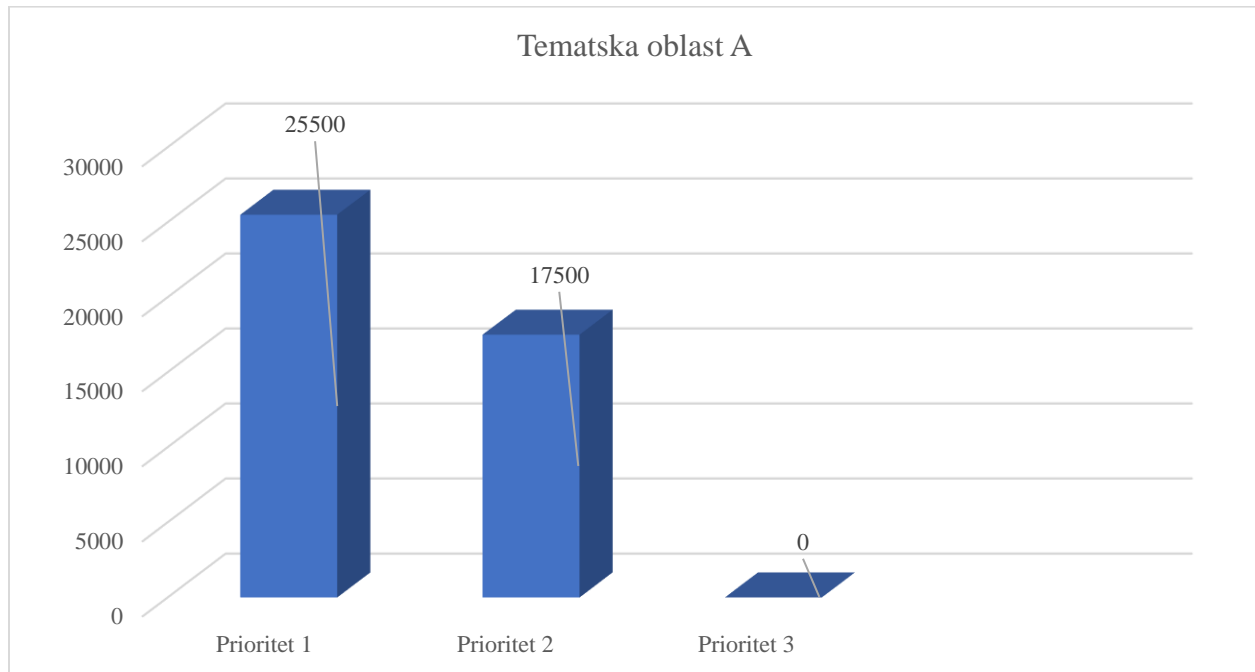
Prikaz troškova sprovođenja aktivnosti tematske oblasti A: „Prirodne vrijednosti”

KOD	Mjere i aktivnosti	PRIORITET	Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti
AA1	Sprovesti monitoring biocenoza naselja morske trave (<i>Posidonia oceanica</i>) u skladu sa nacionalnim i međunarodnim protokolima.	1	7.500,00
AA2	Sprovesti monitoring staništa CARLIT metodom u cilju izračunavanja indexa ekološkog stanja.	1	3.500,00
AA3	Sprovesti monitoring brojnosti sunđerera <i>Axinella cannabina</i> i analiza koraligena na prostoru PP Stari Ulcinj.	1	6.000,00
AA4	Prikupljati dostupne podatke monitoringa stanja morske sredine od AZZZS.	3	0,00
AA5	Uspostaviti i sprovesti redovnu kontrolu sidrenja/aktivnosti iznad naselja morske trave (<i>Posidonia oceanica</i>) u II Zoni zaštite.	1	0,00
AA6	Prikupljati dostupne podatke monitoringa invazivnih morskih vrsta.	3	0,00
AA7	Učestvovati u realizaciji Programa monitoring otpada u moru, prema potrebama i mogućnostima.	3	0,00
AA8	Sprovesti akcije uklanjanja otpada iz mora u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	2	10.000,00
AA9	Podsticati sektor ribarstva u praćenju stanja ribljih populacija na području PP Stari Ulcinj.	1	0,00
AA10	Voditi evidenciju o ribarskim aktivnostima u području PP Stari Ulcinj.	1	0,00
AA11	Evidentirati pojavljivanje zaštićenih vrsta riba, morskih gmizavaca i sisara.	3	0,00
AA12	Prikupljati dostupne podatke monitoringa ptica.	3	0,00
AA13	Sarađivati s IBM u cilju inventarizacije vrste <i>Pinna nobilis</i> i na osnovu rezultata inicirati reviziju statusa vrste.	2	2.500,00
AA14	Pratiti čovjekov uticaj na morski ekosistem PP Stari Ulcinj na osnovu sanitarnog kvaliteta morske vode.	2	0,00
AA15	Prikupljati dostupne podatke o speleološkim objektima na području PP Stari Ulcinj.	1	0,00
AA16	Unaprijediti postojeću bazu podataka sa podacima o morskim zaštićenim područjima.	1	7.500,00
UKUPNO Podtema AA			37.000,00
AB1	Sprovesti inventarizaciju kopnenih staništa (1240, 5330) značajnih za zaštitu.	1	1.000,00
AB2	Sprovesti akcije uklanjanja otpada sa plaža u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama.	2	5.000,00
AB3	Revidovati Atlas crnogorskih plaža i kupališta u cilju prepoznavanja kupališta koja se nalaze u zaštićenom području PP Stari Ulcinj.	1	0,00
AB4	Inicirati i učestvovati u reviziji Programa privremenih objekata u zoni morskog dobra uvažavajući ograničenja aktivnosti shodno režimu zaštite III stepena.	1	0,00
AB5	Revidovati Ugovore sa zakupcima kupališta u zaštićenom području PP Stari Ulcinj sa ciljem	1	0,00

	prepoznavanja mjera zaštite životne sredine ovog područja.		
AB6	Sarađivati sa UIP u cilju kontrole poštovanja predviđenih mjera zaštite životne sredine na kupalištima u prostoru PP Stari Ulcinj.	3	0,00
UKUPNO Podtema AB			6.000,00
UKUPNO Tematska oblast A			43.000,00

Tabela br. 13: Pregled ukupnih troškova po upravljačkim prioritetima za tematsku oblast A

Prioritet	Tematska oblast A		Ukupno
	Podtema AA	Podtema AB	
Prioritet 1	24.500,00	1.000,00	25.500,00
Prioritet 2	12.500,00	5.000,00	17.500,00
Prioritet 3	0	0	0
UKUPNO	37.000,00	6.000,00	43.000,00

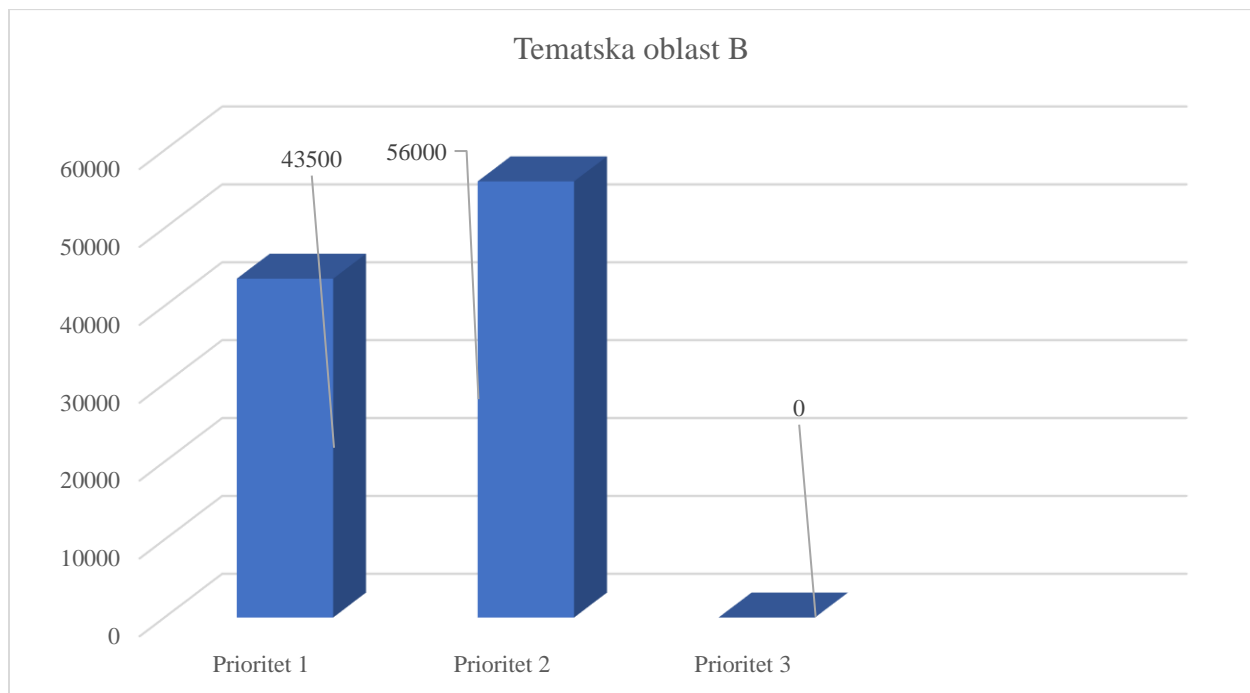
Grafikon br. 4: Prikaz raspodjele ukupnih troškova prikazano prema prioritetima za tematsku oblast A

Prikaz troškova sprovođenja aktivnosti tematske oblasti B: „Edukacija i promocija”

KOD	Mjere i aktivnosti	PRIORITET	Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti
BA1	Osmisliti i sprovesti edukativne programe i programe posjećivanja PP Stari Ulcinj.	2	6.000,00
BA2	Sprovesti edukativne programe namijenjene akterima u turističkom sektoru.	2	6.000,00
BA3	Uspostaviti saradnju sa osnovnim i srednjim školama u cilju sprovođenja edukativnih aktivnosti za učenike.	1	7.500,00
BA4	Inicirati uvrštavanje teme morskih zaštićenih područja u zvanične programe edukacije turističkih vodiča.	1	0,00
BA5	Podsticati lokalnu turističku organizaciju na očuvanje tradicionalog nasljeđa kroz razni kulturno-zabavni program.	3	0,00
UKUPNO Podtema BA			19.500,00
BB1	Izraditi foto i video materijal sa područja PP Stari Ulcinj.	1	7.500,00
BB2	Izraditi i održavati posebnu web stranicu PP Stari Ulcinj u okviru postojeće web stranice JPMDCG.	1	4.500,00
BB3	Otvoriti i održavati profile PP Stari Ulcinj na društvenim mrežama Instagram i Facebook.	1	0,00
BB4	Uspostaviti i obilježavati Dan PP Stari Ulcinj.	2	3.500,00
BB5	Izraditi promotivno-edukativni materijal o vrijednostima PP Stari Ulcinj.	2	7.500,00
BB6	Razviti (osmisliti) programe volontiranja.	2	2.000,00
BB7	Inicirati učešće u TV i radio emisijama koje imaju za cilj informisanje javnosti o značaju i zaštiti PP Stari Ulcinj.	2	0,00
BB8	Osmisliti i sprovesti ankete po pitanju stepena zadovoljstva posjetilaca prilikom boravka u PP Stari Ulcinj.	2	2.000,00
BB9	Organizovati stručno-naučnu konferenciju sa međunarodnim učešćem.	2	6.000,00
BB10	Izraditi i održavati mobilnu aplikaciju posvećenu morskim zaštićenim područjima.	2	15.000,00
UKUPNO Podtema BB			48.000,00
BC1	Redovno održavati postojeće informativne table.	1	5.000,00
BC2	Inicirati postavljanje putokaza za PP Stari Ulcinj na glavnim putevima.	3	0,00
BC3	Izraditi Analizu mogućnosti uspostavljanja zona ronjenja i definisati kriterijume za korisnike.	2	8.000,00
BC4	Obnoviti staru i postaviti novu posjetiteljsku infrastrukturu duž šetališnih staza.	1	7.000,00
BC5	Izraditi studiju za definisanje lokacija sidrenja i postavljanje eko bova na području Parka prirode Stari Ulcinj.	1	12.000,00
UKUPNO Podtema BC			32.000,00
UKUPNO Tematska oblast B			99.500,00

Tabela br. 14: Pregled ukupnih troškova po upravljačkim prioritetima za tematsku oblast B

Prioritet	Tematska oblast B			Ukupno
	Podtema BA	Podtema BB	Podtema BC	
Prioritet 1	7.500,00	12.000,00	24.000,00	43.500,00
Prioritet 2	12.000,00	36.000,00	8.000,00	56.000,00
Prioritet 3	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	19.500,00	48.000,00	32.000,00	99.500,00

Grafikon br.5: Prikaz raspodjele ukupnih troškova prikazano prema prioritetima za tematsku oblast B

Prikaz troškova sprovođenja aktivnosti tematske oblasti C: „Kapaciteti upravljača i saradnje”

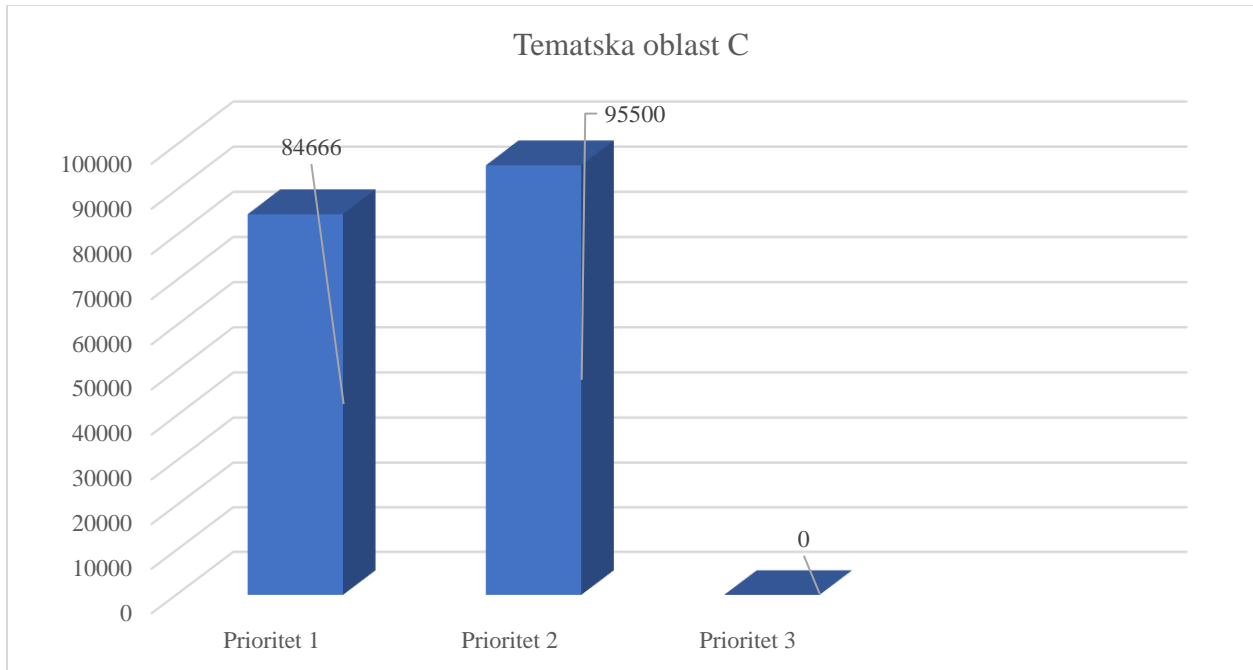
KOD	Mjere i aktivnosti	PRIORITET	Indikativna procjena sredstava potrebna za sprovođenje mjera i aktivnosti
CA1	Prilagoditi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta potrebama upravljanja morskim zaštićenim područjem.	1	0.00
CA2	Inicirati i učestvovati na nacionalnim i međunarodnim radionicama, obukama i sastancima sa temom upravljanja morskim zaštićenim područjima.	2	6.000,00

Park prirode Stari Ulcinj – Plan upravljanja 2023-2027. godine

CA3	Inicirati i realizovati posjetu zaštićenim područjima u moru u cilju razmjene iskustava.	2	12.000,00
CA4	Organizovati i učestvovati na obukama za korišćenje i rad u GIS bazama podataka.	2	5.000,00
UKUPNO Podtema CA			23.000,00
CB1	Obezbijediti plovilo za vršenje kontrole sa morske strane zaštićenog područja.	1	66.666,00
CB2	Obezbijediti uniformu za lice zaduženo za poslove čuvanja zaštićenog prirodnog dobra – zaštitara.	1	10.000,00
CB3	Obezbijediti opremu za svakodnevni rad zaštitara na terenu (<i>dvogled, fotoaparati, megafon, pištaljka i sl.</i>).	1	8.000,00
CB4	Obezbijediti i održavati opremu upravljača za sprovođenje kontrole područja PP Stari Ulcinj (<i>foto kamere, foto zamke, lap top, dron...</i>).	2	44.000,00
CB5	Obezbijediti obuku zaposlenima JPMD za korišćenje drona.	2	1.000,00
CB6	Obezbijediti eko bove za sidrenje plovila.	2	23.000,00
UKUPNO Podtema CB			152.666,00
CC1	Formirati savjetodavno tijelo PP Stari Ulcinj u saradnji sa organizacijama i institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, te održavati redovne sastanke istog.	2	2.500,00
CC2	Inicirati i održavati učlanjenje JPMDCG u međunarodnim organizacijama.	2	5.000,00
CC3	Inicirati saradnju s Opštinama Bar i Ulcinj u cilju izrade Plana zaštite od požara.	1	0,00
CC4	Inicirati i učestvovati u postupcima izmjene i donošenja zakonskih i podzakonskih akata, te planskih dokumenata relevantnih za morska zaštićena područja.	1	0,00
CC5	Inicirati uključivanje JPMDCG kao aktera u radu komisija i radnih tijela koja donose odluke u vezi sa zaštićenim područjima.	1	0,00
UKUPNO Podtema CC			7.500,00
UKUPNO Tematska oblast C			183.166,00

Tabela br. 15: Pregled ukupnih troškova po upravljačkim prioritetima za tematsku oblast C

<i>Prioritet</i>	<i>Tematska oblast C</i>			<i>Ukupno</i>
	<i>Podtema CA</i>	<i>Podtema CB</i>	<i>Podtema CC</i>	
Prioritet 1	0,00	84.666,00	0,00	84.666,00
Prioritet 2	23.000,00	68.000,00	7.500,00	98.500,00
Prioritet 3	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO	23.000,00	152.666,00	7.500,00	183.166,00

Grafikon br. 6: Prikaz raspodjele ukupnih troškova prikazano prema prioritetima za tematsku oblast C

Konačno, u nastavku se daje ukupan pregled svih troškova po prioritetima i tematskim oblastima za petogodišnji period, kao i procentualni iznos pojedinačnih troškova u ukupnom budžetu.

Tabela br. 16: Pregled ukupnih troškova prema upravljačkim prioritetima i temama Plana Upravljanja

Prioritet/tema	Prioritet 1	Prioritet 2	Prioritet 3	Ukupno	Udio
Tematska oblast A	25.500,00	17.500,00	0,00	43.000,00	13,2%
Tematska oblast B	43.500,00	56.000,00	0,00	99.500,00	30,5%
Tematska oblast C	84.666,00	98.500,00	0,00	183.166,00	56,3%
UKUPNO	153.666,00	172.000,00	0,00	325.666,00	100%
Udio	47, 2%	52, 8%	0%	100%	

Grafikon br. 7: Prikaz udjela troškova po prioritetima

Grafikon br. 8: Prikaz udjela troškova po tematskim oblastima

Proračun troškova pored aktivnosti napravljen je i za troškove redovnog poslovanja na godišnjem nivou (služba zaštite, zimovnik, registracija servis i amortizacija) za PP Stari Ulcinj i prikazan je u narednoj tabeli.

Tabela br. 17: Godišnji režijski troškovi (u EUR)

Trošak	Jedinica mjere	Jedinična cijena (u EUR)	Ukupno
Služba zaštite			
Upravljač – rukovodilac (12 mjeseci) (1/3)	1	1.800,00	7.200,00
Izvršioци na poslovima zaštite (12 mjeseci)	3	870,00	31.320,00
Troškovi prevoza	3	60,00	2.160,00
Zimovnik (1/3)	godišnje	2.500,00	835,00
Registracija (1/3)	godišnje	2.000,00	667,00
Servis (1/3)	godišnje	4.000,00	1.334,00
Amortizacija plovila (1/3)	godišnje	21.150,00	7.050,00
Troškovi goriva (1/3)	godišnje	30.000,00	10.000,00
		UKUPNO	60.566,00

*vrijednosti su u bruto iznosu

Planiran je jedan rukovodilac i po tri zaštitara za svako zaštićeno područje. Zajednički troškovi za sva tri zaštićena morska područja (zarada rukovodioca, zimovnik za plovilo, registracija plovila, servis, amortizacija plovila i troškovi goriva) su podijeljeni srazmjerno broju morskih zaštićenih područja, pa se shodno navedenom, u planiranim rashodima svakog područja prikazuje 1/3 navedenih troškova.

Shodno navedenom, ukupna sredstva potrebna za sprovođenje Plana upravljanja u periodu od 2023-2027. godine iznose 628,496.00 EUR. Od navedenog iznosa, rashodi za sprovođenje akcijskog plana iznose 325,666.00 EUR, a rashodi poslovanja – režijski troškovi iznose 302,830.00 EUR (5 x 60.566 EUR – godišnji režijski troškovi).

Postoji mogućnost da se dio Planom predviđenih aktivnosti finansira iz raznih fondova Evropske unije, projekata, nacionalnih fondova, donacija i sponzorstava.

7. LITERATURA

1. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, *Studija zaštite za zaštićeno područje „Stari Ulcinj” – predlog*, Podgorica 2021
2. Druga nacionalna strategija biodiverziteta sa akcionim planom (2016 - 2020)
3. Javna ustanova Park prirode Telašćica, *Park prirode Telašćica PLAN UPRAVLJANJA 2012.-2022*, oktobar 2012.
4. Nacionalna Strategija biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2010 – 2015. godine
5. Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore, 2014
6. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
7. Odluka o proglašenju zaštićenog područja Parka prirode Stari Ulcinj („*Službeni list Crne Gore*”, br. 015/22 od 11.02.2022)
8. Pravilnik o bližim uslovima koje mora da ispunjava upravljač zaštićenog prirodnog dobra mne179336.pdf (fao.org)
9. Statut Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore.pdf (morskodobro.me)
10. UNEP/MAP, RAC/SPA, IUCN, (2014), Crna Gora i zaštićena morska područja - procjena pravnog i institucionalnog okvira za očuvanje obalne i morske biološke raznovrsnosti i uspostavljanje zaštićenih područja u moru
11. Zakon o zaštiti prirode („*Službeni list Crne Gore*“, br. 054/16 od 15. 08. 2016, 018/19 od 22. 03. 2019)

8. PRILOZI

Prilog 1.

Opis granica, zaštitne zone sa spiskom katastarskih parcela zaštićenog područja po režimima zaštite

Opis administrativnih granica

Granica integrisanog obalnog i morskog zaštićenog područja Stari Ulcinj kreće od južne strane Karastanovog rta na sjeveru, od tačke sa koordinatama 6595349,52 i 4650815,62 na k.p. 4292/1 KO Kunje odakle presijecajući navedenu k.p. izlazi na istočnu stranu, te katastarska parcela izlazi na tačku sa koordinatama 659371,41 i 4650812,83, odakle skreće u pravcu juga prateći istočnu ivicu k.p.4292/1 KO Kunje; 1095/1,10009, 807 KO Kruče, dio k.p. 1036/1(potok) koji presijeca na tačkama sa koordinatama 6595772,04 i 4649246,21; 6595770, 66 i 4649243,44, nakon čega se granica nastavlja u pravcu juga istočnim ivicama k.p. 997, 1017 u KO Kruče, 933 u KO Krute Ulcinjske i 7891 u KO Ulcinj koju presijeca na tački sa koordinatama 6596647, 23 i 4646723,41; 6596648, 25 i 4646721, 95. Sa ove tačke granica nastavlja obalnom linijom u pravcu jugozapada kratko obalom do tačke sa koordinatama 6596640, 25 i 4646713,70 na k.p. 7891 KO Ulcinj sa koje granica nastavlja morskim putem u pravcu zapada do tačke sa koordinatama 6594883,60 i 4646249,35 koja se nalazi na udaljenosti od oko 1 nautičke milje (NM), odakle granica nastavlja u pravcu sjeverozapada do tačke sa koordinatama 6592958,09 i 4646717,94 na koji se lomi u pravcu sjevera i ide do tačke sa koordinatama 6593162,93 i 465893,79 sa koje se lomi u pravcu istoka ka obali i preko tačke sa koordinatama 6595223,19 i 4650839,09 izlazi na početak granične linije na obali na k.p. 4292/1 KO Kunje na tački sa koordinatama 6595349,52 i 4650815,62.

Ukupna dužina (administrativne) granice integrisanog obalnog i morskog zaštićenog područja Stari Ulcinj iznosi: 17622 m (17,62 km).

Površina zaštićenog područja Stari Ulcinj iznosi: 9291601 m² (929,16 ha).

Opis zona zaštite sa spiskom pripadajućih parcela

Opis granica zone zaštite II stepena

Zona sa režimom zaštite II stepena (= II zona zaštite) izdvojena je u morskom dijelu zaštićenog područja i prostire se u sljedećim prostornim cjelinama (geografskim područjima – zonama):

1. okolina ostrva Stari Ulcinj sa Hladnom uvalom i sjevernom stranom uvale Kruče,
2. priobalna zona Mavrijana od uvale Doce do sjevernog kraja plaže Valdanos obuhvatajući rt Rep, uvalu Latova njiva, uvalu Udovica i uvalu Vučija jama.

Granica prve prostorne cjeline Okolina ostrva Stari Ulcinj sa Hladnom uvalom i sjevernom stranom uvale počinje sa obalne linije k.p. 1095/1 KO Kruče sa tačke sa koordinatama 6595037,67 i 4650298,54 i ide morskim putem do tačke sa koordinatama 6594988,57 i 4650242,60 odakle granica skreće u pravcu jugoistoka linijom koja je udaljena 50 m od obale do tačke sa koordinatama 6595734,64 i 4649830,57 sa koje granica skreće u pravcu zapada i sjeverozapada preko tačke sa koordinatama 6595160,26 i

4649776,36; 6594812,04 i 4650358,21; 6594453,83 i 4650457,22; 6594460,34 i 4650663,66; 6594950,51 i 4650586,18; 6595170,52 i 4650682,62 i 6592204,35 i 4650785,02; 6595219,70 i 4650821,64 i 6595290,68 i 4650821,36 sa kojeg granica skreće u pravcu juga linijom koja je udaljena 50 m od obalne linije do tačke sa koordinatama 6595444,27 i 4650659,03 sa koje izlazi na obalnu liniju na tački sa koordinatama 6595410,46 i 4650522,39 na k.p. 1095/1 KO Kruče, odakle granica nastavlja obalnom linijom u pravcu zapada i jugozapada istočnom stranom k.p. 1095/1 KO Kruče, do početne tačke sa koordinatama 6595037,67 i 4650298,54. II (druga) zona zaštite u ovoj prostornoj cjelini ne obuhvata ostrvo Stari Ulcinj.

Granica druge prostorne cjeline: priobalna zona Mavrijana od uvale Doce do sjevernog kraja plaže Valdanos obuhvatajući rt Rep, uvalu Latova njiva, uvalu Udovica i uvalu Vučija jama počinje iz uvale Doca sa obalne linije sa tačke sa koordinatama 6595666,42 i 4649166,86 na istočnoj strani k.p. 1017 KO Kruče, odakle granica prati obalnu liniju istočnom stranom k.p. 1017 KO Kruče, 933 KO Krute Ulcinjske i 7891 KO Ulcinj do tačke sa koordinatama 6596640,25 i 4646713,70 sa koje granica skreće u pravcu zapada i sjeverozapada preko tačke sa koordinatama: 6596344,51 i 4646592,17; 6595341,65 i 4647491,98; 6594472,21 i 4648779,78; 6595180,96 i 4649401,89 nakon koje granica izlazi na obalnu liniju na k.p. 1017 na tački sa koordinatama 6595666,42 i 4649166,86; 6595341,65 i 4647491,98; 6594472,21 i 4648779,78; 6595180,96 i 4649401,89 nakon koje granica izlazi na obalnu liniju na k.p. 1017 na tački sa koordinatama 6595666,42 i 4649166,86. Ukupna dužina granice zone sa režimom zaštite II stepena u dvije gorenavedene prostorne cjeline iznosi: 16,936 m (5,760 + 11,176).

Ukupna površina zona sa režimom zaštite II stepena u dvije gorenavedene prostorne cjeline, iznosi: 1,124.785 m² (112.48 ha) (700.738 m² + 424.047 m²).

Zona sa režimom zaštite II stepena (= II zona zaštite) pored morskog dijela uključuje i pećine koje nisu geodetski snimljene radi čega su njihove lokacije uključene u pripadajući dio obalne linije II zone zaštite.

Opis granica zone zaštite III stepena

Dio zaštićenog područja koji je izdvojen u zonu režimom zaštite III stepena (= III zona zaštite) čine dvije cjeline: kopnena i morska.

Granica kopnene cjelina sa režimom zaštite III stepena (= III zona zaštite) prati obalnu liniju obuhvatajući morske klifove, ali i stijene i padine velikog nagiba, sa koje skreće u pravcu zapada i sjeverozapada obalnom linijom preko istočne strane k.p. 7891 KO Ulcinj; k.p. 933 KO Krute Ulcinjske; k.p. 1017, k.p. 997, k.p. 807, k.p. 1009 i k.p. 1095/1 sve u KO Kruče; i k.p. 4292/1 KO Kunje opština Bar do početne tačke koja se nalazi na tački sa koordinatama 6595349,52 i 4650815,62.

Kopnenoj cjelini zone sa režimom zaštite III stepena (= III zona zaštite) pripadaju sljedeće katastarske parcele: k.p. 7891 KO Ulcinj, k.p. 933 KO Krute Ulcinjske, k.p. 1017, 997, 807, 1009 i 1095/1 sve u KO Kruče i k.p. 4292/1 KO Kunje.

Granica morske cjeline sa režimom zaštite III stepena (= III zona zaštite) obuhvata akvatorijum između obalne linije i administrativne granice zaštićenog područja na udaljenosti od oko 1 NM, isključujući gorenavedene dvije cjeline/lokacije (1. okolina ostrva Stari Ulcinj sa Hladnom uvalom i sjevernom stranom uvale Kruče i 2. priobalna zona Mavrijana od uvale Doce do sjevernog kraja plaže Valdanos) koje su izdvojene u II zonu zaštite. čiji je opis granica dat u prethodnom potpoglavlju.

Granica morske cjeline sa režimom zaštite III stepena (= III zona zaštite) počinje sa obalne linije sa tačke sa koordinatama 6595349,52 i 4650815,62 na istočnoj strani k.p. 4292/1 KO Kunje sa koje granica ide u pravcu zapada preko tačke sa koordinatama 6595223,19 i 4658389,09 do tačke sa koordinatama 6593162,93 i 4650893,79, na kojoj se granica lomi u pravcu juga i jugoistoka preko tačke sa koordinatama 6592958,09 i 4648717,94 do tačke sa koordinatama 6594883,60 i 4646249,35 na kojoj skreće u pravcu istoka i izlazi na tački sa koordinatama 6596344,51 i 4646592,17 koja je udaljena 316 m od obalne linije. Od obalne linije granica skreće u pravcu sjeverozapada i sjeveroistoka graničnom linijom druge zone zaštite preko tačaka sa koordinatama 6595341,65 i 4647491,98; 6594472,21 i 4648779,78; 6595180,96 i 4649401,89, nakon koje granica izlazi na obalnu liniju na k.p. 1017 na tački sa koordinatama 6595666,42 i 4649166,86, odakle granica nastavlja u pravcu sjevera obalnom linijom k.p. 1017, 997, k.p. 1036/1 (ušće potoka u more), k.p. 807, k.p. 10009, k.p. 1095/1 sve u KO Kruče do tačke sa koordinatama 6595037,67 i 4650258,54 na kojoj granica napušta obalnu liniju i vraća se u pravcu jugoistoka linijom koja prati obalnu liniju na udaljenosti od 50 m do tačke sa koordinatama 6595734,64 i 4649830,57 sa koje granica oštro skreće u pravcu zapada, sjeverozapada i sjevera preko tačaka koje imaju koordinate: 6595160,26 i 4649776,36; 6594812,04 i 4650358,21; 6594453,83 i 4650457,22; 6594460,34 i 4650663,66; 6594950,51 i 4650586,186595170,52 i 4650682,62 i 6592204,35 i 4650785,02; 6595219,70 i 4650821,64 i 6595290,68 i 4650821,36 sa kojeg granica skreće u pravcu juga linijom koja je udaljena 50 m od obalne linije do tačke sa koordinatama 6595444,27 i 4650659,03 sa koje izlazi na obalnu liniju na tački sa koordinatama 6595410,46 i 4650522,39 na k.p. 1095/1 KO Kruče. Granica zatim nastavlja u pravcu istoka i sjevera obalnom linijom istočnom stranom k.p. 1095/1 KO Kruče I 4292/1 KO Kunje do početne tačke sa koordinatama 6595349,52 i 4650815,62 na istočnoj strani k.p. 4292/1 KO Kunje.

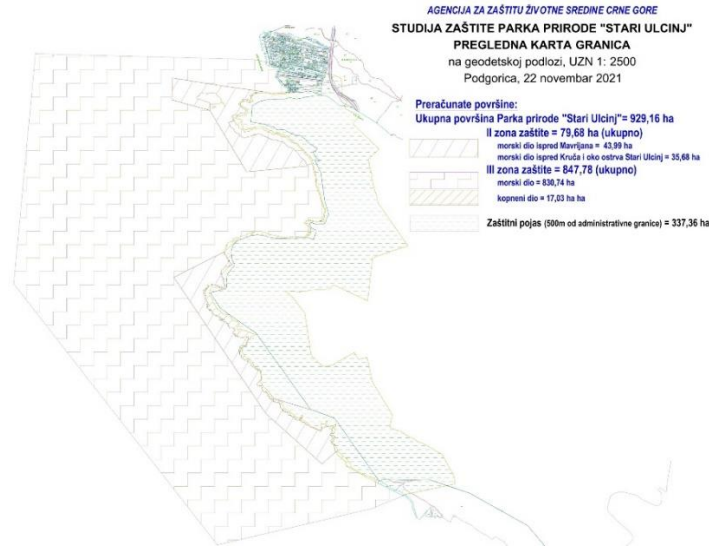
Ukupna dužina granice zone sa režimom zaštite III stepena u iznosi 38,607 m, od čega 20,284 m pripada morskoj, a 18,323 m kopnenoj cjelini računajući njihovu (zajedničku) obalnu liniju u okviru kopnene cjeline.

Ukupna površina zona sa režimom zaštite III stepena iznosi: 8,149.523 m² odnosno 814.95 ha, od čega 7,979.158 m² (797.92 ha) pripada morskoj, a 170.365 m² (17.03 ha) kopnenoj cjelini.

Opis granica zaštitnog pojasa

Zaštitni pojas zaštićenog područja se formira u kopnenom dijelu u obuhvatu koji je udaljen 500 m linearno u odnosu na administrativnu granicu zaštićenog područja uz prilagođavanje njegove konturne linije postojećim naseljima/izgrađenim površinama.

Površina zaštitnog pojasa iznosi 337.36 ha.

Pojednostavljen grafički prikaz granica i zona zaštite integrisanog obalnog i morskog zaštićenog područja Stari Ulcinj na geodetskoj podlozi

Prilog 2.

Pregled bentosnih vrsta flore i faune na području Stari Ulcinj

Latinski naziv vrste	SPAMI protokol	EU Direktiva 92/43/EEC	Status u Crnoj Gori
<i>Posidonia oceanica</i> (Linnaeus) Delile, 1813	X	X	X
<i>Cymodocea nodosa</i> (Ucria) Ascherson, 1870	X		X
<i>Cystoseira amentacea</i> Montagne, 1846	X		X
<i>Cystoseira spinosa</i> Sauvageau, 1912	X		
<i>Cystoseira foeniculacea</i> (Linnaeus) Greville, 1830	X		
<i>Cystoseira corniculata</i> (Turner) Zanardini, 1841	X		
<i>Lithophyllum byssoides</i> (Lamarck) Foslie, 1900	X		
<i>Cladocora caespitosa</i> (Linnaeus, 1767)	X		X
<i>Paracentrotus lividus</i> (Lamarck, 1816)	X		
<i>Ophidiaster ophidianus</i> (Lamarck, 1816)	X		X
<i>Holothuria tubulosa</i> Gmelin, 1788			X
<i>Lithophaga lithophaga</i> (Linnaeus, 1758)	X	X	X
<i>Pinna nobilis</i> (Linnaeus, 1758)	X	X	X
<i>Luria lurida</i> (Linnaeus, 1758)	X		X
<i>Paliurus elephas</i> (Fabricius, 1787)	X		
<i>Axinella damicornis</i> (Esper, 1794)			X
<i>Axinella cannabina</i> (Esper, 1794)	X		X
<i>Sarcotragus foetidus</i> Schmidt, 1862	X		
<i>Aplysina</i> sp.	X		X
<i>Axinella verrucosa</i> (Esper, 1794)			X
<i>Spongia (Spongia) officinalis</i> Linnaeus, 1759	X		X
<i>Spongia (Spongia) lamella</i> Linnaeus, 1759	X		
<i>Tonna galea</i> (Linnaeus, 1758)	X		X
<i>Tursiops truncatus</i> (Montagu, 1821)	X	X	X
<i>Monachus monachus</i> (Hermann, 1779)	X	X	X
<i>Carreta carreta</i>			

Prilog 3.

Biljne vrste po stanišnim tipovima

Od uvale Hladna Utjeha do kraja Kruča – plaža Dolce

1240 – *Allium ameloprasum*, *Crithmum maritimum*, *Limonium cancellatum*, *Inula crithmoides*, *Helichrysum italicum*, *Reichardia picroides*, *Euphorbia* sp., *Centaurea glaberrima*, *Globularia meridionalis*, *Convolvulus cantabricus*, *Tripholium* sp., *Dittrichia viscosa* (L.) Greuter, *Myrtus communis* L., *Spartium junceum* L., *Ephedra foeminea* Forssk., *Phillyrea latifolia* L., *Phlomis fruticosa* L., *Pistacia lentiscus* L., *Pistacia terebinthus* L., *Quercus ilex* L., *Satureja montana* L.

9340 – *Quercus ilex*, *Arbutus unedo*, *Prillyrea latifolia*, *Smilax aspera*, *Quercus coccifera*, *Juniperus oxycedrus*, *Myrtus communis* L., *Fraxinus ornus* L., *Pistacia lentiscus* L., *Punica granatum* L., *Pyrus spinosa* Forssk.

1210 – *Euphorbia* sp., *Vitex agnus-castus*, *Arbutus unedo* L., *Crithmum maritimum* L., *Dittrichia viscosa* (L.) Greuter, *Myrtus communis* L., *Phillyrea latifolia* L., *Phragmites australis* (Cav.) Steud., *Smilax aspera* L., *Spartium junceum* L.

1240 – *Allium ameloprasum*, *Crithmum maritimum*, *Limonium cancellatum*, *Inula crithmoides*, *Reichardia picroides*, *Helichrysum italicum*, *Asphodelus ramosus* L. subsp. *ramosus*, *Avenastrum vierhapperi* Adamovic, *Convolvulus cantabricus* L., *Silene vulgaris* (Moench) Garcke, *Anthoxanthum odoratum* L.

9340 – *Arbutus unedo*, *Asparagus acutifolius*, *Prillyrea latifolia*, *Ruscus aculeatus*, *Smilax aspera*, *Myrtus communis* L., *Pistacia lentiscus* L., *Colutea arborescens* L., *Ephedra foeminea* Forssk., *Laurus nobilis* L., *Olea europaea* L., *Paliurus spina-christi* Mill., *Phlomis fruticosa* L., *Spartium junceum* L.

Od plaže Dolce do uvale Valdanos

9340 – *Quercus ilex*, *Arbutus unedo*, *Prillyrea latifolia*, *Smilax aspera*, *Ruscus aculeatus*, *Fraxinus ornus*, *Juniperus oxycedrus*, *Pistacia lentiscus* L., *Cystus salveifolius*, *Laurus nobilis*, *Lonicera implexa*, *Quercus coccifera*, *Asparagus acutifolius*, *Myrtus communis*, *Pistacia terebinthus* L., *Quercus trojana* Webb subsp. *trojana*, *Carpinus orientalis*, *Petteria ramentacea* (Sieber) C. Presl, *Quercus pubescens* Willd. subsp. *pubescens*, *Ulmus glabra* Huds., *Ulmus minor* Mill. subsp. *minor*, *Asphodelus ramosus* L. subsp. *ramosus*, *Campanula lingulata* Walds. & Kit., *Clematis viticella* L., *Galium aparine* L., *Galium verum* L., *Helianthemum nummularium* L., *Silene vulgaris* (Moench) Garcke, *Teucrium polium* L., *Tragopogon pratensis* L., *Veronica saturejoides* Vis., *Cystus salveifolius*, *Pistacia terebinthus*, *Smilax aspera*, *Salvia officinalis* L., *Anacamptis morio* (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase.

1240 – *Allium ameloprasum*, *Crithmum maritimum*, *Limonium cancellatum*, *Reichardia picroides*, *Helichrysum italicum*, *Silene* sp., *Convolvulus cantabricus* L., *Gladiolus illyricus* W. D. J. Koch, *Matthiola sinuata* (L.) W. T. Aiton, *Teucrium polium* L.,

1210 – *Crithmum maritimum*, *Eryngium maritimum*, *Crithmum maritimum*, *Limonium cancellatum* (Bertol.) Kuntze,

8210 – *Teucrium flavum*, *Satureja* sp., *Ephedra foeminea* Forssk., *Euphorbia segetalis* L., *Matthiola fruticulosa* (L.) Maire, *Prillyrea latifolia*, *Phlomis fruticosa* L., *Pistacia terebinthus* L., *Quercus ilex* L., *Tanacetum cinerariifolium* (Trevir.) Sch. Bip.

9250 – *Prillyrea latifolia*, *Quercus trojana* Webb subsp. *trojana*, *Anacamptis morio* (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase, *Cystus salveifolius* L., *Leopoldia camosa* (L.) Parl., *Salvia officinalis* L.

*6220 – *Ranunculus neapolitanus*, *Brachypodium retusum* (=B. *ramosus*), *Cerastium brachypetalum* Pers., *Salvia verbenaca* L.

62A0 – *Salvia officinalis*, *Helichrysum italicum*, *Satureja montana*, *Thymus longicaulis*, *Convolvulus cantabricus*, *Genista dalmatica*, *Medicago prostrata*, *Anthyllis illyrica*, *Asphodelus aestivus*, *Micromeria juliana*, *Satureja montana*, *Salvia officinalis*, *Cystus salviifolius* L., *Euphorbia characias* L. subsp. *characias*, *Helianthemum nummularium* (L.) Mill., *Prillyrea latifolia* L., *Ranunculus acris* L., *Teucrium polium* L., *Sedum album* L., *Muscari comosum* (L.) Mill., (ovo je u mozaiku – accompanying - 62A0 i 9340) *Acer hyrcanum* Fisch. & C.A. Mey., *Anacamptis morio* (L.) R.M. Beteman, Pridgeon & M.W. Chase, *Briza maxima* L., *Campanula lingulata* Waldst. & Kit., *Cistus salviifolius* L., *Convolvulus cantabricus* L., *Gladiolus illyricus* W.D.J. Koch, *Helianthemum nummularium* (L.) Mill., *Orobanche alba* Willd., *Prunella vulgaris* L., *Sedum acre* L., *Tanacetum cinerarifolium* (Trevir.) Sch.Bip., *Centaurea* sp.

Prilog 4.

Vaskularne biljke

Hrast crnika (<i>Quercus ilex</i>) Makedonski hrast (<i>Quercus trojana</i>)
<i>Nalaze se na opštoj IUCN-ovoj Crvenoj listi i IUCN Crvenoj listi drveća – za koje postoji mali rizik od izumiranja</i>
Gorski brijest (<i>Ulmus glabra</i>)
<i>IUCN Crvena lista drveća u kategoriji ranjiv takson</i>
Tršlja (<i>Pistacia lentiscus</i>) Primorska smrdljika (<i>Pistacia terebinthus</i>) Bijeli grab (<i>Carpinus orientalis</i>) Šmrika (<i>Juniperus oxycedrus</i>) Magainja (<i>Arbutus unedo</i>) Oštrika (<i>Quercus coccifera</i>) Hrast medunac (<i>Quercus pubescens</i>) Lovor (<i>Laurus nobilis</i>) Mirta (<i>Myrtus communis</i>) Crni jasen (<i>Fraxinus ornus</i>) Širokolisna zelenika (<i>Phillyrea latifolia</i>) Pančičev javor (<i>Acer hyrcanum</i>)
<i>IUCN Crvena lista drveća za koje postoji mali rizik od izumiranja</i>
Maslina (<i>Olea europaea</i>) Dugolisna kruška (<i>Pyrus spinose</i>) Konoplja (<i>Vitex agnus-castus</i>) Poljski brijest (<i>Ulmus minor</i>)
<i>IUCN Crvena lista drveća za koje nema dovoljno podataka o ugroženosti</i>

Prilog 5.**Gljive (Makromicete)**

Vrsta	Procjena brojnosti populacije	Kvalitet staništa
<i>Cyathus stercoreus</i> (<i>Dung-loving Bird's Nest</i>) – Ptičje gnijezdo	51-100 plodonosnih tijela	U uvali Valdanos ova vrsta je registrovana na kravljem izmetu, na jednoj lokaciji. Bitne karakteristike staništa koje pogoduju vrsti su prisustvo uginulih biljnih otpadaka i izmeta domaćih životinja, prevashodno goveda.
<i>Omphalotus olearius</i> (<i>Jack-o-lantern mushroom</i>) – Zavodnica	11 - 50 plodonosnih tijela	Vrsta je registrovana u zaleđu plaže Valdanos, u maslinicima, i to u podnožju živog stabla masline (<i>Olea europea</i>). Bitne karakteristike staništa koje pogoduju vrsti su prisustvo stabala listopadnog drveća na kojima vrsta raste kao saprob ili parazit slabosti; posebno je značajno prisustvo masline (<i>lat. Olea europea</i>) na kojoj se vrsta, pored pitomog kestena (<i>Castanea sativa</i>), najčešće javlja.
<i>Saproamanit avittadinii</i> – (<i>Vittadini's lepidella</i>) - Krljuštava muhara	11 - 50 plodonosnih tijela	Vrsta je registrovana u zaleđu plaže Valdanos, u maslinicima, u travi, na tri (3) lokacije. Bitna karakteristika staništa koja pogoduje vrsti je prisustvo otvorenih travnatih površina.

Prilog 6.**Spisak kopnenih vrsta značajnih za zaštitu na području Stari Ulcinj**

	Vrsta	Procjena brojnosti populacije	Kvalitet staništa
MALAKOFA UNA	<i>Chilostoma (Dinarica) serbica</i> – Srpski stijenaš	2 primjerka	Vrsta je registrovana pored puta u grmlju, stanište je bilo stjenovito i vlažno, obilovalo je vegetacijom (niskim rastinjem), što omogućava vrsti zaklon u sušnom nepovoljnom periodu, kao i hranu.

		<i>Deroceras turcicum</i> – Turski poljski golać	1-2 primjerka	Vrsta je registrovana na livadi pored plaže ispod naleglog panja. Uglavnom preferira livade, na kojima je registrovana na više lokaliteta uglavnom ispod nalegkih predmeta koji tako obezbjeđuju vlažnost i zaštitu.
		<i>Helix vladica</i>	3 primjerka	Vrsta je registrovana na jednom lokalitetu na livadi pored puta. Stanište je idealno za život vrste sa optimalnim uslovima u pogledu vlažnosti, ishrane i skloništa, kakvo ista i preferira.
		<i>Limax wohlberedti</i> (Wohlberedtov balavac)	2 primjerka	Vrsta je registrovana u podnožju brda Mavrijan, ispod kamenitih nakupina. Stanište navedenog lokaliteta je dobrih karakteristika koje obezbjeđuju povoljne uslove za život ove vrste, omogućavajući krečnjačku podlogu, zaklon i vlažnost.
		<i>Tandonia albanica</i> - Albanska grebenka	2 primjerka	Vrsta je registrovana je na livadi blizu plaže Valdanos, ispod kamena. Stanište je optimalnih uslova, koje pruža neophodnu vlažnost, zaklon i hranu ovoj vrsti.
		<i>Tandonia reuleaxi</i> - Reuleaxova grebenka	3 primjerka	Vrsta je registrovana pored puta u kamenjaru prema brdu Mavrijan, kao i na livadi ispod nalegkih trulih dasaka u podnožju brda. Stanište je idealno za život ove vrste pružajući joj zaštitu, vlažnost i hranu.
ENTOMOFAUNA	Coleoptera	<i>Oryctes nasicornis</i> (Linnaeus, 1758) – Nosorožac	> 10.000	Staništa su odlično očuvana ili u dobrom stanju. Restauracija nije potrebna. Ne postoje dostupni literaturni podaci o vrsti na području istraživanja.
	Orthoptera	<i>Saga natoliae</i> (Serville, 1838) – Anatolian <i>predatory bush-cricket</i>	> 10.000	Staništa su odlično očuvana ili u dobrom stanju. Restauracija nije potrebna. Ne postoje dostupni literaturni podaci o vrsti na području istraživanja.
	Lepidoptera	<i>Euphydryas (Hypodryas)</i> <i>aurinia</i> (Rottemburg, 1775) – Aurinija – Marsh fritillary		Vrsta je zastupljena na istraženom području. Staništa su odlično očuvana. Restauracija nije potrebna. Ne postoje dostupni literaturni podaci o vrsti na području istraživanja.
		<i>Zerynthia polyxena</i> (Denis & Schiffermuller, 1773) - Vaskršnji leptir – Southern festoon	> 10.000	Staništa su odlično očuvana/u dobrom stanju ili djelimično degradirana. Restauracija nije potrebna ili je laka.

				Ne postoje dostupni literaturni podaci o vrsti na području istraživanja.
		<i>Papilio machaoni</i> (Linnaeus, 1753) - Lastin repak	> 10.000	Staništa su odlično očuvana ili u dobrom stanju. Restauracija nije potrebna. Ne postoje dostupni literaturni podaci o vrsti na području istraživanja.
		<i>Iphiclides podalirius</i> (Linnaeus, 1758) - Prugasto jedarce – <i>Scarce swallowtail</i>	> 10.000	Vrsta je pronađena na tri lokaliteta na Valdanosu. Staništa su odlično očuvana ili u dobrom stanju. Restauracija nije potrebna. Ne postoje dostupni literaturni podaci o vrsti na području istraživanja.
		<i>Zerynthia polyxena</i> (Denis & Schiffermüller, 1775) – uskršnji leptir – <i>Southern Festoon</i>	Do sada na području nije registrovana.	Prema uslovima staništa vrsta može biti potencijalno prisutna.
HERPETOFAUNA		Na kopnenom dijelu područja koje se razmatra za stavljanju pod zaštitu nisu prisutne vrste vodozemaca i gmizavaca čiji je areal striktno vezan za to područja. U tom području su prisutne vrste čije je rasprostranjenje generalno vezano za Crnogorsko primorje, kao što su: smuk šilac (<i>Platycephalus najadum</i>), slepić (<i>Anguis fragilis</i>), balkanski smuk (<i>Hierophis gemonensis</i>), balkanski zelembać (<i>Lacerta trilineata</i>), zidni gušter (<i>Podarcis muralis</i>), kraški gušter (<i>Podarcis melisellensis</i>), blavor (<i>Pseudopus apodus</i>), šumska kornjača (<i>Testudo hermanni</i>), šumski smuk (<i>Zamenis longissimus</i>), leopardov smuk (<i>Zamenis situla</i>), obična krastača (<i>Bufo bufo</i>).		